

T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**ANA DİLİ ARAPÇA OLAN ÖĞRENCİLERİN TÜRKÇE KONUŞMA
BECERİLERİNE DAİR BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAYA ALDARAGHMEH

DANIŞMAN
PROF. DR. ALPASLAN OKUR

AĞUSTOS 2020

T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**ANA DİLİ ARAPÇA OLAN ÖĞRENCİLERİN TÜRKÇE KONUŞMA
BECERİLERİNE DAİR BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAYA ALDARAGHMEH

DANIŞMAN
PROF. DR. ALPASLAN OKUR

AĞUSTOS 2020

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer verilen tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu,
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

15.09.2020

HAYA ALDARAGHMEH

İTHAF

Babaanneme, dayıma, sevgili aileme ve okuma hakkını alamayan çocuklara ithafen....

ÖN SÖZ

Yabancı dil öğretimi zaman geçtikçe önemini arttırmaktadır. Bunun nedenleri ise siyasi, ticari ve öğrenim-öğretim faaliyetleridir. Son senelerde ana dili Arapça konuşan ülkeler ile Türkiye arasındaki ilişkiler gelişmektedir. Bu ilişkiler siyasi, iktisadi ve eğitim alanlarındadır. Bu iki coğrafya arasında ortak olan öğeler din, kültür ve gelenek gibi öğrencilerin Türkiye’de eğitim almalarını teşvik etmektedir. Günümüzde Türkiye Bursları programının açılmasıyla birlikte Türkiye eğitim açısından ana dili Arapça olan öğrencilere cazibe merkezi haline gelmektedir. Seneden seneye ana dili Arapça olan öğrencilerin sayısı artmaktadır. Bu öğrencilerin çoğu Türkiye’de eğitimi Türkçe olarak almaktadır. Bu hedef kitleye güzel Türkçe öğretebilmek için ilk olarak onların sorunlarını belirlemek ve ona göre bir Türkçe eğitim planı hazırlamak gerekir. Bu çalışma Sakarya Üniversitesinde ana dili Arapça olan öğrencilerin Türkçe konuşma becerisinde yaşadıkları sorunları belirtmektedir. Bu sorunları belirtmekle kalmayıp aynı zamanda bu sorunlar için öneriler sunmaktadır.

Türkçe öğrenme sürecimde ve bu çalışmada pek çok kişinin desteği ve katkısı olmuştur. İlk olarak Ürdün’de Türk dilini, kültürünü, edebiyatını sevdiren, teşvik ettiren ve bu dile karşı merakımı artıran Bekir Kayabaşı ve Bağda Gül hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunmaktayım. Türkiye’deki eğitim serüvenimde yardımlarını, görüşlerini esirgemeyen bütün alanlarda bana destek veren benim danışmanım Alpaslan OKUR’a teşekkürlerimi sunmaktayım. Ayrıca Sakarya TÖMER’de tezimin anket uygulaması esnasında yardımcı olan Sayın Öğr. Gör. Erdal ÖZCAN’a ve Sayın Gökhan OKCU’ya çok teşekkür etmek isterim. Tabi ki yüksek lisans eğitiminde bana manevi destek veren yanımda duran ve sürekli motive eden Nurusultan Urazaliev, Ahmet İnan ve Mukhtar Ahmad Bha arkadaşlarıma içten teşekkür ederim.

ÖZET

ANA DİLİ ARAPÇA OLAN ÖĞRENCİLERİN TÜRKÇE KONUŞMA BECERİLERİNE DAİR BİR ARAŞTIRMA

Haya ALDARAGHMEH, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Alpaslan OKUR

Sakarya Üniversitesi, 2020

Günümüzde yabancı dil öğrenmek oldukça önemli bir beceridir. Dil öğrenmenin başlıca hedeflerinden biri iyi iletişim kurmaktadır. Dolayısıyla dil öğretiminde konuşma becerisi diğer dil becerilerinden bir adım öndedir çünkü konuşma becerisi sayesinde insanlar birbiri ile verimli bir şekilde iletişim kurabilmektedir. Bu araştırmada kullanılan yöntem nitel araştırma metodudur. Bu araştırma, Sakarya Üniversitesinin TÖMER’inde eğitim gören ana dili Arapça olan öğrencilerden faydalanmıştır. Bu araştırmanın ana amacı öğrencilerin Türkçe konuşma becerisindeki sorunlarını tespit etmek ve sorunlara öneriler sunmaktır. Bu araştırmadan elde edilen veriler şöyle sıralanmaktadır: öğrencilerin yaptıkları hataların dil bilimsel, ses bilimsel ve bağlamsal anlamda yaptıkları hataların tasnifini yapılmıştır. Bu verileri içerik bitimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiş ve sonuçlara ulaşılmıştır. Bu araştırmada yabancı dil edinme sürecinde yani Türkçe öğrenme sürecinde ana dil Arapça ve ikinci dil (İngilizce ya da Fransızca) etkilerini görülmektedir. Ayrıca Hedef dil olan Türkçe ile ana dil olan Arapça arasında bulunan ortak kelimelerin olumsuz etkisi de görülecektir. Son olarak yazılış ile söyleyiş arasında bağ olup olmadığı net bir şekilde görülmektedir. Bu çalışmada Arap öğrencilere sağlam bir Türkçe konuşma öğretimi verebilmek için öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe Öğretimi, Ana Dil, İkinci Dil Edinimi, Türkçe, Arapça, Konuşma Becerisi.

ABSTRACT

A RESEARCH ON THE SPEAKING SKILLS OF THE STUDENTS WHOSE NATIVE LANGUAGE IS ARABIC

Haya ALDARAGHMEH, Master Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Alpaslan OKUR

Sakarya University, 2020

Nowadays\ at the present time learning a foreign language is a very important skill. The first purpose of learning a foreign language is to build\have a good communication. That is why in learning forgein language speaking skill is take one more important step than other laguages skills. Because of that people through speaking skill they can communicate with each other in productive way. The method that was used in this research is a quantitative method. In this study some of the students whoes studied in TÖMER at Sakarya University whose mother tongue is Arabic were selected. In this quantitative study, the forth section of the survey which is contain choosing words, translating, pronunciation and forming sentence's parts and the voice records of the seceond section of survey will be analyzed. This study's basic purpose is to ascertain the problems\difficulties of Arab students in Turkish speaking skill and trying to offer a solutions for these problems. In addition to that this study amied to recognize the kind of errors that students make while speaking Turkish language and to recognize the reasons\causes behind those errors too. In the survey of this study the students errors in speaking skill were classified as phonetic errors, gramartical errors and contextual errors. In this reserach the mother tongue and the second language impacts will be seen during the process of Turkish language acquisition. It will be indicate that the mother tongue and second languages that Arab students already have learnt left an negtive impact on the process of learning Turkish language. Farther, it will be seen clearly the negative impact of the common words between mother tongue and target language. Finally, in this study it will be showed if there is a relation between prounciation and spelling. To help Arabic speaker to learn Turkish speaking skill in solid way in this study will offer suggestions for it.

Keywords: Teaching Turkish for Forginer, Mother Tongue, Second Language, Arabic, Turkish, Speaking skill.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
İTHAF	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR	x
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu	2
1.2 Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	2
1.3 Problem Cümlesi	3
1.4 Alt Problemler	3
1.5 Varsayımlar	3
1.6 Sınırlılıklar.....	3
1.7 Tanımlar	4
BÖLÜM II	5
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1 Dil Nedir.....	5
2.2 Dil Becerileri	7
2.2.1 Dinleme	8
2.2.2 Konuşma.....	9
2.2.3 Okuma	12

2.2.4 Yazma.....	13
2.3 Konuşma Becerisi ve İletişim.....	13
2.4 Yabancı Dil Öğretiminde Konuşma Eğitimin Yeri ve Önemi	15
2.4.1 Ses Eğitimi.....	18
2.4.2 Ünlü, Ünsüz harflerin Eğitimi	20
2.4.3 Telaffuz Eğitimi.....	20
2.4.4 Kelime Dağarcığını Arttırmak.....	22
2.4.5 Cümle Kurmayı Öğretmek	24
2.5 Ana Dil İle Hedef Dil	24
2.5.1 Arap Dili	24
2.5.2 Arapçada Ses	25
2.5.3 Arapçada Cümle	27
2.5.4 Türk Dili	28
2.5.5 Türkçede Ses	29
2.5.6 Türkçede Cümle	30
2.5.7 Araplara Türkçe Eğitimin Tarihi süreçleri	31
BÖLÜM III.....	42
YÖNTEM	42
3.1 Araştırmanın Yöntemi	42
3.2 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi \ Çalışma Grubu	42
3.3 Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama Süreçleri	42
3.4 Verilerin Analizi	43
BÖLÜM IV	44
BULGULAR	44
4.1 Örnekleme/Çalışma Grubuna İlişkin Bulgular	44
4.1.1 Öğrencilerin Kelime Seçme Bölümünde Yaptıkları Tercihler	44

4.1.2 Öğrencilerin Çeviri Bölümünde Yaptıkları Hatalar	47
4.1.2.1 Sesler ile ilgili yapılan hatalar	47
4.1.2.2 Gramer ile ilgili yapılan hatalar	50
4.1.2.3 Fiiller ile ilgili hatalar	51
4.1.2.4 Ekler ile ilgili hatalar	52
4.1.2.5 Kelime dağarcığının eksikliğinden yapılan hatalar	53
4.1.3 Öğrencilerin Cümle Kurma Bölümünde Yaptıkları Hatalar.....	54
4.1.4 Öğrencilerin Cümle Seslenme Bölümünde Yaptıkları Hatalar	61
4.2 Problem Cümlesine İlişkin Bulgular	73
4.2.1 Ana Dilin Etkisi	73
4.2.1.1 Kelime seçiminde etkisi.....	73
4.2.1.2 Ses bilgisi Etkisi	74
4.2.1.3 Dilbilgisi Farklılığın Etkisi.....	77
4.2.1.4 Ortak Kelimelerin Etkisi.....	77
4.2.2 İkinci Dilin Etkisi	78
4.2.3 Söyleyiş ile Yazılış İlişkisi	79
4.2.4 Ana Dilin Hâkim Bir Şekilde Bilmemek.....	80
BÖLÜM V.....	81
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	81
5.1 Sonuç ve Tartışma	81
5.2 Öneriler.....	83
5.2.1 Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	83
5.2.2 Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	84
KAYNAKLAR.....	86
EKLER	91
ÖZGEÇMİŞ VE ESERLER LİSTESİ.....	104

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Tezlerin Ana Konusuna Göre Dağılımı	16
Tablo 2. Makalelerin Konusuna Göre Dağılımı	17
Tablo 3. Türkçeye giren yabancı kökenli kullanılan kelimeler örnekleri.....	23
Tablo 4. 2014-2015 Öğrenci Sayısı.....	36
Tablo 5. 2015-2016 Öğrenci Sayısı.....	37
Tablo 6. 2016-2017 Öğrenci Sayısı.....	38
Tablo 7. 2017-2018 Öğrenci Sayısı.....	39
Tablo 8. 2018-2019 Öğrenci Sayısı.....	40
Tablo 9. Kelime Seçme Bölümünde Öğrencilerin Tercihleri.....	44
Tablo 10. Öğrencilerin Ü Ve Ö Harflerin Telaffuz Edışı.....	62
Tablo 11. Öğrencilerin O ve U harflerin Telaffuz Edışı	63
Tablo 12. Öğrencilerin I ve İ harflerin Telaffuz Edışı.....	64
Tablo 13. Açık Ve Kapalı E Seslerin Telaffuz Edışı.....	65
Tablo 14. A Harfin Telaffuzu Edışı.....	67
Tablo 15. P Harfin Telaffuz Edilişi	67
Tablo 16. İnce ve Kalın K Sesin Telaffuz Edışı	68
Tablo 17. Ç Harfin Telaffuz Edışı	69
Tablo 18. Öğrencilerin Ğ Harfin Telaffuz Edışı.....	69
Tablo 19. Öğrencilerin J ve C Harfin Telaffuz Edışı	70
Tablo 20. Öğrencilerin V ve F harflerin Telaffuz Edışı	71
Tablo 21. Öğrencilerin R Harfin Telaffuz Edışı.....	71
Tablo 22. Öğrencilerin Latin Kökenli Kelimelerde Türettikleri Ünlülerin Yeri.....	72
Tablo 23. Öğrencilerin Ortak Kelimelerinde Telaffuz Edışı.....	72

SİMGELER VE KISALTMALAR

TDK	: Türk Dil Kurumu
TÖMER	: Türkçe Öğretim Merkezi
Vs	: Vesaire
S	: Sayfa
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
YTB	: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluğu Başkanlığı

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsanlar eskiden beri farklı hedefler için dil öğrenme ihtiyacı duymaktadır. Onların dilleri, ırkları ve kültürleri farklıdır. Bu yüzden insanlar, dil öğrenmeyi iletişim aracı olarak değerlendirmektedir. Çünkü yabancı bir dil öğrenmek insanlar ile iletişim sağlamak anlamına gelmektedir. Dil öğrenme hedefleri zaman geçtikçe değişmektedir. Bu hedefler ise şöyle sıralanabilmektedir: siyasi, ticari, askeri, öğrenim ve öğretim. Son zamanlarda yabancı dil öğrenmek daha çok önem kazanmıştır. Bunun sebebi teknoloji ve küreselleşmedir. Kolaç'ın “ “küresel” sıfatının konuşma dilinde yerini aldığı görülmektedir” (Kolaç, 2008, s. 64) ifadesinden dil ile küreselleşme arsında güçlü bir bağ olduğu anlaşılmaktadır. Küreselleşme vasıtasıyla dünya küçük bir köy haline gelmekte ve yabancı dillerin öğrenmeye gerçek anlamda ihtiyaç duymasını sağlamaktadır.

Son zamanlarda Türkiye diğer ülkelerle ilişkiler konusunda siyasi ve ticari alanlar da dâhil olmak üzere tüm alanlarda ciddi adımlar atmaktadır. Avrupa ve Asya Kıtasının ortasında bulunması siyasi ve ticari konularda etken bir rol oynamasını sağlamaktadır. Bu sebepten ötürü dünyada özellikle Arap dünyasında Türkçe öğrenme ihtiyacı doğmuştur.

Orta Doğu ile Türkiye arasında son on beş senede siyasi ve iktisadi ilişkiler gelişmektedir. Sinkaya “ Türkiye'nin Ortadoğu açılımı sadece sınır komşuları ile sınırlı kalmamış, Körfez ülkeleri dâhil Ortadoğu'nun geneline yayılmıştır” (Sinkaya, 2011, s. 93) ifadesiyle Türkiye ile Ortadoğu ilişkileri sadece sınır komşuları ile sınırlı kalmadığını görülmektedir. Türkiye Bursları programları açılmakla birlikte Arap dünyasında Türk dizileri ve filmleri yoğun bir şekilde izlenmeye başlamıştır. Böylelikle hem Türk kültürüne hem de Türkçe öğrenmeye duyulan ilgi daha da artmaktadır. Ayrıca Türkiye'ye eğitim almak için gelen öğrencilerin ve seyahat amacıyla gelenlerin sayısı da artış göstermektedir. Bunu da siyasi bir bakış açısıyla Kaya'nın “ Eğitim diplomasisi ülkelerin yumuşak güç kullanımı ile yakından ilişkidir. Eğitim kurumları ve hükümetler eğitim diplomasisi faaliyetlerini uluslararası eğitime katkı sağlayan bir faaliyet olarak düzenlemektedirler” (Kaya, 2019, s. 2) ifadesiyle açıklanmaktadır. Ana dili Arapça olan insanların birçoğunun Türkçe öğrenme amaçları bu dili konuşan insanlar ile iletişim kurmaktır. Demircan'a göre yabancı dil hangi alanda kullandığına göre becerilere ne düzeyde öncelik verileceği de karar verilmektedir

(Demircan, 1988, s. 1968). Bu yüzden çoğunun amacı sözlü iletişim olduğu için konuşma becerisi diğer dil becerilerinden üstün görülmektedir çünkü bir dilin öğrenilmesindeki en genel amaç sorunsuz bir şekilde iletişim kurmaktır.

Türkçe ile Arapça arasında birçok farklılıklar bulunmaktadır. Bu iki dil farklı dil ailelerine mensuptur ve bu iki dilin arasında hem yapı hem de fonetik olarak farklılık vardır. Bu farklılıktan dolayı ana dili Arapça olanlar Türkçe öğrenirken anlatmaya dayalı dil becerilerinde özellikle yazma konuşma becerileri kapsamında hatalar yapmaktadır. Bu tezde ana dili Arapça olan öğrencilerin Türkçe konuşma becerisi bağlamında yaptıkları hatalar tespit edilip bunların sebepleri bulunacak ve söz konusu hataların düzeltilmesi için öneriler sunulacaktır.

1.1 Problem Durumu

Bu çalışmada, ana dili Arapça olanların Türkçe konuşma becerisi edinirken farklı sebeplerden dolayı yaptıkları hatalar tespit edilecektir. Bu çalışmada dört bölümlü anketin analizi yapılacaktır. Birinci bölümde öğrencilerin kelime köküne göre seçimlerinin, ikinci bölümde 60 cümleyi telaffuz etmelerinin, üçüncü bölümde ise o 60 cümleyi Arapçadan Türkçeye çevirmelerinin analizi yapılacaktır. Son bölümde öğrencilerden Arapça ile Türkçedeki 15 ortak kelime için birer cümle kurmalarını istenecektir. Yaptıkları hatalar ve hataların sebepleri belirlenecektir.

1.2 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı, ana dili Arapça olan öğrencilerin Türkçe öğrenirken daha çok anlatmaya dayalı dil becerileri bağlamında yaptıkları hataları analiz etmektir. Bahsi geçen bu dil becerileri yazma ve konuşmadır. Bu çalışmada konuşma becerisi bağlamında yapılan hatalar üzerinde durulacak ve bu hataların sebebi tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu hatalar tespit edilirken ana dilin etkisi, ikinci dilin etkisi ve ana dil ile hedef dilin farklı dil ailelerine mensup olduğu gerçeği göz önünde bulundurulacaktır. Bu iki dilin arasında farklı olan ses bilgisi, sözdizimi ve cümle yapısı konuşma beceresinde yapılan hataların sebebi tespit edilecektir. Son senelerde Türkiye'ye eğitim için gelenlerin sayısı artmaktadır özellikle son zamanlarda Orta Doğu bölgesinden gelenler bir hayli fazladır. Bu kitlenin güzel bir şekilde Türkçe öğrenmeleri ve bütün dil becerilerini sağlam bir şekilde edinmeleri için onlara Türkçe öğreten öğretmenler ana dilleri ile ilgili temel bilgilere sahip olmalarında fayda vardır. En azından bu öğretmenler ana dilin sistemi, yapısı ve özelliklerini bilerek Türkçe öğretirken özellikle konuşma becerisi edinmelerini sağlarken öğrencilerin ne tür hatalar

yapabileceklerini tahmin edebilecektir. Bu ihtimaller göz önüne alınarak öğrencilerin ana diline göre Türkçe öğretmeni tarafından özel bir öğrenme planı hazırlanacaktır.

1.3 Problem Cümlesi

Ana dili Arapça olanların konuşma becerisi üzerine bir araştırma. Ana dili Arapça olanların Türkçe konuşurken yaptıkları hataların sebebi nedir?

1.4 Alt Problemler

- Türkçe konuşma becerisinde ana dilin etkisi var mıdır?
- Türkçe konuşma becerisinde ikinci edinilen dilin etkisi var mıdır?
- Ana dil ile hedef dil farklılığından dolayı öğrenmenin üzerinde etkisi var mıdır?
- Hedef dil ile ana dil arasında ortak kelimelerin bulunması hangi yönde etki vardır?
- Söyleyiş ile yazılış arasında ilişki var mıdır?

1.5 Varsayımlar

Bu çalışmada öğrencilere verilecek anket dört bölümden oluşmaktadır. Kelime seçimi, 60 cümlenin seslendirilmesi ve aynı 60 cümlenin Arapçadan Türkçeye çevrilmesi istenecektir. Son bölümde ise iki dil arasındaki 15 ortak kelime için birer cümle kurmaları istenecektir. Bu çalışmada öğrencilerin ses kayıtları alınıp öğrencilerin cümleleri seslendirmelerinin ve telaffuz etmelerinin analizi yapılacaktır. Kelimelerin köküne göre hangi kelimeyi seçtikleri de göz önünde bulundurulacaktır. Bu bölümde kelimelerin Türkçe, Arapça ve Latince kökleri bulunacaktır. Cümlelerin çeviri bölümünde Arapçadan Türkçeye çevirmeleri istenecektir. Çeviri esnasında yazılış ile söyleyiş arasında nasıl bir bağ olduğu gözlemlenecektir. Son bölümde öğrenciler Arapçadan Türkçeye geçen kelimelerin anlam ve fonetik değişikliğini bilip bilmediklerini gösterilecektir.

1.6 Sınırlılıklar

Bu çalışmada Arapça konuşan öğrenciler Türkçe öğrenirken daha çok yazma ve konuşma ile ilgili hatalar yapmaktadır. Bu hatalardan dolayı öğrenciler dili sağlam bir şekilde öğrenmediklerini ve bu hatalardan dolayı iyi bir iletişim kurmadıkları görülmektedir. Özellikle eğitim almak için gelen öğrencilerin bazıları daha çok konuşma konusunda ciddi sorunlar yaşamaktadır. Bu durumu öğrencilerin akademik çalışmalarında ve hayatında da etki bırakmaktadır. Bu çalışmada Sakarya Üniversitesinde okuyan 15 öğrenci seçilmiştir. Öğrencilerin Türkçe dil seviyeleri ve ikinci edinilen yabancı dilleri dikkate alınacaktır. Çünkü ana dili Arapça olan öğrenciler genelde Orta Doğu bölgesinden ve Afrika kıtasından

gelmekte smrgeden dolayı öğrencilerin çoğu ya İngilizce ya da Fransızca'yı ikinci dil olarak bilmektedir. Türk dili edinme sürecinde ikinci edinen dilin etkisinin ana dil ile birlikte var olup olmadığı görülecektir. Ankette kullanılan cmler belirli ilkelere göre hazırlanmıştır. Cmlerde Arap, Fransız ve İngiliz dilinde kullanılan kelimeler bulunmaktadır. Ayrıca Arapçada bulunmayan harfleri (j, ġ, p) gibi harfleri göz önünde bulundurularak cmler hazırlanmıştır. Cmlerin Türkçesi orta seviyeli öğrencilerin kolayca anlayabilmeleri için yazılmıştır. Cmler günlük hayatta kullanabilecek cmlerdir. Basit ve kolay cmler sayılmaktadır. Cmlerde geçmiş zaman, şimdiki zaman ve geniş zaman cmleri vardır. Ayrıca isim tamlaması içeren cmler de vardır.

1.7 Tanımlar

Yabancı Dil ğretimi: Ana dilin dışında olan herhangi bir dildir. Farklı amaçlar için hedef dile ait olan bütün becerileri öğretmek sresidir.

Konuşma: İnsanlar, duygu ve düşünce aktarmak için belirli bir dile ait ses sistemi kullanarak iletişim kurmaktadır

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Dil Nedir

Dil işaretlerden ve simgelerden oluşan bir sistemdir. Her simge ve harfin temsil ettiği bir ses vardır. Bu seslerin birleşiminde anlamlı bir kelime oluşmaktadır. Bu anlamlı kelimelerden anlam taşıyan cümleler kurulabilmektedir. Bunu da Ergin' göre şöyle açıklamaktadır. “Dil, seslerden kurulmuştur. Sesler yan yana gelerek kelimeleri ve kelime dizilerini meydana getirirler” (Ergin, 2002, s. 9). Bu seslerden anlamlı cümleler kurarak konuşma ve iletişim eylemi gerçekleştiği için dil bir toplumun ses dünyası olarak bilinmektedir. Böylelikle dil vasıtasıyla diğer insanlarla iletişim sağlanmaktadır. TDK sözlüğüne göre dil “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban” (Türkçe Sözlük, 2005, s. 526). Arapçada ise اللُّغَةُ kelimesi “Alwasit” sözlüğü gibi 864. Sayfasının üçüncü baskısında Arapça sözlüklerinde bir toplumun kendi ihtiyaçlarını ifade etmek için kullandıkları birtakım sesler anlamına gelmektedir. Fakat Kur'an'da dil için her zaman lisan kelimesi kullanılmıştır.” مُبِينٌ عَرَبِيٌّ لِسَانٌ وَهَذَا” Nahl Suresi'nin 103.ayetinde Allah, Kur'an'a atıf yaparak “Bu, apaçık bir Arap lisanıdır.” Şeklinde Türkçeye çevrilebilen bir cümleyi kayda geçirmektedir. Bu ayette dil için lisan kelimesi kullanılmaktadır. Bazı Arap dilbilimci Hasan Zaza gibi asil Araplar اللُّغَةُ kelimesi hiç kullanmamışlar dil için her zaman lisan kelimesini kullanmışlardır. Bizim اللُّغَةُ kullandığımız kelime (Lagos) Yunancadan gelmektedir. Dolayısıyla Kur'an'da lisan kelimesi dil anlamına gelmektedir. اللُّغَةُ kelimesi herhangi bir zaman dil kelimesini ifade etmediğini açıklamıştır. Bu kelime ise Kur'an'da 8 kere geçmektedir. اللُّغَةُ daha çok kabilelerin lehçeleri için kullanılmaktadır (Zaza, 1990, s. 120). Türk dilbilimci Aksan'a göre dil “İnsanı insan yapan niteliklerin başında gelir. Onun duygularını, düşüncelerini, isteklerini bütün incelikleriyle açığa vurmasına, yaşamını sürdürebilmesine olanak sağlar” (Aksan, 2000, s. 11) ifadesiyle dil insana dair bütün duyguları, düşünceleri ve tecrübeleri tercüme etmektedir.

Dil tanımının dilden dile ve kişiden kişiye farklılık göstermesi gayet normaldir. Bu kelimenin tanımı ne kadar farklı olsa da ortak noktası insanların arasındaki doğal bir iletişim vasıtası olması ve insanların hayatında zorunlu bir gereksinim olmasıdır. ”Dil, insanlar

arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık, milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese, seslerden örülmüş muazzam bir yapı, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir” (Ergin, 2002, s. 13) ifadesiyle dilin başta gelen özellikleri canlı ve sosyal olmasını açıklamaktadır. İnsan sosyal bir varlık olduğu için dilin de bazı nitelikleri ve özellikleri tıpkı insanmış gibi taşıması son derece tabidir. Bu yüzden dil hem toplumsal hem de canlı bir nitelik taşımaktadır. İnsan sosyal bir varlık olduğu için diğer insanlar ile hayatını sürdürmekte ve tek başına yaşamamaktadır. Toplum içinde yaşadığı için diğer insanlar ile iletişim kurmaya ihtiyaç duymaktadır. Eğer insanlarla toplumda yaşamamış olsaydı ne insanlara ne de dile ihtiyaç duyarlardı. Dolayısıyla dilin varlığı her zaman insanın ve milletin varlığına bağlıdır. Dil statik bir yapıya sahip değil, dinamik bir yapıya sahip olduğu için tarihi süreçler içinde her zaman değişme ve gelişme içindedir. Dilin sesleri, ekleri, sözcükleri ve cümleleri dilin en önemli unsurlarıdır. Bu dili şimdiye kadar yaşatan ve varlığını sürdüren bunlardır. Bu canlı niteliği taşıdığı için tarih boyunca dildeki bazı seslerin yerinde diğer sesleri geçebilmektedir ya da eski sözcüklerin yerinde yeni sözcükler kullanılabilir. Çünkü dil bulunduğu tarihi döneminin özelliklerini taşıyabilmektedir. Banguoğlu'nun “ Dil medeniyetin gelişmesi ile zenginleşen ve zamanla değişen sosyal bir kurumdur” (Banguoğlu, 1959, s. 9). İfadesi dilin sosyal bir nitelik taşıdığı görüşünün desteklemektir. Mesela Eski Türkçede bazı kelimelerin yerine daha çok Farsça ve Arapça kelimeler kullanılmaktadır. Örneğin” Ateş anlamında dilde od \ ot varken Farsçadan gelen ateş (اتش) bunun yerini almış, eski sözcük bugün ancak kimi deyimlerde (od yok ocak yok gibi) yaşam durumuna gelmiştir” (Doğan, 1990, s. 26). Od kelimesi ot kelimesinden gelmiştir. Bu kelimenin ilk kullanımı Orhun Yazıtları'nda geçmektedir. Günümüzde bu kelimenin yerine yaygın olarak ateş kelimesi kullanılmaktadır. Arapçada ise anlam değişikliğine uğrayan çok kelime vardır. Zaza cennet kelimesinin asıl anlamı büyük bahçe onun içinde su ve çeşitli ağaçların ve bitkilerin yeridir. Sonra cennet ahirette müminlerin ebedi kalacakları yer için kullanılmaktadır. Cehennem kelimesi ise aslında Sami diline ait bir kelimedir ve iki sözcükten oluşmaktadır. Bunlar ise Ci (جي) vadi anlamına gelmektedir. Hunum (هنم) ise Filistin'de yaşayan bir kabilenin ismidir. Bu kabile inandığı Tanrıya evlatları Ci (جي) vadesinde kurban olarak takdim etmektedir. Sonra bu kelime çeşitli inançlara göre ceza çekilen yer anlamına gelmektedir (Zaza, 1990, s. 87-88). Tabi ki bu tür anlam değişikliğine uğrayan kelimeler bütün dillerde vardır. Bu örnekte canlılığın ve esnekliğin, dilin özelliklerinden olduğu net bir şekilde görülmektedir.

İnsanı hayvandan farklı ve ayrı kılan unsurlardan biri olan dil insanların birbiriyle anlaşmaları, duygular ve düşünceleri aktarmaları sağlamaktadır. Yule'ye göre insanoğlunun dili diğer yaratıklardan farklıdır. Hayvanlar insanların çıkardığı seslere karşı tepki vermesine rağmen bu sesleri anladıklarını bir gösterge sayılmaz (Yule, 1996, s. 30). Demek ki dil insana özgü bir niteliktir. Dil olmasaydı insanların birbiriyle anlaşmazdı. Dilin amacı örnekler vererek açıklamak istiyorsak tercümanın görevinden bahsetmek mümkündür. Tercüman karşıdaki kişinin düşüncelerini, duygularını ve aktarmak istediği mesajı tercüme etmektedir. Dil de bunun gibi aynı mantığa sahiptir. Dil, insanın kafasındaki duygu ve düşünceleri simgeler kullanarak yazılı ya da sözlü bir şekilde tercüme etmektedir.

Bir milleti ayaktan tutan unsur dildir çünkü dil farklı milletler için güç meselesi ve kültür yansıması olarak görülmektedir. Kaplan “ Dil kültürün temeli olduğuna göre, bir milletin dil ile ifade ettiği sözlü, yazılı her şey kültür kavramına girer” (Kaplan, 2006, s. 151) ifadesiyle dil ile kültür arasında güçlü bir bağ olduğunu ve birbirinden ayrı kalmadığını anlamaktadır. Kayaalp'a göre “ Dil kültürle birlikte vardır” ifadesiyle dil olmasaydı kültür olmazdı çünkü dil kültürün taşıyıcısıdır (Kayaalp, 1998, s. 123). Ergin'e göre kültür belli başlı unsurlardan oluşmakta unsurlardan başta gelenlerden biri dil olduğunu açıklamaktadır (Ergin, 2002, s. 20). Dolayısıyla dil, bir milletin değer, gelenek, kültür ve adetlerini muhafaza etmesinde büyük bir rol oynamaktadır. Çünkü dil milletin aynasıdır. Millete ait bütün maddi ve manevi değerleri yansıtmaya yapan dildir. Dildeki kullanılan deyimler ve atasözleri çoğu zamanda o dili konuşan millette bilgi vermekten ibarettir. Dilden bahsetmek Güneş'e göre ” Milli bir dilden söz etmek, aynı zamanda milli kültürden söz etmek anlamına da gelmektedir” (Güneş, 1999, s. 8). Böylece dil ile düşünce, toplum ve kültür arasında güçlü bir bağ olduğu görülmektedir.

2.2 Dil Becerileri

Son zamanlarda yabancı dil öğrenmek oldukça önem kazanmıştır. Yabancı dil Demircan'a göre “Yabancı dil bir kelimeler yığını değil, yaşayan bir yapıdır. O nedenle, yabancı dil öğrenimi demek o dili her yönüyle kullanmak, dilin estetiğine varmak demektir” (Demircan, 1988, s. 168) ifadesiyle yabancı dilin tanımını açıklamaktadır. İnsanlar yabancı dili eski çağlardan bu yana kadar öğrenmektedir. Tabii ki öğrenmenin amaçları farklı. Bu amaçlar ister siyasi, sosyal, ticari isterse öğrenim ve öğretim amaçlarıdır. Günümüzde ise yabancı dil bilmek zorunlu bir hale gelmektedir. Hatta Yaşar'a göre ” Yabancı dil bilmek günümüzde çağdaş olmanın bir ölçütü olarak da kabul edilmektedir” (Yaşar, 1993, s. 1) ifadesiyle dil öğrenmenin ne kadar önemli olduğunu açıklamaktadır. Yabancı bir dil öğrenmenin ana

amacı hedef dil ile sağlam ve sağlıklı bir iletişim kurmaktır. Bu dili sağlam bir şekilde öğrenebilmek için dilin becerileri öğretilmelidir. Demirel'e göre " Dili iletişim aracı olarak kullanmayı öğretirken bu dört temel becerinin birlikte öğretilmesi gerekmektedir" (Demirel, 2010, s. 29). Dilin becerileri olan dinleme, okuma, konuşma ve yazma bir bütün olarak olmasından ziyade öğrenme sürecinde vazgeçilmez unsurlarından biridir. Bu dil becerileri iki ana bölüme ayrılmaktadır. Bunlar ise:

- Anlamaya dayalı dil becerileri
- Anlatmaya dayalı dil becerileri

Anlamaya dayalı becerilerin altında dinleme ve okuma becerileri yer almaktadır. Konuşulanı veya yazılı bir ifadeyi kavrayabilmekle alakalıdır. Konuşma esnasında karşı tarafı dinlemek ve yazılan metni okuyabilmek demektir. Anlatmaya dayalı becerilerin ise altında yazma ve konuşma becerileri geçmektedir. Bu ise ferdin kendine ait duygu ve düşünce yazılı ve sözlü olarak ifade edilmesi ile alakalıdır. Genelde anlatmaya yönelik becerilerin edinilmesi anlamaya yönelik becerilerinden edinilmesinden daha uzun sürmektedir. Yabancı öğrencilerin dili öğrenirken dilden beklentileri ve gerçekleştirmek istenen hedefleri farklılık göstermektedir. Bu amaçların farklılığı dil becerilerinin bazılarını olumlu ya da olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Demircan " Amaçlar belirlendikten sonra yabancı dil öğrenim- öğretimini hangi dil becerilerini ne ölçüde kazandırmaya yöneleceğini kararlaştırmak gerekir" (Demircan, 1988, s. 168). Dolayısıyla Türkçeyi akademik amaçlar için öğrenmek isteyen öğrenci daha çok okuma becerisine önem vermekte ve gelişmektedir. Türkiye'ye turistik amaçlar için gelen yabancılar daha çok insanlar ile iletişim kurmakta ve konuşmaya odaklanmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere yabancı bir öğrenci, amaçlarına göre bazı dil becerilerine öncelik verebilmektedir.

2.2.1 Dinleme

İnsan konuşmadan önce daha çok dinleme beceresi kullanmaktadır. Çilek " İnsan önce duyar sonra bu sesleri taklit eder ve konuşmaya başlar" (Çilek, 2016, s. 12). Dolayısıyla hem kendi ana dili hem de ikinci dil edinimde öğrenciler, ilk olarak dile ait sesi, sistemi ve cümleleri dinleyerek ana dili ve ikinci dili edinmeye başlamaktadır. Bu durumda dil öğretiminde dinleme becerisinin ilk kullanılan becerilerinden biri olduğunu söylemek mümkündür. Demirel'e göre dinleme becerisinde amacı hedef dildeki sesleri tanımak, konuşmacının iletmiş mesajı anlamak ve tonlama ve vurgulamanın nasıl kullanıldığını bilmelidir (Demirel, 2010, s. 98).

2.2.2 Konuşma

İlk insanlar dilin nasıl oluştuğuna ve ne zaman ortaya çıktığına dair birçok fikir üretmiştir. Dolayısıyla dillerin doğuşu ile ilgili pek çok kuram ortaya çıkmıştır. Bu kuramlar iki ana grupta sınıflandırılabilir. Birincisi, dil ilahi bir kaynaktan gelmektedir. Yani dil tanrıdan insana verilen bir armağan olarak görülmektedir. Bu armağan insan farklı varlıklarından üstün kılmasını sağlamıştır. İkincisi dilin doğuşu bilimsel bir bakış açısından ortaya çıktığını açıklanan kuramlar vardır. Bunlar ise Güneş'e göre şöyle özetlemiştir:

- Yansıma Kuramı
- Ünlem Kuramı
- İş Kuramı
- Mimik Kuramı
- Doğuşanlık Kuramı” (Güneş, 1999, s. 4).

Yansıma kuramına göre insanın tabiattaki canlı ve cansız varlıklarının seslerini taklit etmesiyle sesler ve kelimeler ortaya çıkmıştır. Bu kurama Türkçede açıklayıcı bir örnek verecek olursak yansımali ikilemeler “kıpır kıpır kıpırdamak, mırıl mırıl mırıldamak” (Aksan, 2005, s. 85) örnek vermesi mümkün. Ayrıca hayvanların sesleri havlamak ve melemek gibi yansıma kuramına açıklayan başka bir örnek sayılmaktadır. Ünlem kuramına göre insanlar, doğa olaylarına karşı tepki ve duygularını aktarmak için sesleri çıkartmaya başladı. İş kuramında ise insanlar diğer insan grupları ile çalışmak ve onlar ile anlaşabilmek için sesler çıkarmaktadır. Mimik kuramı ile ünlem kuramı bir noktada anlaşılabilir o da insan sesleri, ilk olarak dışarıdaki şeylere karşı tepki göstermek için ortaya çıkmıştır ancak iş kuramına göre insan daha sonra her ses için ayrı bir jest ve mimik oluşturmuştur. Son olarak bilimsel bir bakış açısından dillerin doğuşunu anlatan doğuşanlık kuramına göre insan hayatta var olduğu günden beri konuşabilme yetisi vardır. Dilin doğuşu ilahi ve bilimsel bir bakış açısından ortaya atılan kuramlar arasında ne kadar farklılık olursa olsun iki kuramın da dilin ilk olarak semboller sonra seslenmeler ile yani konuşmayla ortaya çıktığı anlaşılabilir. Dilin esas amacı diğer insanlar ile iletişim kurmak olduğu için bu iletişim konuşma vasıtasıyla gerçekleşmektedir. Konuşmanın en kısa ve basit tanımı bir düşünce alışverişi olmalıdır. Konuşma söz, ses ve jest aşamalarından oluşmaktadır. Konuşma iki taraf arasında gerçekleşmektedir. Bunlar ise konuşan ve dinleyicidir. Konuşan belli bir konu hakkında fikir, bilgi, duygu ve düşünceyi sözle anlatmaktadır. Bu iki taraf arasında illaki iletilen bir mesaj vardır. İnsanlar akılda ürettiği düşünceyi konuşarak karşı tarafa aktarabilirler. Kısacası konuşma iki taraf arasında sözle gerçekleştiren bir iletişim türüdür.

Demirel'e göre konuşma “ Bilişsel becerilerinin gelişmesine bağlı olarak gelişmektedir” (Demirel, 2010, s. 102). Toplumdaki sağlıklı bireyler konuşma yetisiyle birlikte doğar. Onların konuşması iyi olup olmadığı konusunda pek çok rol oynamaktadır. Bireyin ailesi ve sürekli bulunduğu ortam onun konuşmasını olumlu ve olumsuz yönde etkilemektedir. Yabancı dil öğretiminde de konuşma becerisi diğer becerilerinden bir adım önde olmaktadır. Dolayısıyla düzgün konuşabilmek için bazı durumlarda konuşma eğitimine ihtiyaç duyulmaktadır. Doğru seslendirme, kelimeleri doğru bağlamlarda kullanma gibi becerilerin öğretilmesi gerekmektedir. Özellikle yabancılara dil öğretirken bu konulara önemle yaklaşılmalıdır. Çünkü yabancı öğrenci ikinci dil öğrenirken hep ana dili vasıtasıyla öğrenmektedir. Ana dilini hedef dil ile kıyaslayarak öğrenmeye çalışmaktadır. Konuşma becerisi anlatmaya yönelik olan becerilerden biridir. Yabancı dil öğretiminde en önemli hedeflerden biri dili öğrenen öğrencinin hedef dilin seslerini çıkarabilmesi ve o dil ile diğer insanlarla konuşup onlar ile anlaşabilmesidir. Açıkçası öğrenilen dil ile anlam taşıyan cümleler üretmesidir. Çünkü dinleme ve okuma becerileri alıcı beceriler olarak adlandırırken yazma ve konuşma becerisi ise üretici faaliyetlerinden ibarettir. Bu becerilerin öğrencilere iyi bir şekilde kazandırılmasını sağlamak için dilin diğer önemli unsurlarını iyice bilmek gerekir. Dil bilgisi ve sözcük bilgisi dilin önemli unsurlarının başında gelir. Bundan konuşma ile bilgi arasında güçlü bir bağ olduğu anlaşılmaktadır. Yani hedef olan dilin kuralları okuyup bilinmeli ondan sonra uygulama haline geçirmeli. Çünkü bir dil öğrenirken asıl amaç öğrencinin öğrendiği bilgileri ve gramer kurallarını sınav kâğıdına dökmesi değil, o dili konuşan insanlarla gerçek anlamda başarılı bir etkileşim kurmasıdır. Yani iletişimsel yetinin bilgisel yetiden daha üstün olmasıdır. Ama bu iki yeti bir bütün olarak görülmektedir. Bir dili kullanmadan önce o dilin gramerini, yapısını, sözcüklerini bilip sonra yazılmalı ve konuşulmalıdır. Yazma becerisi anlatmaya dayalı becerilerden olduğu için bu durum onun için de geçerlidir. Zira yazma ile konuşma dili arasında işlev açısından farklılık vardır. Konuşma mutlaka bazı süreçlerden geçmektedir. Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme- Değerlendirme çevrilen kitabında öğrencinin konuşma esnasında yapması gerekenler şöyle açıklanmaktadır:

- “Bir mesajı planlamak ve düzenlemek (bilişsel beceriler)
- Bir dilsel ifadeyi formüle etmek (dilbilimsel beceriler)
- İfadeyi söze dökmek(fonetik beceriler)” (The Council Of Europe, 2009, s. 92).

Burada konuşmanın süreçleri, aktarmak istenen mesajın planlamasından başlar sonra yabancı öğrenci söylemek istediği mesajı kazandığı dil bilgisi becerilerinin kurallarına

uyarak formüle etmeye çalışır ve en son aşama aktarılmayı istenen mesaj sözlü bir şekilde anlatmaktadır. Dil öğrenirken konuşma becerisinin son ulaşılan aşama olmasının nedeni belki de budur. Konuşma dilinde dil bilgisi kurallarına dikkatlice kullanılmamaktadır fakat yazma dilinde dil bilgisi kurallara dikkatlice kullanılmaktadır. Bunun nedeni ise Aksan'a göre dil bazen dizim bakımından kurallı olmayabilir o da etkili bir konuşma yapmak için bazen kullanılmaktadır. (Doğan, 2000, s. 85). Türk dilinden örnek verecek olursak özne, nesne ve yüklem cümle sıralamasından bahsetmek mümkündür.

- Ben okula gidiyorum
- Okula gidiyorum ben
- Ben gidiyorum okula

Türk dil bilgisinde cümle öğeleri öyle belirlenmektedir. Özne, nesne ve yüklem. Ben okula gidiyorum cümlesinde ben özne, okula nesne ve gidiyorum yüklemidir. Diğer iki örnekteki cümlelerin gramer açısından sıralanışları düzenli değildir. Bu basit örnekten yazma dili ile konuşma dili arasındaki farkı kolay bir şekilde anlaşılabilir. Yabancı öğrenciler Türkçe öğrendiğinde zihinlerinde pek çok kelime ve ayrıntı bulunabilmektedir. Bu dille konuşurken onun amacı karşıdaki kişi ile iletişim kurmaktır. Bu esnada gramer konusunda çok hatalar yapması gayet doğaldır. Bu hatalar ise kayda geçirilmediği için karşı taraftan hoşgörü ile karşılanmaktadır. Türkçe öğretiminde hem yazma hem de konuşma becerileri eşit bir şekilde önem verilmektedir. Türkçe derslerinde başlangıç aşamasında Türk alfabesinin iyice öğretilmesi ve dikkatle alması daha sonra tonlama ve vurgulama öğretilmesi gerekmektedir. Konuşma becerisinin verimli bir şekilde öğretilmesi için yazma becerisi ile birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. Bazen Türkçeyi güzel konuşan öğrenciler Türkçe yazarken düzgün ve kurallı bir şekilde o dili kullanmadıkları görülmektedir. Aksi takdirde Türkçeyi yazmada başarılı bir şekilde kullanan öğrenciler bazen iyi bir şekilde Türkçeyi konuşmadıklarını görmek mümkündür. Türkçeyi herhangi bir dil merkezinden eğitim almadan öğrenen öğrenciler yani halktan bu dili öğrenen öğrenciler her zaman yazma becerisinde olumsuz bir etki bırakmaktadır. Dolayısıyla bu iki dil becerisi arasında kaçınılmaz güçlü bir bağ vardır. Aslında yazma becerisinin kazandırılması konuşma becerisinin kazandırılmasını da etkilemektedir. Öğrencilerin kendi duygularını, fikirlerini yazılı ve sözlü olarak ifade etmesi öğretmen tarafından istenmelidir. Öğrenciler kendi fikirlerini yazdıktan sonra hatalarını fark edip bu fikirleri doğru bir şekilde sözlü olarak aktarırlar bu şekilde konuşma becerisi yardımı ile öğrenilen bilginin kalıcı olmasını sağlamaktadır. Konuşma becerisinin aktif bir şekilde öğretilmesi için çeşitli etkinlikler

düzenlenmesi gereklidir. Bu noktada yapılandırmacı yaklaşımın bakış açısından yararlanılmalıdır. Öğretmen öğrencilere bir şey öğretirken sadece öğretmen öğrenciye doğrudan doğruya aktarılması olmaması gerekiyor. Dil eğitim sürecinde hem öğretmen hem de öğrenci birlikte aktif olmak özellikle konuşma becerisi eğitiminde. Ayrıca konuşma becerisinin ilk aşamasında öğretmenin öğrencileri yönlendirmesi gerekmektedir Bu aşamada öğretmen öğrencilerine A1 ve A2 seviyesinde hedef dilin harflerini ve günlük hayatta kullanılan temel tabirlerini ve sözcüklerini öğretir. Öğrencilerin ana dilinde bulunmayan harfler ise ister ünlü (vokal) ister ünsüz (konsonant) harfleri yoğun bir şekilde alıştırmaya yapmalarını sağlar. Bulunmayan harflerin tek başına ve cümle içinde telaffuz edilmesinin öğretilmesi gereklidir. Bu aşamadan geçtikten sonra ilerdeki dil seviyesinde konuşma becerisinin kazandırılması için öğretmen tarafından çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Bu etkinliklerin ders kitapları ile sınırlı olmaması tercih edilmektedir. Çünkü dil öğretiminde öğrencilerin farklı ihtiyaçları göz önünde bulundurularak bir eğitim planı hazırlanmaktadır.

2.2.3 Okuma

Okuma becerisi dinleme becerisi gibi anlatmaya dayalı olan becerilerinden biridir. Okuma Demirel'e göre " Bilişsel davranışlarla psikomotor becerilerinin ortak çalışmasıyla yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir" (Demirel, 2010, s. 109). Okuma becerisi ise bir öğrencinin bir metni okuması, algılaması ve bu metni anlamasından ibarettir. Yaşar'a göre okuma becerisi altında pek çok beceri yer almaktadır. Bunlar:

- Okuma parçasına ilişkin genel bilgi sahibi olma becerisi (Skimming).
- Okuma parçasında geçen bilinmeyen sözcüklerin anlamını kestirme becerisi (Guessing the meaning).
- Okuma parçasına ilişkin ayrıntılı bilgi edinme becerisi (Scanning).
- Okuma parçasının içerdiği fikirleri bulma becerisi (Finding the main idea and supporting idea).
- Okuma parçasına uygun başlık bulma becerisi (Generalizing)
- Okuma parçasını özetleme becerisi (Summarizing). (Yaşar, 1993, s. 5-6)

Öğrencilere okuma becerisi kazandırırken hedef, dile ait dil bilgisel, sözcüksel ve ses bilgisel özellikleri tanımasını sağlamaktadır. Öğrencilerin öğrendikleri grameri hangi bağlamlarda kullanması gerektiğini ve nasıl kullanıldığını görmektedir. Ayrıca sesli okuma etkinliğinde öğrencilerde hedef dile ait ses bilgisi ve bazı seslerin yazılışına karşı göz aşinalığı

olmaktadır. Dolayısıyla öğrenciler yazılış ile söyleyiş arasında bağlantı kurmaktadır. Sözcük konusunda ise öğrencilerin hedef dile ait sözcük “dağarcığının artmasını da sağlamaktadır.

2.2.4 Yazma

Yazma ve konuşma anlatmaya dayalı olan becerilerdir. Yazma ve konuşma becerilerinde öğrenci belirli bir konu hakkında kendi düşüncelerini, fikirlerini ve duygularını aktarır. Bu sebeple bu beceriler üretici beceriler olarak tanımlanmaktadır. Yazma becerisi yazılı olarak bir aktarış tarzına sahiptir. Konuşma ise sözlüdür. Demirel’e göre yazma becerisi dilin dört temel becerisinin son halkası ve şeması olduğu için geliştirmesi sona kalmıştır (Demirel, 2010, s. 116). Bir metin yazılırken gramer kurallarına ve yazının amacına göre gerçekleştirilmektedir. Bu yüzden yazma becerisi konuşma becerisinden çok daha planlı ve düzenli aşamalardan geçmektedir. Bakır’ın “Yazılı anlatım çalışmalarında planı, iç ve dış plan şeklinde ikiye ayırmak mümkündür” (Bakır, 2015, s. 58) ifadesiyle yazmanın konuşmadan daha planlı olduğu anlaşılmaktadır. Konuşma dilinde kullanılan sözcükler sınırlıdır ve karşımızdaki kişi konuşurken yapılan hataları hoşgörü ile karşılayabilir. Konuşma yazmaya göre daha anlaktır ve planlı değildir. Dolayısıyla yapılan hatalar hafızamızda hatırlanmayabilir. Ancak yazı kalıcıdır. Yazma becerisi kullanırken öğrendiğimiz dilin bütün inceliklerini ve gramerini dikkatli bir şekilde kullanmalıyız. Bunu da Aksan “Yazılı dil daha ölçülü, daha kurallıdır” (Doğan, 2000, s. 85) ifadesiyle açıklamıştır. Bu konuda konuşma becerisi farklılık göstermektedir. Zira bu iki beceri arasında mutlaka bir bağ vardır. Yazma ve konuşma becerileri birbirine bağlıdır. Konuşması iyi olmayan öğrenci çoğu zaman bir yazı yazarken kelimeleri telaffuz ettiği gibi yazar. Bu yüzden genelde yazı becerisi iyi olan bir öğrencinin konuşmasının da iyi olması beklenmektedir.

2.3 Konuşma Becerisi ve İletişim

Yabancı dil öğrenmek bu dil ile konuşabilmek demektir. Konuşma ihtiyacı dil öğretiminde sürekli var olmuştur. İnsanlar dil öğrenirken siyasi, ticari ve öğretim gibi farklı amaçlar için öğrenmelerine rağmen asıl hedef iletişim kurmaktır. Peki, iletişim ne demek? İletişim Özkan’a göre “ Duygu, düşünce ve bilgileri çeşitli yollarla başkalarına aktarma ve anlamlandırma sürecine iletişim denir” (Özkan, 2008, s. 16). Kayaalp’a göre “ İletişim bir bilginin, bir niyetin ilkel ya da ergin bir işaret dizgesinden yararlanılarak bir zihinden başka bir zihne ya da bir merkezden başka bir merkeze ulaştırılmasıdır” (Kayaalp, 1998, s. 107). Dolayısıyla bu bilgiyi, kişiden kişiye aktaran ve ulaştırılan dildir. Uzuntaş’a göre “İletişim

genel olarak şöyle tanımlanabilir: Bir göndericinin (konuşan / yazan) alıcıya (dinleyici / okuyucu) bir şey hakkında sözlü ya da yazılı mesaj göndermesi, iletmesi ve bu mesajın alıcı tarafından çözümlenmesi” (Uzuntaş, 2013, s. 14) tanımlamakla iletişimin unsurları kolayca görülmektedir. Bunlar ise gönderici, alıcı ve iletilen mesajdır. Sağlıklı iletişimin gerçekleştirilmesi için, iletişim öğelerinin bulunması \ kullanılması gerekir. Ağca’ya göre, iletişimin “Temel öğeler, gönderen ve alıcı, diğerleri ise, gönderilen ve bu eylemde kullanılan araç olan kanaldır” (Ağca, 2001, s. 16). İletişim iki türe ayrılmaktadır: sözlü ve yazılı iletişimidir. Sözlü iletişimde gönderici konuşmacı, alıcı ise dinleyicidir. Yazılı iletişimde gönderici yazan alıcı okuyan olur. İletişim, yabancı dil öğretiminde bir gereksinim olarak görüldüğü için öğrencilerin dili sağlam ve düzgün bir şekilde öğrenmeleri şarttır. İletişim sürecinde gönderici ve alıcı kendisini iyi bir şekilde ifade etmek ve birbirini iyi anlayabilmek için konuşma ile dinleme becerilerini etkin bir şekilde kullanmaları gerekmektedir. İnsanlar ilk kez iletişim kurmaya başladığında sesler çıkarmaktadırlar sonra anlamlı sözler kullanmaya başlamışlardır. Ergin “ Dilde seslerle, ses toplulukları ile varlıklar arasında bir mana bağı vardır” ifadesiyle ilk olarak sesler ile kavramların bağ oluşturmaya başladığını ve konuşmanın öyle başladığını açıklamaktadır (Ergin, 2002, s. 9).

Yabancı dilin amacı iletişim kurmak olduğu için konuşma becerisi diğer dil becerilerinden önem açısından bir adım öne çıkmaktadır. Yabancı öğrenciler yeni bir dil öğrenirken ilk önce bilgileri alıp zihinlerinde hedef dile ait sistem oluşturmaya çalışmaktadır. Bu aşamadan sonra hedef dili kullanarak fikir ve düşünce üretmeye çalışırlar dolayısıyla konuşma ve yazma aşamasına geçerler. Çünkü yabancı öğrenci bir cümleyi kurmadan önce o cümleyi kendi ana dilinde kurar sonra ikinci dilin sistemine ve kurallarına uymaya çalışır. Bu aşamada yabancı öğrenci daha çok dil bilgisi ve kelime bilgisine ihtiyaç duymaktadır. Öğrenciler bazen yabancı dilde konuşma konusunda kaygı taşımaktadır. Ama ilk önce yabancı dil kaygısı nedir bilinmesi gerekir. Yabancı dil kaygısı bir öğrenci yabancı dili öğrenirken o dile karşı geliştirdiği birtakım düşüncelerden ibarettir. Hedef dili yeterli bir şekilde kullanmadığını hissedip bu durumdan dolayı oluşan korkuya yabancı dil kaygısı denmektedir. Yabancı dil kaygısının nedenleri vardır. Bunların üç ana gruba ayrılması mümkündür: iletişim kaygısı, sınav kaygısı ve olumsuz değerlendirilme korkusu. Bu üç ana kaygı daha çok üretime yönelik olan yazma ve konuşma becerilerinde yaşanmaktadır. Öğrencinin konuşma becerisine karşı kişisel kaygıları hedef dilde konuşmaktan çekinmesi, bu dilde hata yapmaktan korkması öğrenmeyi olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Bunlar

Akbayır'a göre, korku, utangaçlık ve heyecan gibi konuşmanın fiziksel sorunlarına bağlıdır (Akbayır, 2007, s. 129).

2.4 Yabancı Dil Öğretiminde Konuşma Eğitiminin Yeri ve Önemi

Demirel'e göre yabancı dil öğretiminde en önemli amaç öğrencilerin öğrendikleri dili anlaşılır bir şekilde konuşabilmesidir (Demirel, 2010, s. 102). Sosyal hayatta insanlar birbiri ile daha çok konuşarak iletişim sağladıkları için konuşma becerisi diğer dil becerilerinden bir adım öne çıkmaktadır. Yabancı dil becerilerinden olan konuşma becerisinin yabancı dil öğretimindeki diğer becerilerden bir adım daha önemli olduğunu söylemek mümkündür. Hâlbuki konuşma becerisi diğer dil becerilerine göre en son edinilen beceridir. Konuşmanın insanlar arasında anlaşmayı sağlayan en etkili araç olduğunu söylemek mümkündür. Yabancı öğrenciler Türkçe eğitim merkezlerinde Türkçe öğrenmektedir. Bunun yanı sıra bu dili sosyal hayatta doğru bir şekilde kullanmaları ve öğrenilen dilin zaruretleri olarak ortaya çıkmaktadır. Sosyal hayatta hedef dili etkili ve başarılı bir şekilde kullanmanın yolu şüphesiz ki konuşma aşamasından geçerek gerçekleşir. Yabancı dil öğrenmek o dili sadece anlamakla kalmayıp o dil ile konuşmak, davranışlar kazanmak ve dile ait kelimeleri düzgün bir şekilde kullanmak demektir.

Konuşma eğitimini geliştirebilmek için ve öğrencilerin Türkçe olarak sağlam bir şekilde konuşmaları için Türkçe eğitimindeki konuşma becerisini öğretirken öğrencilerin ses bilimsel yeteneğine önem verilmesi gerekmektedir. Ses bilimsel yetenek:"

- Dilin ses birimlerini (phonemes) ve bunların belirli bağlamlarda gerçekleştirilmesini (allophones)
- Ses birimleri birbirinden ayıran sessel özelliklerini (ayrıt edici özellikler, örneğin, titreşimli, yuvarlak, genizsel, patlamalı)
- Tümce ses bilimi (bürün)
- Sesbilgisel eksiltme" (The Council Of Europe, 2009, s. 119).

Ses bilimsel yeteneği öğrencilere kazandırabilmek için ses eğitimi, ünlü ünsüz harflerin eğitimi, telaffuz eğitimi, kelime sayısını artırmak ve cümle kurmayı ağırlıklı olarak öğretmek gerekir. Bu dört konu başlangıç seviyesinden iyi bir şekilde öğretilirse ilerdeki konuşma becerisiyle ilgili güçlüklerin azaltmasını sağlamaktadır. Yabancılar Türkçe eğitimi üzerinde yazılan kitapların sayısı çoktur. Dilber'in çalışmasında "Çalışmadan elde edilen bir başka sonuç ise incelenen kaynak kitapların daha çok yabancılar Türkçe eğitimi içerdiği, Türk soylulara Türkçe eğitimi ise sınırlı bir biçimde içerdiği" (Dilber, 2018, s. 124)

açıklamakla Türkçe ders kitapları bütün yabancılara hitap ettiğini ve ana dilin göz önünde bulunmadığını görmektedir. Akkaya'nın ve Gün'ün "Ürdün'de B1 düzeyinde Türkçe öğrenen öğrencilerin temel dil becerilerinden sırasıyla konuşma (18 ifade), dinleme (12 ifade), yazma (4 ifade) ve okuma (2 ifade)'yla dil bilgisi öğrenme alanında (3 ifade) güçlüğü çektiklerini ifade etmişlerdir" (Akkaya & Gün, 2016, s. 15). Bu verilere göre, Türkçe öğrenenlerin birçoğu konuşmada güçlük çekmektedir" ifadesi ile konuşma becerisinde çok sorun yaşandığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla yabancılar için Türkçe öğretimi alanında konuşma becerisi ile ilgili çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü bu beceri ile ilgili ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Dil becerileriyle ilgili yapılan çalışmaların çoğu yabancıların Türkçe öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ile ilgilidir. Dolayısıyla yazma becerisi ve konuşma becerisi üzerinde hedef kitle ile ilgili çalışmaların hazırlanmasında fayda vardır.

Türkçe öğretiminde ana dili Arapça olan öğrencilere yönelik yapılan tez ve makale çalışmalarının Tez YÖK, DergiPark ve Google üzerinde tarama yapıldığında 52 tez çalışması bulunmaktadır. Yapılan tez çalışmalarının konularını aşağıdaki tabloda göstermektedir.

Tablo 1.

Tezlerin Ana Konusuna Göre Dağılımı

İnceleme (kitap, sözlük, proje)	3
Yazma Becerisi	4
Konuşma Becerisi	-
Okuma Becerisi	-
Dinleme Becerisi	-
Dil Sorunları (Dil bilgisel, alfabe, telaffuz vs)	-
Karşılaştırmalı Konular (Fonetik ve dil bilgisel)	33
Kültürel Konular	1
Kelimeler	2

Dil Etkileşimi (Sözcük varlığı)	16
Çeviri	7
Diğeri	2

Tablo 1’de yazılan tezlerin konularını ele alınmaktadır. Tezlerin konusu ise daha çok karşıtsal çalışmaların niteliği taşıyan konulardır. Ayrıca Arapça ile Türkçe arasında ortak söz varlığıyla ilgilidir. Dilin dört temel becerisi ile ilgili yapılan dört çalışma vardır. Bunlar yazma becerisine ilişkindir. Diğer dil becerileri olan konuşma, dinleme ve okuma becerilerine çok önem verilmediği görülmektedir. Bu tezler ise:

- Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Suriyelilerin yazma becerileri üzerine bir araştırma, 2018, Ali Özarsalan.
- Türkiye’de Türkçe öğrenen Arap öğrencilerle Mısır’da Türkçe öğrenen öğrencilerin yazma becerisi gelişiminin karşılaştırılması ve çözüm önerileri (Mısır Yunus Emre Enstitüsü ve Gazi TÖMER örneği), 2017, Rehab Abdelnaby Mohamed Sayed.
- Türkçe öğrenen Arap öğrencilerin yazma becerilerinde karşılaşılan sorunlar, bunlara yönelik öğrenci görüşleri ve öneriler, 2017, Sumya Mufleh. Türkçe öğrenen Ürdünlü öğrencilerin A2 düzeyi yazma becerisinde karşılaştıkları güçlükler, 2017, Gonca Kırbaş.

Makale çalışmalarının konu dağılımı aşağıda göstermektedir:

Tablo 2.

Makalelerin Konusuna Göre Dağılımı

İnceleme (Kitap, sözlük, proje)	6
Dil Becerileri (bütün beceriler)	1
Yazma Becerisi	5
Konuşma Becerisi	1
Okuma Becerisi	3

Dinleme Becerisi	-
Dil Sorunları (Dil bilgisel, alfabe, telaffuz vs)	14
Karşılaştırmalı Konuları (Fonetik ve dil bilgisel)	8
Kültürel Konular	1
Kelimeler	3
Dil Etkileşimi	4
Çeviri	1
Diğeri	5

Tablo 2 de yazılan makalelerin sayısı 68’dir. Makalelerin konusu daha çok ana dili Arapça olan öğrencilerin Türkçe öğretimi sürecinde yaşadığı dil bilgisel, ses bilgisel ve diğer sorun türleri ile ilgilidir. Hedef dil ile ana dil olan Arap ve Türk dili arasında fonetik ve dil bilgisel açıdan karşılaştırma çalışmaları, kitap, sözlük ve proje inceleme konuları üzerine çalışmalar da bulunmaktadır. Dil becerileri konusunda daha çok anlatmaya yönelik olan yazma becerisi ile ilgili yapılan çalışmalar bulunurken anlamaya yönelik olan okuma becerisi ile ilgili yapılan çalışmaları da bulunmamaktadır. Zira konuşma ve dinleme becerileri, kültürel konuları, kelimeler çok önem verilmediğini görülmektedir. Dolayısıyla Ana dili Arapça olan öğrencilere yönelik yazılan tez ve makale çalışmalarının konuşma becerisine çok önem verilmediği görülmektedir. Yabancı dil konuşma eğitiminde beş ilke vardır. Bunlar: ses eğitimi, ünlü ve ünsüz eğitimi, telaffuz eğitimi, kelime dağarcığını arttırmak ve cümle kurmayı öğretmektir. Yabancı dil öğretiminde özellikle Konuşma becerisini geliştirmek için bu beş ilkenin A1 seviyesinden itibaren öğretilmesi gerekmektedir.

2.4.1 Ses Eğitimi

Ergin’e göre ses “ Dilin en küçük parçası” (Ergin, 2002, s. 73). TDK sözlüğünde ses “Akciğerden gelen havanın ses yolunda oluşturduğu titreşim anlamına geçmektedir” (Türkçe Sözlük, 2005, s. 1739). Dolayısıyla dilin en küçük yapısı olarak ses sayılmaktadır. ”Hava titreşiminin kulakla duyulanıma ses diyoruz. İnsanların anlaşma araçlarından en önemlisinin gelişmeye en elverişli olanının seslenme olduğunu ve dillerin bu doğduğunu söylemek ses akciğerden gelen havanın gırtlaktaki kirişlere çarpmasıyla onların titretmesiyle

çıkar. Pek hızlı olan bu titreşim, saniyede 4.000 resim çekeabilen aygıtlarıyla ancak saptanabilir” (Taşer, 1996, s. 118). Konuşma organları olan ağız, burun, boğaz boşluğu ve soluk borusunun uyumlu bir şekilde çalışması sonucunda sesler ortaya çıkmaktadır. İnsanlar yazıyı keşfetmeden önce ilk olarak farklı sesler çıkartmış daha sonra bu sesleri temsil eden semboller ortaya çıkmıştır. Bunlar ise harflerdir. Burada sesler ile harfler arasındaki fark görülmektedir. Ses konuşma esnasında belirli organların vasıtasıyla çıkarken harf ise sesin yazı dilindeki karşılığıdır.

Yabancı dili öğreten kitapların neredeyse hepsi dile ait harf sistemi olan alfabenin öğretilmesiyle başlar. Alfabe, yabancı dile ait olan bütün harflerden oluşmaktadır. Yabancı dil öğretiminde sesler çok önem taşımaktadır çünkü sesler kelimelerin anlamlarını ayırt edebilmektedir. “ Örneğin Türkçedeki şu sözcükler birbirine karşıt durumda bulunmaktadır:” “ben”, “sen”, “fen”, “şen”, “ten”, “yen”. Bu sözcükleri birbirinden ayıran özellikler sözcüklerin bütünü olmayıp sadece birinci sesler\b\, \s\,\f\, \ş\, \t\,\y\ arasındaki ayrılıklardır” (Kıran, 2002, s. 133). Bu seslerin hepsi üç harften oluşmaktadır. Bu sözcüklerin son iki harfi aynıdır o da “en”, sözcüklerin baştaki gelen harfleri birbirinden farklı dolayısıyla telaffuz ederken farklı bir şekilde telaffuz edilir. Bu sözcüklerin İlk sesi farklı olduğu için bu sözcüklerin anlam açısından farklılık gösterilmektedir. İngilizce ise “bark” ve” park” kelimelerin arasında anlam ayırt eden b ve p harfidir. Bark kelimesi modern İngilizcede değişik bir şekilde sesler çıkartmak özellikle köpeğin çıkarttığı ses anlamına gelmektedir. Park kelimesi ise koymak ya da bir şeyin onun yerine koymak yani Türkçe de park etmek anlamını taşımaktadır. Böylece sesler ve anlamlar birbirinden ayırt edici göreve sahiptir. Bu sesler sayesinde bazen iki kelime arasında büyük bir anlam farklılığı göstermektedir. Arap dilinde ise hem ses hem de hareke ile anlam ayırt edebilmektedir. Hareke, Arap dilinde sessiz olan bazı harflerin sesli bir şekilde okunmasını sağlayan işaretlerdir. Mesela Alwasit” sözlüğü gibi 100 ve 99 Sayfasının üçüncü baskısında “الثرى” ve “الثريا” bu iki kelimenin yazılışı neredeyse aynıdır ama anlam olarak çok farklılık göstermektedir. “Althara” الثرى kelimesin toprak anlamına gelirken الثريا” Althurayah” ise ülkeler yıldızı anlamına gelmektedir. İki kelimenin anlamlarını ayırt ettiren şey kelimenin sonunda olan ا “a” harfi ayrıca ث “s” harfi üstünde olan ötre damma bu harfe u sesi vermeyi sağlamaktadır. Yabancı dil öğretiminde hedef dile ait olan sesleri ağırlıkla verilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin dili ilk öğrenme aşamasında sadece harfler ile tanışmakla kalmayıp harflerin konuşma dilindeki karşılığı olan sesleri iyi bir şekilde telaffuz etmesi, seslerin çıkış noktalarını da bilmesi gerekmektedir. Özellikle öğrencinin ana dili ile hedef

dil arasındaki bulunmayan harflerin öğretmen tarafından bilinip ona göre ses eğitimi verilmelidir.

2.4.2 Ünlü, Ünsüz harflerin Eğitimi

Farklı dillerin sesleri arasında hem ortak hem de farklı sesler bulunmaktadır. Bu da gayet doğaldır. Çünkü her dilin kendine ait sesleri ve yazı tipi vardır. Sesler farklı çıkış biçimlerine göre iki türe ayrılmaktadır. Bunlar ise ünlüler ve ünsüzlerdir. Banguoğlu “Vokaller konuşma tonlarını saf şekilleridir” olarak ünlülerin tanımını yapmaktadır (Banguoğlu, 1959, s. 34). Çotuksöken’e göre “Ses yolunda herhangi bir engele çapmadan çıkarılan seslere ünlü (ünlü ses) denir” (Çotuksöken, 2006, s. 131). Ünlüler sözcüğü farklı yayınlarda sesli, vokal ve sedalı terim olarak geçmektedir. Ünsüzler ise Ergin’e göre teşekkülleri esnasında ses yolunda belirli bir temas, kapantı bir engel, bir takıntı olan sesleridir (Ergin, 2002, s. 94). Ünsüzler ise bir sesin çıkartılmasında bir engele takılması ses yolunun kapanması ya da açılması gibi engeller neticesinde ortaya çıkmaktadır. Ünsüzler sözcüğü bazı yayınlarda sessiz, konsonant ve ya sedasız terimi olarak geçmektedir. Ünlüler ve ünsüzler dilden dile farklılık göstermektedir. Türk dilinde 8 ünlü ve 21 ünsüz ses bulunmaktadır. Türk dili ünlü harf açısından zengin bir dildir. Arap dili de 28 harften oluşmaktadır. Arap dilinde 6 ünlü harf vardır.

2.4.3 Telaffuz Eğitimi

Yabancı dil öğretiminde hedef dilin harf sistemi öğrendikten sonra hecelerin ve kelimelerin telaffuz edilmesini öğrenmek önem açısından ikinci sırada almaktadır. Ünlüler ve ünsüzler bir araya geldiğinde kelimenin nasıl telaffuz edileceğini göstermektedir. Telaffuz Demirel “Seslerin ve sözcüklerin söyleniş biçimidir” (Demirel, 2010, s. 105). Türk dilinin telaffuz açısından kolay bir dil olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü bu dilin söyleniş yazılışı gibidir. Açık’ın çalışmasında bunu böyle açıklamaktadır. “Türkçe yazıldığı gibi okunan ve her harfin okunduğu bir dil olması sebebiyle telaffuz açısından kolay bir dil gibi görünse de öğrenciler “ğ”, “o”, “u”, “ı” seslerinin çıkarılmasında zorlanmaktadırlar. Fakat bu meseleyi telaffuzun ötesinde kelime hazinesinden kaynaklanan bir durum olarak değerlendirmek gerekir.” Yurtta, sokakta, okulda, televizyonda yani her yerde Türkiye Türkçesi konuşulurken öğrencilerin konuşma sorunu yaşamalarını iki sebebe bağlayarak açıklayabiliriz. İlk sebep kendilerinden kaynaklanmaktadır. Aynı coğrafyadan gelenlerin, Türkiyeli arkadaşlarıyla kaynaşmak ve Türkçe konuşmak yerine “ana dillerinde” ya da ilk-orta eğitimini aldıkları “Arapça, Rusça, İngilizce” gibi dillerle iletişim kurdukları

gözlenmektedir. Bu durum özellikle TÖMER’de dil eğitimi aldıkları ilk aylarda önemli sorunlara sebebiyet vermektedir. Konuşmada sorun yaşadığını belirten % 33’lük grubun açmazı bu noktadadır. Dersler dışında da Türkiye Türkçesini kullanmaya teşvik etmek, yurtlarda yabancı uyruklu öğrencileri aynı odalar yerine ayrı odalara yerleştirmek, bu öğrencileri kültürel aktivitelere dâhil etmek konuşma ve anlamadaki sorunlarını en aza indirmelerine katkı sağlayacaktır” (Açık, 2008, s. 6-7). Telaffuz konusunda ana dilin ve ikinci edinen dilin etkisi çoğu zaman yabancı dili de olumsuz bir şekilde etkilediği söylenmektedir. Arapça ile Türkçede ortak kelimelerin bulunması ne kadar Türkçe öğrenilmesinde kolaylaştırıcı gibi görünse de özellikle konuşma becerisinde ortak kelimelerin telaffuz edilirken birçok sorun yaşanmaktadır. Ayrıca bu ortak kelimeler zaman geçtikçe farklı anlam kazandıkları için genelde ana dili Arapça olan öğrenciler iki dil arasındaki ortak kelimeleri yanlış bağlamlarda kullanmaktadır. Bu konuda örnek verecek olursak misafir kelimesi “مسافر” “Musafer” Arap dilinde yola çıkan insana misafir denilirken Türkçe ise aynı kelimeyi herhangi bir yerden eve gelen ziyaretçi için kullanılmaktadır (İşler, 1997, s. 100). Başka bir örnek verecek olursak “ضم” “Zam” kelimenin Arapçada almak, toplamak ve eklemek anlamına gelmektedir. Türkçede ise bir şeyin fiyatını artırma ve ücret artmak anlamına gelmektedir (İşler, 1997, s. 141). Tabi ki Arap coğrafyası Türkiye’ye yakın olduğu için bazı kelimelerin Arapçadan Türkçeye ödünç olarak alındığında anlam daralması, genişlemesi ve anlam kayması gibi değişiklikler oluşmaktadır. Demir’in çalışmasında Arapçadan Osmanlıcaya geçen sözcüklerin anlam daralmasına, genişlemesine ve kaymasına uğrayan bazı sözcükleri belirtmektedir. Aşağıda bu çalışmadan örnekler gösterilmektedir:

Anlam daralmasına uğrayan sözcük جزاء “Ceza” sözcüğü gibi. Arapça ’da bir şeye verilen mükâfat anlamına gelmektedir. Demir, çalışmasında Osmanlıcada cürüm ve azap anlamına gelmektedir. Bu sözcük Arapçada hem iyi hem de kötü anlamı taşırken Türkçede sadece kötü anlamı taşımaktadır.

- Anlam genişlemesine uğrayan sözcük اختيار ”Htiyar” sözcüğü. Arapçada seçim ve seçenek anlamına gelirken Osmanlıcada ve günümüzdeki Türkiye Türkçesinde yaşlı adam anlamına gelmektedir.
- Anlam kaymasına uğrayan sözcük أفكار “Afkar” sözcüğü. Arapçada bu sözcük düşünceler ve fikirler anlamına gelmektedir. Türkçede ise endişe ve kaygı anlamlarında kullanılmaktadır. (Demir, 2018, s. 131-133)

Dil, dinamik ve canlı niteliği taşıdığı için bu tür değişimler son derece doğal olarak sayılmaktadır. Tarihi süreçler içinde anlam açısından değişmeye uğrayan kelimeler bazen

öğrenme sürecini olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Demirel'e göre telaffuz öğretiminde izlenecek aşamalar beş aşamaya ayrılmaktadır. Bunlar ise dinleme, ayırt etme, tanıma, sesi telaffuz etme ve düzeltmedir (Demirel, Yabancı Dil Öğretimi Dil Pasaportu Dil Biyografisi Dil Dosyası, 2014, s. 105). Birinci aşamada öğrencilerin zorlandıkları öğretmen tarafından fark edilmektedir. İkinci aşamada ise birbirine benzeyen harfler ş, ç ve u, ü harfleri gibi birbirinden ayırt etmeleri gerekmektedir. Tanıma aşamasında öğretmen tarafından birbirine benzeyen harfler ile ilgili kelimeler söylenmektedir. Daha sonra öğrenciler her kelimedeki hangi harf olduğunu söylemektedir. Son iki aşamada öğrenci sesi telaffuz eder ve eğer doğru bir şekilde telaffuz etmezse öğretmen öğrencinin telaffuzunu düzeltmekten ziyade birbirine yakın seslerin nasıl çıkarılacağını göstermesi gerekmektedir. Ses aygıt cihazı, ses boğumlanması ve ses çıkmasına sağlayan organlar gösterilmektedir. Aynı zamanda her sesin fonetik olarak taşıdıkları nitelikler belirtilmektedir.

2.4.4 Kelime Dağarcığını Arttırmak

İnsanlar, kelimeler aracılığıyla anlatmak istedikleri düşünceleri ve duyguları aktarabilmektedir. Dolayısıyla insan konuşmaya başladığı anda yeni kelimelere ihtiyaç duymaktadır. Belirli seslerin yan yana gelmesiyle anlam taşıyan kelimelerin oluşmasını sağlamaktadır. Kayaalp'a göre "Kelimeler tek başlarına dili oluşturmazlar ama dilin anlaşılabilir ilk basamağıdır" (Kayaalp, 1998, s. 72) ifadesiyle kelimelerin dil anlaşılabilirlik aşamasındaki gücünü açıklamaktadır. Bireyin kendisini iyi bir şekilde anlatması için kelime hazinesinin donanımlı olması gerekmektedir. Yabancı dil öğretiminde özellikle anlatmaya dayalı olan yazma ve konuşma becerilerinin hızlı bir şekilde geliştirilmesini sağlamak için hedef dile ait kelime hazinesi kazandırılması gerekmektedir. Karatay'ın çalışmasında " Sözcük dağarcığı üzerine yapılan araştırmalar insanın iki türlü sözcük dağarcığı olduğunu ortaya koymuştur. 1. Etkin veya aktif sözcük dağarcığı 2. Edilgen veya pasif sözcük dağarcığı" (Karatay, 2007, s. 145) olarak bildirmiştir. Etkin sözcük dağarcığı günlük hayatta sürekli kullandığımız sözcüklerden ibarettir. Edilgen veya pasif sözcük dağarcığı ise bildiğimiz ama kullanmadığımız sözcüklerdir. Yabancı dil öğretiminde hem günlük hayattaki kelimelerin artması gerekmekte hem de öğrencilerin hangi alanla ilgili çalışma yapacakları ile ilgili kelime hazinesini oluşturması gerekmektedir. Bunun da daha çok akademik Türkçe derslerinde kazandırılmasını önermekteyim.

Kelime hazinesini arttırmak için öğretmenler, öğrencilere farklı etkinlikler düzenleyerek okumayla ve dinlemeyle kelime hazinesinin gelişmesini sağlamaktadır. Çünkü kelime hazinesi sadece diğer insanlar ile iletişim kurmak için değil karşıdaki kişiyi de anlamak için

gereklidir. Özbay ve Melanlıoğlu'ya göre " Kelimeler yalnızca anlatmaya değil, anlamaya da yaramaktadır. Kelimelerin anlamı bilinmeden okunanların ya da söylenenlerin anlaşılması imkânsız gözükmektedir. Bir metinde okuyucunun anlamını bilmediği kelime sayısı çoksa metnin anlamının kavranması da zorlaşır" (Özbay & Melanlıoğlu, 2008, s. 32). Yani kelime hazinesi yabancı öğrencinin sağlam bir iletişim kurmasına katkıda bulunmaktadır. Ana dili Arapça olanlar, Türkçe ile Arapçanın müşterek kelime sayısı fazla olduğu için kendi ana dilinde olan sözcüğü kullanmaya kaçmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretirken daha çok Türk kökene sahip kelimelerin öğretilmesi gerekmektedir. Türkçede Fars ve Arap kökenli kelimelerin bulunması tarih sürecindeki etkileşimin doğal sonucudur. "Diller arasındaki benzerlikler, birtakım sebepler dolayısıyla ortaya çıkabilir. Bunların en önemlilerinden bazıları şöyledir: 1.Tesadüf 2.Tipolojik benzeşme 3.Çıkış noktalarından bağımsız gelişmeler 4. Tarihsel etkenler" (Róna-Tas, 2013, s. 27). Arapça ile Türkçe arasında tarihsel etkenlerin sayesinde, ortak sözcük sayısı fazladır. Bu durumda öğrenciler, ana dil ile hedef dil arasındaki ortak kelimeleri bilmelerinin yanı sıra Türkçe kelimelerin karşılığını da bilmesi gerekir. Çünkü öğrenciler daha çok ana dili ile ikinci edindikleri dil arasında ortak olan kelimeleri kullanmayı tercih ederler. Bu durum hedef dile ait kelime hazinelerinin sınırlı ve az olmasına yol açmaktadır.

Tablo 3.

Türkçeye giren yabancı kökenli kullanılan kelimeler örnekleri

Yabancı Kökenli sözcük	Türkçe karşılığı sözcük
Aktif	Etken
Müşterek	Ortak
Pozitif	Olumlu
Kelime	Sözcük
Nasihah	Öğüt
Basit	Yalın
Kompleks	Karmaşık

Tesir etmek	Etki etmek
Âdet	Gelenek
Âlem	Evren

İki dil arasında ortak kelimelerin bulunması her ne kadar iyi bir şey olsa da bazı durumlarda olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu etkiler öğrencilerin ortak sözcükleri yanlış bağlamlarda kullanmasına ayrıca kelime hazinesinin sınırlandırmasına yol açmasıdır.

2.4.5 Cümle Kurmayı Öğretmek

Yabancı dil öğretiminde doğru cümle kurmayı öğretmek en önemli aşamalardan biridir. Çünkü öğrenci cümle kurmayı öğrenmeye başladığı zamanda kendini yavaş yavaş ifade etmeye başlamaktadır. Cümle, Ergin'e göre "Cümle bir fikri, bir düşüncüyü, bir hareketi, bir duyguyu, bir hadiseyi, tam olarak bir hüküm halinde ifade eden kelime grubudur" (Ergin, 2002, s. 373). Cümle belirli unsurlarından oluşmaktadır. Özne ve nesne cümlenin temel unsurlarındandır. Fakat her dilde cümle sıralanışı farklılık göstermektedir. Türkçede fiil cümlesinde ilk olarak özne sonra nesne ve en son yüklem ya da fiil gelmektedir. Arapçada ise cümle sıralanışı farklılık göstermektedir. Arapçada fiil cümlesi fiilden başlamaktadır. Bu yüzden fiili cümle adını almaktadır. Bu yüzden yabancı dil öğretiminde dil bilgisi öğretimi çok önem kazanmaktadır. Doğru cümleler kurabilmek için dile ait dil bilgisi kurallarının iyi bir şekilde öğretilmesi gerekmektedir.

2.5 Ana Dil İle Hedef Dil

Bu araştırmada ana dili Arapça olanların Türkçe öğrenme sürecinde konuşma becerisi üzerinde karşılaştıkları sorunlar ile ilgili olduğu için bu bölümde ana dil ile hedef dilin belirgin özellikleri gösterilmektedir.

2.5.1 Arap Dili

Arap dili (AIDÂD Dili) الضاد لغة de olarak bilinmektedir çünkü bu harf sadece Arap dilinde bulunmaktadır. Arap dili, Birleşmiş Milletlerinde 1974 yılında dünyanın 6'ncı resmi dili sayılmaktadır. Bu diller ise İngilizce, Çince, Rusça, İspanyolca ve Fransızcadır. Her yıl 18 Aralık'ta Arap Dili günü olarak kutlanmaktadır. Arapça Kur'an dildir. Yusuf suresinin ikinci ayetinde "عَرَبِيًّا قُرْآنًا أَنْزَلْنَاهُ إِنَّا" bu ayeti biz Kur'an'ı Arapça olarak indirdik anlamına gelmektedir. Bu dil Orta Doğu Arabistan Yarımadası'nda bulundu ama Akçay'a göre

”Arapça Kur'an dili olması bakımından Müslümanlar açısından ayrı bir öneme sahiptir” (Akçay, 2005, s. 80). Demek ki Arap dili sadece Araplar için önemli değildir. Dünyada yaşayan bütün Müslümanlar için önemli bir dildir. Amayreh’ye göre Arapça çok eski bir dildir. Ancak bize ulaşan yazılı metinler onun tarihi derinliğini yansıtmaz (Amayreh, 1996, s. 20). Arapça biçim açısından bükümlü dillere mensuptur. Bükümlü dillerde yeni bir kelime türetildiğinde kelimenin kökü farklı değişikliklere uğramaktadır. Diğer dillere yakınlık açısından Sami dilleri ailesine mensuptur. Sami dillerinin altında Akadca, Kenanca, Aramca, İbranice ve Arapça yer almaktadır. Gotthelf Bergsträsser Alman dilbilimci ve şarkiyatçı, Sami Dilleri Tarihi adlı kitabında Sami dillerinin altında geçen diller bu şekilde tasnif etmiştir. Akkadca Yahut Babilî-Asurî Kenanca, Aramca, Cenubi Arapça ve Habeşçe, Şimalî Arapça ve Asıl Samice olarak tasnifini yapmıştır (Bergsträsser, 2006, s. 1). Arapça ve İbranice günümüze kadar kullanılan ve yaşayan Sami dillerinden biridir. Arapça Sami dilleri ailesine mensup olduğu için bu dil kendine özgü özellikler taşımaktadır. Arapçanın dil olarak bazı özellikleri şöyle belirtilmektedir:

- Arapçanın yazısı sağdan sola doğru olmaktadır.
- Arapça 28 harften oluşmaktadır.
- Arapçada ünlüler ikiye ayrılmaktadır. Bunlar, kısa ve uzun ünlülerdir.
- Arapça bükümlü\çekimli bir dildir.
- Arapça ‘da cinsiyet farkı gösterilmektedir. (Dişilik ve Erillik) yani Müzekker ve Müennes olarak ikiye ayrılmaktadır.
- Arapçada genelde fiilin kökü üç harften oluşmaktadır
- Arapçada harfler cümle başında, ortasında ve sonunda farklı yazılmaktadır.

2.5.2 Arapçada Ses

Arapçada 28 harf vardır. Bazı ünlü Arap dilbilimciler El-Halil Ben Ahmed El-Ferahidi gibi Arapçada 29 harf olduğunu söylemektedir. İbn Haldun” Arapların konuştuğu harfler 28 harftir” (İbn Haldun, 1984, s. 64). Ateş, Yazıcı ve Çetin’e göre “Arap yazısı yalnız sessizleri gösteren şekillerden müteşekkil olup bu şekillerin, yani harflerin sayısı 28’dir” (Ateş, Yazıcı, & Çetin, 1964, s. 5). Bu harflerinden 6 tanesi ünlü harf olarak bilinmektedir. Dolayısıyla Arapçada 34 ses olduğunu söylemek mümkündür. Ünsüz harfler için Arapçada Alsamita (الصوامت) denilmektedir. Alsaita (الصائتة) harfleri ise ünlü harfler için kullanılmaktadır.

ي و، ه، ن، م، ل، ك، ق، ف، غ، ع، ظ، ط، ض، ص، ش، ز، س، ر، ذ، د، خ، ح، ج، ث، ت، ب، أ،

Arapçadaki ünsüzler genel olarak çıkış noktalarına göre beş gruba ayrılmaktadır:

Dudak Ünsüzleri:

- Çift dudak ünsüzleri، م، ب، و
- Dış dudak ünsüzleri ف

Diş eti ünsüzleri:

- Diş eti ünsüzleri، ن، ل، ض، ط، ص، س، ز، ر، د، ت
- Diş eti damak ünsüzleri ج، ش
- Dişler arası ünsüzler ظ، ذ، ث

Damak ünsüzleri:

- Ön damak ünsüzleri ي، ك
- Arka damak ünsüzleri ق، غ، خ
- Boğaz ünsüzleri ع، ح
- Gırtlak ünsüzleri ه، ء

Çıkış şekline göre ünsüzler iki gruba ayrılmaktadır:

- Patlamalı (süreksiz) ünsüzler ء، ك، ق، ط، ض، د، ب، ت
- Sızıcı (sürekli) ünsüzler ي، ل، ر، ج، و، ه، م، ن، ذ، ز، ف، غ، ع، ظ، ص، ش، س، ح، خ، ث

Titreşim durumuna göre iki gruba ayrılmaktadır:

- Tonlu (yumuşak) ünsüzler ي، و، ن، م، ل، ض، ظ، غ، ع، ج، ز، ر، ذ، د، ب
- Tonsuz (sert) ünsüzler ه، ك، ق، ف، ص، ط، ش، ح، س، خ، ث، ت

Ünlü harfler ise uzun ve kısa ünlü olarak ikiye ayrılmaktadır. (ي، و، ا) uzun ünlüler. Kelimeler içinde bulunmaktadır. باب kelimesinin ortasında olan ا harfi uzun ünlü olarak sayılmaktadır. Ayrıca hareke olarak sayılan kısa ünlüler ise: Fetha (üstün), kesre (esre), damma (ötre). Bu hareketlerin görevi Arapçada sessiz olan harflerin ses verebilmesidir. Ateş, Yazıcı ve Çetin'e göre Fatha (üstün) Türkçedeki a sesini verir, kesre (esre) Türkçedeki i sesini delâle eder ve son olarak damma (ötre) u sesine delâle etmektedir (Ateş, Yazıcı, & Çetin, 1964, s. 6). Bu konuyu örnekler vererek açıklamaktadır. Mehmet Hakki Suçin'in Arapçadan Türkçeye çevirdiği Filistinli Mahmut Derviş şiirinde adılı olan Atı Neden Yalnız Bıraktın parçası hem Türkçe hem de Arapça olarak gösterip hareke sistemi açıklanacaktır.

“- Atı neden yalnız bıraktın?

-Eve yârenlik olsun diye evladım

Zira evler ölür terk ederse sakinleri “ (Derviş, 2017, s. 16).

Arapça olarak yazılan Parça:

”- لماذا وحيداً؟ الحصان تركت

- ولدي، يا البيت، يُؤنسَ لكي

سُكَّانها غاب إذ تموتُ فالبيوتُ“

Altı çizili iki kelime **البيت** ve **تموتُ** son harflerinde olan B ve T harfi hareke vardır. İlk kelime albeyta olarak telaffuz edilmektedir çünkü son harfteki üstün bu harfe ince a sesi vererek seslendirmesini sağlamaktadır. İkinci kelime ise temutu olarak telaffuz edilir son harfte olan ötre kelimenin son harfine olan t u harfi vererek seslendirmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla Arap dilinde ünlüler ö ve ü harfler gibi bulunmamaktadır. İşlerin (2001:284) Arapça ünlü harfleri şöyle sınıflandırmıştır:

- Kısa fetha: Yarı açık, orta, düz
- Kısa damme: Açık, arka, yuvarlak
- Kısa kesra: Açık, ön, düz
- Uzun fetha: (Yarı) Kapalı, orta, düz
- Uzun damme: Açık, arka, yuvarlak
- Uzun kesra: Açık, ön, düz

Burada Dudak şekline göre Türkçe gibi yuvarlak ve düz olarak sınıflandırması yapılmıştır. Ayrıca bu seslerin mahreç noktalarına göre ön ve arka harfler olarak ayrılmaktadır.

2.5.3 Arapçada Cümle

Arapçada cümle “Fiil ve öznenen ibarettir” (İbn Hişam, t.y, s. 419). Çörtü’ye göre cümle “mânâ ifade edecek kadar kelimeden meydana gelen bir emir, bir duygu, bir olay, bir hüküm bildiren terkiptir” (Çörtü, 1995, s. 13) olarak tanımlamaktadır. Arapçada cümle genelde ya isimle ya da fiille başlamaktadır. Ona göre fiil ya da isim cümlesi olarak ikiye ayrılmaktadır. Fiil cümlesi Ezherli’ye göre cümlelerin bir fiil ve failden meydana geldiğinde “Cümle-i Fi’liyye” adı verilmektedir (Ezherli, 1969, s. 39). **التلج يسقط** (Kar yağıyor) anlamına gelen cümle fiil ile başladığı için fiil cümlesi olarak sayılmaktadır. Tabi ki bazı fiil cümlelerde nesne, zaman veya mekân zarfı da bulunmaktadır. **النشرة المذيع يقدم** (Sunucu haberleri sundu) anlamına gelen cümlelerin öğeleri özne, nesne ve fiilden oluşmaktadır. Fiil, olayla ilgili gerçekleşen eylem, bu eylem belirli bir zamana aittir. Arapçada üç tane zaman vardır. Bunlar ise **mâzî** (geçmiş zamanı), **muzari** (şimdiki zamanı) ve **emirdir**. Özne, eylemi gerçekleşen

kişi ya da şeydir. Nesne ise öznenin gerçekleştirdiği eylemdir. İsim cümlesi “Bir durumu, bir varlığın nasıl olduğunu haber verir, bir hüküm bildirir, umumiyetle, isim cinsinden bir kelime ile başlar” (Maksudoğlu, 1998, s. 241). (Ev geniştir) واسعة الدار (Ev geniştir) ve جميل الصبر (Sabır güzeldir) anlamına gelen cümleler isim ile başladığı için isim cümlesi olarak bilinmektedir. İsim cümlesinde genelde hakikat ve bilgi aktarılmaktadır. İsim cümlesi iki önemli öğeden oluşmaktadır. Bunlara Arapçada mübteda ve haber denilmektedir. Mübteda isim cümlesinin ilk ögesine, haber ise isim cümlesinin ikinci ögesine denilmektedir. İsim cümlesinin ikinci ögesi olan haber bazen isim, fiil cümlesi ya da farklı cümleler şeklinde şart cümlesi gibi olabilmektedir (Çörtü, 1995, s. 44). Bu cümleler tam ve anlamlı cümleler sayılmaktadır. Çünkü bir şey hakkında doğrudan doğruya bilgi verilmektedir.

2.5.4 Türk Dili

Türk dili, Orta Asya bölgesinde doğan bir dildir. Türk dili oldukça eski bir dildir. “ Türkçenin 3000 yıllık bir tarihi geçmişi olan köklü bir dil olduğu rahatlıkla söylenebilir” (Hengirmen, 1998, s. 343). Türkçenin ilk yazılmış eserleri ise Orhun ve Yenisey Yazıtları’dır. Bugün Moğolistan’da Orhun Nehri yakınlarında bulunmaktadır. Bu yazıtlar Türk toplumu ile ilgili bilgiler içermektedir. O zamanda yabancılar ile yapılan savaşlar ve aynı zamanda kendi ulusuna nasihatler içermektedir. Hengirmen’e göre Türkçe Orta Asya bölgesinden hariç bazı yerlerde de konuşulmaktadır. Günümüzde Türkçe, Orta Doğu bölgesinin bazı yerlerinde konuşulmaktadır Irak, Suriye gibi ülkelerde hala vardır (Hengirmen, 1998, s. 19). Bu da Türkçenin ne kadar eski ve zengin bir dil olduğunun ayrıca birçok millet tarafından konuşulduğunun kanıtıdır. Türkçe biçim açısından Arapçanın tam aksine bağlantılı(eklemeli) dillere mensuptur. Bağlantılı dillerde ise kelime türetme esnasında kelimenin kökü herhangi bir değişme uğramaz, kelimenin kökü sabittir. Türkçede söylemek kelimesinin geçmiş, şimdiki ve gelecek zaman çekimi yapıldığında söyledi, söylüyor ve söyleyecek çekimleri olacak. Bu üç kelimeye üç farklı zaman çekimi yapıldığında kelimenin kökü hep aynı kalmakta ve tek değişen sonraki gelen zaman ekleri olmaktadır. Türkçenin diğer dillere yakınlık açısından tasnifini yaparsak Ural-Altay dil ailesine mensuptur. Bu dil ailesi iki kolu Ural ve Altay kolu olarak ayrılmaktadır. Ural kolunda Fince, Macarca, Ugorca, Permce ve Samoyed dilleri bulunmaktadır. Altay kolu altında Türkçe, Moğolca, Korece, Japonca ve Mnuçu-Tunguz dilleri vardır. Türkçenin dil olarak temel özellikleri şöyle belirtmektedir:

- Türkçe yazı tipi Latin alfabeleri ile yazılan diller gibi soldan sağa yazılmaktadır.

- Türkçede 29 harf vardır ”Yeni Türk alfabesi 29 harften meydana gelmiştir” (Banguoğlu, Türkçenin Grameri, 1974, s. 25).
- Türkçede ünlü harfleri konusunda zengindir 8 ünlü harfi vardır (Ergin, 2002, s. 104).
- Türkçe eklemeli bir dildir.
- Türkçede cinsiyet farkı Arapça, Fransızca ve Almancadaki gibi yoktur.
- Türkçede harf uyumu kuralı vardır.
- Türkçedeki harfler Latin harfleri gibidir hem büyük ve küçük harfleri vardır A-a gibi.
- “ Türkçenin sesleri gırtlaksızlıktan, burunsuzluktan kurtulduğu için hırıltılı değil pırlıltılı, hmhm ve boğuk değil, aksine tınılı ve parlaktır” (Çevik, 2002, s. 29)

2.5.5 Türkçede Ses

Türkçede Banguoğlu’ya göre 21 konsonant ünsüz ve 8 esas vokal ünlü harften oluşmaktadır (Banguoğlu, 1959, s. 35-43). Ergin’e göre (2002)Türkçede 26 konsonant harfi vardır ancak 23’ü edebi dilde varken diğer üç harfi ağızlarda vardır (Ergin, 2002, s. 111). Ergin Türkçede 8-10 vokal ünlü harfi vardır (Ergin, 2002, s. 104). Hengirmen’e sesler harfler ile sınırlı değildir yani Türkçede 29 harf olması sadece 29 ses vardır anlamına gelmez (Hengirmen, 1998, s. 343). Bu konuda hem farklı ağızlarına bakıldığında net ve açık bir şekilde görülmekte hem de Türkçeye başka dillerden geçen bazı yabancı, Arapçadan ve Fransızcadan, sözcüklere bakıldığında da görülmesi mümkündür. Arapçada Türkçeye uzun ön â harfi içeren kelimeler a harfin seslenmesini farklı bir şekilde sağlamaktadır. Coşkun’a göre ” Fransızcadan alıntı alkol, rol, gol gibi kelimelerle gelen arka ön o, Arapçadan alıntı kâr ve halûk gibi kelimelerle gelen arka ön a (â) ve arka ön u (û) ünlüleri eklendiğinde, 11’dir. Anadolu ağızlarında yaşayan yarı kapalı e ünlüsünü de katarsak, ünlü sayımız 21 olur” (Coşkun, 2008, s. 33). Dolayısıyla burada harf ile ses arasında nasıl bir farklılık olduğu net bir şekilde anlaşılmaktadır. Harf, sesi yazılı olarak temsil etmektedir. Sözün kısası harf yazmakla, ses ise seslendirmekle alakalıdır. Bazen bir kelimedede aynı harf olur ama farklı şekilde seslendirilebilmektedir. Bu harfler bazen ince, uzun ve kısa nitelikleri taşıdığı için farklı seslendirilmektedir. Türkçedeki harfler: A, B, C, Ç, D, E, F, G, Ğ, H, I, İ, J, K, L, M, N, O, Ö, P, R, S, Ş, T, U, Ü, V, Y, Z.

Türkçede hem ünsüz hem de ünlü harflerin farklı değişkenlere göre sınıflandırması yapılmıştır. Türkçedeki ünsüzlere dört ana ölçüte göre sınıflandırma yapılmıştır. Bunlar ise çıkış noktalarına, çıkış şekline ve titreşme durumuna göredir. Ünsüzler çıkış noktalarına göre yedi gruba ayrılmaktadır:

- Çift dudak ünsüzleri: b, m, p
- Diş- dudak ünsüzleri: f, v
- Diş eti ünsüzleri: d, l, n, r, s, t, z
- Diş eti- damak ünsüzleri: c, ç, j, ş
- Ön damak ünsüzleri: g, k, y
- Art damak ünsüzleri: g, ğ, k
- Gırtlak ünsüzü: h

Çıkış şekline göre ünsüzler iki gruba ayrılmaktadır:

- Patlamalı(süreksiz) ünsüzleri: b, c, ç, d, g, k, p, t
- Sızıcı (sürekli)Ünsüzleri: f, ğ, h, j, l, m, n, r, s, ş, v, y, z

Titreşim durumuna göre iki gruba ayrılmaktadır:

- Tonlu (yumuşak) ünsüzler: b, c, d, g, ğ, j, l, m, n, r, v, y, z
- Tonsuz (sert) ünsüzler: ç, f, h, k, p, s, ş, t (Fıstıkçı Şahap)

Türkçedeki ünlüler çıkış noktalarına, ağız aralığına ve dudak şekline göre üç ana grup olarak sınıflandırılmıştır.

Çıkış noktalarına göre iki gruba ayrılmaktadır:

- Kalın ünlüler: a, o, u, ı
- İnce ünlüler: e, i, ö, ü

Ağız aralığına göre:

- Geniş ünlüler: a, e, o, ö
- Dar ünlüler: ı, i, u, ü

Dudak şekline göre:

- Düz ünlüler: a, e, ı, i
- Yuvarlak ünlüler: o, ö, u, ü

2.5.6 Türkçede Cümle

Türkçede cümle” Duygu ve düşüncelerimizi anlatan ve içinde yargı bulunan sözcük dizisine cümle denir” (Hengirmen, 1998, s. 343). Hengirmen’in Türkçe Dilbilgisi kitabında cümleye dair yaptığı tanımından sözcük dizisi, cümlenin oluştuğu unsurlar demektir. İster Türkçede, ister farklı dillerde cümle unsurları, cümleye anlam kazandırmasını sağlamaktadır. Çünkü

eğer cümle unsurlarından bazıları bulunmazsa, cümle tam bir anlam kazanmaz. Türkçede cümle: Yüklem, özne, nesne ve tümleçten oluşmaktadır. Türkçede cümleler kısa ve uzun cümlelerdir. Türkçe eklemeli bir dil olduğu için dilin yapısı kısa cümleler kurmak için son derece uygun demek mümkündür. Hem kısa hem de uzun cümleler yüklem ve öznenen oluşmaktadır. Çünkü Türkçede yüklem ve özne cümlelerin belli başlı unsurlarıdır. Türkçede öznesi, tümleci ve yüklemi olan cümlelere kurallı cümleler denilmektedir. Örneğin “Dün Ali geldi” cümlesine baktığımızda bu cümle üç temel unsurdan oluşmuştur. Ayrıca bu unsurların sıralanışı düzenlidir. Kuralsız ya da adılı devrik cümlesi ise yukardaki cümlelerin sıralanışından farklıdır. Gel buraya cümlesinde yüklem cümle sonuna gelmesi gerekirken cümlelerin başında gelmektedir. Bu cümleler anlam açısından anlamlı cümleler sayılmaktadır ama Türkçe dil bilgisi kurallarına göre kuralsızdır. Türkçede cümlelerin yüklemine göre iki farklı tür cümle bulunmaktadır. İsim (Ad) cümlesi ve fiil (Eylem) cümlesidir. İsim cümlesi Deny’e göre “ Ad cümlesinin yüklemi bir ad (özellikle bir sıfat) veya ad-fiil olabilir, adın ardınca bir bildirme eki gelebilir veya gelmez” (Deny, 2012, s. 714). Örnek (Bu masa benim) cümlesine bakıldığında benim ad yüklemi olarak kabul edilmektedir. Eylem cümlesi ise yüklemi çekimli bir fiilden kurulan cümlelerdir. Örneğin “Az önce yağmur başladı.” Bu cümlede yüklem başladı fiilinde geçmiş zaman çekimi vardır.

2.5.7 Araplara Türkçe Eğitimin Tarihi süreçleri

Araplar ile Türkler tarih boyunca bütün alanlarda etkileşim halinde bulunmuşlardır. Bu etkileşimin hem din bağından hem de coğrafi yakınlıktan kaynaklandığını söylemek mümkündür. Bu iki millet arasında oluşan siyasi, ticari ve dil etkileşim Türk toplumunu İslamiyet’i kabulünden sonra daha da artmıştır. Araplar ile Türklerin ilk karşılaşması İslam dininin yaygınlaşması sürecindedir. Bu zamanda Müslüman ordular İslam dininin dünyaya yayılması için Orta Asya bölgesine ulaşmıştır ve böylelikle Araplar ve Türkler tarihte ilk kez karşılaşmıştır. ”Halife Osman zamanında Horasanın Araplar eline geçmesi hadisesi, Arapların, Türkler ile meskûn Orta-Asya içlerine kadar yayılmasına bir başlangıç teşkil etmiştir” ifadesiyle iki millet arasında olan ilişki çok eski zamandan beri başlamasının bir göstergesidir (Caferoğlu, 1984, s. 6). 751 yılında Talas nehrinde civarında Türk ve Arap orduları birlikte Çin ordusuna karşı birlikte savaşmıştır. Bu savaş Türklerin tarihinde dönüm noktası olmuştur. Ve İslam dini Türkler arasında hızlı bir şekilde yayılmaya başladı. Türklerin, İslam dinini resmi din olarak kabullenme nedenleri vardır. Bu nedenlerin dini, içtimai ve iktisadi olarak üç nedene ayrılması mümkündür. Türklerin İslamiyet’te kabullenmeden önce Gök Tanrı dinine inanmaktadır. Gök Tanrı inançları ile İslam inançları

arasında pek çok benzer noktalar vardır. Bu iki din de tek Tanrıya inanmaktadır. İslamiyet'te Allah için kullanılan sıfatların çoğu Gök Tanrı inancında da vardır. Erkoç'a göre Gök Tanrı inançlarında Tanrı dünyanın her şeyin yaratıcısı ayrıca doğa işlerini denetletmektedir. Bunu da Kaşgarlı Mahmut'un yazdığı Divan-ı Lügat Türk eserinde geçmektedir (Erkoç, 2018, s. 305). Gök Tanrı ve İslam inançlarındaki ortak noktalar: sosyal hayattaki ahlaki değerleri, sosyal sınıfların bulunmaması ve aileye verilen önem gibi konulardır. Son olarak Müslümanlar ile Türkler ticaret sayesinde sürekli etkileşim halinde buldukları için İslamiyet'in yayılması hız kazanmıştır. Abbasi Döneminde Türkler ile Araplar ilişkisi daha çok gelişmektedir. Bu dönemde ise Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılan ilk eserler ortaya çıktı. Yabancılara Türkçe öğretiminde yazılan ilk eserler Kaşgarlı Mahmud'un Divanü Lügati't Türk eseridir. Kaşgarlı Mahmut bu eseri Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazmıştır. Bu eserde "Türk kültür hayatının örfe, inanışa, kütle, coğrafyasına ve toponomastikasına dayanan bilgileri de bir araya getirmeğe çalışmıştır" (Caferoğlu, 1984, s. 22). Kaşgarlı Mahmut yazdığı eser sadece dil öğretmekle kalmayıp aynı zamanda Türk kültürü, gelenekleri, toplumu hakkında bilgi içermektedir. Bu sözlükte kelimelerin açıklaması yapılırken daha çok atasözü ve deyimler yer verilmiştir. Bu eser Türk dili serüveninde Türk milletinin geçmişini muhafaza eden bir eserdir. Böylece Arapların Türk dili ile ilk gerçek tanışması gerçekleşmiştir. Abbâsî Döneminde Türkler siyasi ve idari alanlarda çok önemli mevkilerde yer almışlardır. "Türk Dönemi (232-334\847-946) 102 senelik bu devrede Türk unsuru idari ve askeri sahada etkin olmuş ve Abbasi hilafetine yön vermiştir" (Aykaç, 1997, s. 10). Bu dönemde Türklerin siyasi tecrübesi ve savaşlarda gösterdikleri beceriklilik ve yiğitlik aynı zamanda zor şartlarla dayanaklıkları için idari ve siyasi mevkilere gelmelerine yol açmıştır. Kaşgarlı'nın yazdığı eserin yanı sıra Araplara yönelik birçok Türkçe kitap yazılmıştır. Memlûk döneminde Mısır'da Araplara Türkçe öğretmek için pek çok kitap yazılmıştır. Bu dönemde yöneticilerin ve ordunun büyük bir kısmı Türk olduğu için Türkçe öğretim ile ilgili birçok kitap hazırlanmıştır. Bunların en ünlüsü ise Kitâbü'l-İdrak Li Lisanü'l Etrak kitabı ise Esirüdin Ebu Hayyan tarafından yazılmıştır. Bu kitap Türk dil bilgisini Araplara öğretmek amacıyla yazılmıştır. Bu kitap hem gramer hem de sözlük olarak iki bölüme ayrılmaktadır. El Kavani'l Külliye Li-Zabiti'l Lügati't-Türkiye kitabı hangi yazara ait olduğunu belirsizdir. Bu kitap da yine Türkçe dil bilgisi öğretmek için yazılmıştır. Et-Tuhfetü Zekiyye Fi'l-Lügati't-Türkiyye eseri ise Memlûk döneminde yazılmıştır. Bu eser de Araplara Kıpçak Türkçesi öğretmek amacıyla yazılmıştır.

Günümüzdeki Araplara Türkçe öğretimi serüveni ise yabancı dil öğrenmenin son zamanlarda çok önem kazanmasıyla birlikte başlamaktadır. Bunun başlıca sebeplerinden biri küreselleşme ve teknolojinin gelişmesidir. Küreselleşme sayesinde dünya küçük bir köy haline gelmiştir. İnsanlar birbiri ile bütün alanlarda iletişim kurma gereksinimi duymaktadır. Bu iletişim gereksinimi sayesinde insanlar diğer dilleri öğrenmeye ihtiyaç duymaya başlamıştır. Eğer örnek verecek olursak İngilizce aklımıza gelen birinci örneklerden biridir. İngilizce diğer dillere kıyasla eski bir dil olmamasına rağmen son yıllarda çok yaygın bir dil haline gelmiştir. Hatta uluslararası bir dil niteliği taşımayı başarmıştır. Gerek İngilizce gerek farklı dilleri öğrenmenin ve öğretmenin sebepleri vardır. Bunlar: siyasi, ticari, öğretim ve öğrenim nedenleridir. Günümüzde herkesin yabancı dil bilmesi bir koşul haline gelmiştir. Göçer'in çalışmasında "Bir yabancı dil bilmenin ayrıcalık olmaktan çıkıp herkesin sahip olması gereken bir özellik olduğu günümüzde yabancı dil eğitiminin önemi de artmıştır" (Göçer, 2009, s. 28).

Son zamanlarda Türkiye bütün alanlarda ciddi gelişmeler gerçekleştirdiği için yabancılar tarafından bu dili öğrenmeye duyulan ihtiyaç artış göstermektedir. Özellikle Türkiye Bursları programının açılmasıyla birlikte Türkiye'ye dünyanın her ucundan eğitim almak için yabancılar gelmektedir. Türkiye Bursları programı Türkiye Cumhuriyeti'nin yabancı uyruklu öğrencilere verdiği burs programıdır. Bu burs programı kapsamında 2012 yılından bu yana kadar çeşitli alanlarda burslar verilmektedir. Bu burs programının ana amacı Türkiye'nin diğer ülkelerle olan ilişkilerini geliştirmek ve farklı kültürler arasında bilgi ve düşünce paylaşımını sağlamaktır. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluğu Başkanı Abdullah Eren 8 Eylül 2018 yılında Türkiye'deki uluslararası öğrencilere yönelik bursların 1992 yılından itibaren verildiğini ancak 2012 yılından itibaren bursların "Türkiye Bursları" markası altında YTB tarafından yürütüldüğünü açıklamıştır. Türkiye Bursları programının yabancı öğrencilere sunduğu burslar lisans, yüksek lisans ve araştırma burslarıdır. Türkiye bursları programı son 10 senede 2012 yılından itibaren daha çok yaygın hale gelmeye başlamıştır. Burs programı vasıtasıyla Türkiye, bilgi ve ilim kenti olma hedefini başarıyla sürdürmektedir. Seneden seneye öğrencilerin sayısını artmaktadır. Abdullah Eren YTP internet sitesi 2023 yılında hedefin 25 bin burslu öğrenci getirmek olduğunu ilan etmiştir.

Dolayısıyla son yıllarda gelen yabancıların sayısı artmaktadır. Öğrencilerin çoğu Türkiye'de eğitimi Türk dilinde tamamlamaktadır. Türkiye ile Orta Doğu arasında din ve kültür gibi ortak noktalar bulunduğu için Arap Öğrenciler Türkiye'ye gelip burada eğitim almayı tercih

etmektedir. Arap dünyasında ise Türkiye'ye ve Türkçeye duyulan ilginin daha çok medyanın ve siyasi ilişkilerin gelişmesi sayesinde hız kazandığı düşünülebilir. Medyanın oynadığı rol şöyle açıklanabilir; Arap dünyasında IMBC kanallarında başta gelen kanallarından biri Türk dizileri ve filmleri yayınlamakla birlikte Araplar daha çok Türkiye'ye ve Türk diline karşı ilgi ve motivasyon duymaya başlamıştır. Warrad'ın çalışmasında "Türkçe 'den Arabça'ya dublaj edilmiş dizileri 2006 yılında başlamaktadır. IMBC kanalında(Gümüş / Nour) dizi ve (Ihlamurlar Altında / Lost Years) dizilerin dublajı yapıldığında başlamaktadır" (Warrad, 2019, s. 31) ifadesiyle Türk dizilerin Arap dünyasında 15 seneden beri yayımlamaya başladığı anlaşılmaktadır. Dizilerin ve filmlerin aracılığıyla televizyon izleyen kitlenin Türk ile Arap kültürü arasında müşterek olan dini bağı da olduğu için bu kültüre karşı yakınlık hissettirmelerini sağlamıştır. Bunu İnan'ın ve Öztürk'ün medyanın rolü böyle kanıtlamıştır "Son dönemlerde müşterek değerlere dayalı dış politikanın geliştirilmesi ve Türk dizilerinin oldukça yakından takip edilmesi, Arap dünyasının Türkçeye olan ilgisini artırmış bu sebeple de bu coğrafyada Türkçe öğretimini öncelikli hale getirmiştir" (İnan & Öztürk, 2015, s. 379). Özellikle Arapça ile Türkçe arasında ortak sözcüklerin bulunması öğrencileri bu dili öğrenmeye teşvik etmektedir. Öztürk'ün ve Atik'in çalışmasında " Türk dizilerinin oluşturduğu algı genel anlamda Türk dizilerinin gösterime girdiği ülkelerde Türkiye'ye olan ilgiyi ve bakış açısını olumlu yönde değiştirmektedir. Özellikle Türkiye'nin yakın coğrafyasında bulunan tarihi ve kültürel bağların da yer aldığı Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu ülkelerinde Türkiye'ye olan ilginin ve sempatinin artmasında dizilerin katkılarına yönelik somut işaretler görülmektedir" (Öztürk & Atik, 2016, s. 78).

Bu sebeplerden ötürü turistik ve eğitim gibi çeşitli amaçlarla Türkiye'ye gelen insanların sayısı giderek artmaktadır. Medya sayesinde sinema turizmi kavramı ortaya çıkmıştır. Dizi ve filmleri izleyen Arap kitlesinin Türkiye'ye olan merakı artmaktadır ve Türkiye onlar için cazip hale gelmektedir. Nuroğlu "...son dönemlerde Arap halklarının sempatisini kazanan bir dış politika çizgisi izlemesi ve de Türk dizilerinin yarattığı hayranlık ve merak duygusu ile Ortadoğu ülkelerinden çok sayıda turist çekti" ifadesiyle dizilerin turizm alanında bıraktığı etkisinin açıklanmaktadır (Nuroğlu, 2013, s. 5). Türkiye'ye hem ilim hem de turist amaçları için gelenler vardır. Dolayısıyla Türkçeyi Yabancı dil olarak öğrenmek isteyenler amaçları da farklıdır. Kimi dili sadece günlük hayatta kullanmayı isterken kimi de dilin akademik ve edebi boyutunu öğrenmek ister. Yabancı dili öğrenenlerin amacı farklı olsa bile sağlam bir iletişim kurabilmeleri için dilin dört becerisinin temellerini öğrenmeleri gerekmektedir.

Orta Doğu'daki ülkelerde ve Afrika'daki ana dili Arapça olan ülkelerde Yunus Emre Kültür Merkezi'nde, üniversitelerde ve bazı dil merkezlerinde Türkçe eğitimi verilmektedir. Türkiye Cumhuriyet Amman Büyükelçiliği internet sitesinde Türkçe eğitimi, Ürdün'de Ürdün Üniversitesinde Türkçe ve İngilizce çift dalı bölüm olarak ayrıca Yermuk Üniversitesinde Doğu-Sami Diller bölümünde Türkçe seçmeli ve yan ders olarak verilmektedir (Karagöz, 2016). Mısır'da ise Özdemir'in Ve Yazıcı'nın Mısırda Türkçe ile ilgili bulunan bölümler 12 üniversitelerde bulunmaktadır. Bunlar ise Alazher Üniversitesi, İskenderiye Üniversitesi, Assyut Üniversitesi, Kahire Üniversitesi, Ganub Al Vadi Üniversitesi, Helwan Üniversitesi, Suhag Üniversitesi Suez Üniversitesi, Kafreşeyh Üniversitesi, Mansura Üniversitesi, Pharos Üniversitesi ve Ain Şems Üniversitesi (Özdemir & Yazıcı, 2017, s. 57). Cezayir'de ise Cezayir-2 Üniversitesi ve Emir Abdulkadir Üniversitesinde bulunmaktadır. Sudan ise Hartum Üniversitesinde Türkçe eğitimi verilmektedir. Yemen'de San'a Üniversitesinde öğretilmektedir. Irak'ta ise Türkmenler yaşadıkları için Türkçe eğitimi sadece Bağdat, Kerkük ve Musel üniversitelerde gibi değil Dmeral'ın çalışmasında "Irak'ta Türkçe eğitim yapan 425 anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise olduğu saptanmıştır. Bunların sadece 76'sı tam olarak Türkçe eğitim yapmaktadır. Bu okullardan 63'ü Kerkük, 11'i Erbil ve 2'si de Kifri'de bulunmaktadır" (Dmeral, 2014, s. 124). Burada Orta Doğu bölgesinde Türk varlığı bulunmasının bir kanıtıdır. Özdemir, Temizyürek ve İltar (2015) Lübnan'da Türkmen Lübnan'ın kuzey kısmı ve Bekaa Vadisinde bulunmaktadır (Özedmir, Temizyürek, & İltar, 2015). Suriyede ise Türk varlığı Hama, Halep, Lazikiye şehirlerinde bulunmaktadır. Arapça konuşan ülkelerin bazıları Türk varlığı olduğunu Türkmenlerin yaşamasıyla görmektedir. Irak, Suriye ve Lübnan gibi. Arapça konuşan ülkelerde Türkçe eğitimi Türkoloji, Türk Dili ve Edebiyatı ya da Türkçe ve İngilizce dili çift dalı olarak Ürdün Üniversitesinde olduğu gibi öğretildiğini görülmektedir. Ayrıca Türkçe eğitimi bazı ülkelerde, Irak gibi, hem üniversitelerde hem de okullarda verilmektedir. Yunus Emre Kültür Merkezi, 2007 yılında 5653 sayılı kanunla kurulmuş bir kamu vakfı olduğunu web sitesinde belirtmektedir. Onun ana amacı diğer kültürler ile bütün açılarda alışveriş yapmaktadır. Yunus Emre Kültür Merkezi internet sitesinden yararlanılarak Orta Doğu ve Afrika'da hangi ülkelerde bulunduğu şöyle gösterilmektedir:

- Cezayir
- Fas
- Katar
- Lübnan

- Mısır
- Sudan
- Tunus
- Ürdün

Orta Doğu bölgesinde Ürdün ve Lübnan’da körfez ülkelerde sadece Katar’da bulunmaktadır. Afrika bölgesinde ise Fas, Cezayir, Tunus, Mısır ve Sudan’da bulunmaktadır. Dünyanın her tarafında 58 merkeze sahip olan Yunus Emre Kültür Merkezinin 8 merkezinin bu bölgede bulunması iyi bir göstergedir. Son zamanlarda hem Türkiye Bursları programı vasıtasıyla hem de kendi imkânları ile Türkiye’de eğitimi almak için gelen öğrencilerin sayısı gittikçe artmaktadır. Bu öğrencilerin çoğu Türkiye’ye geliş amaçları okumaktır. Sakarya Üniversitesinde olan Türk Dili Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi Sakarya TÖMER’inden alınan kayıt sayısına göre ana dili olan Arapça ülkelerden gelen öğrencilerin sayısının beş sene içindeki değişimi aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Tablo 4.

2014-2015 Öğrenci Sayısı

Ülke	Öğrenci Sayısı
Cezayir	3
Fas	1
Filistin	6
Irak	32
Katar	-
Libya	-
Lübnan	-
Mısır	1
Sudan	3
Suriye	19

Suudi Arabistan	4
Tunus	-
Ürdün	4
Yemen	5
Toplam	78

Tablo 5.
2015-2016 Öğrenci Sayısı

Ülke	Öğrenci Sayısı
Cezayir	5
Fas	6
Filistin	6
Irak	46
Katar	-
Libya	-
Lübnan	1
Mısır	1
Sudan	6
Suriye	48
Suudi Arabistan	-
Tunus	2
Ürdün	2
Yemen	9

Toplam 132

Tablo 6.
2016-2017 Öğrenci Sayısı

Ülke	Öğrenci Sayısı
Cezayir	8
Fas	5
Filistin	9
Irak	101
Katar	-
Libya	-
Lübnan	-
Mısır	7
Sudan	5
Suriye	24
Suudi Arabistan	1
Tunus	3
Ürdün	4
Yemen	6
Toplam	173

Tablo 7.

2017-2018 Öğrenci Sayısı

Ülke	Öğrenci Sayısı
Cezayir	3
Fas	8
Filistin	18
Irak	87
Katar	-
Libya	2
Lübnan	1
Mısır	13
Sudan	7
Suriye	30
Suudi Arabistan	1
Tunus	4
Ürdün	13
Yemen	27
Toplam	214

Tablo 8.

2018-2019 Öğrenci Sayısı

Ülke	Öğrenci Sayısı
Cezayir	8
Fas	6
Filistin	20
Irak	93
Katar	2
Libya	3
Lübnan	1
Mısır	2
Sudan	12
Suriye	20
Suudi Arabistan	1
Tunus	8
Ürdün	20
Yemen	21
Toplam	217

Sakarya TÖMER’inde 5 sene içinde Arap öğrencilerin kayıtlarına bakıldığında artış gösterdiğini görmekteyiz. 2014-2015 eğitim-öğretim yılında 78 öğrenci, 2015-2016 yılında 132 öğrenci, 2016-2017 yılında 173 öğrenci, 2017-2018 yılında 214 öğrenci ve 2018-2019 yılında ise 217 öğrenci kaydı olduğunu görmekteyiz. Arap ülkelerinden gelen öğrencilerin kayıt sayılarına bakıldığında seneden seneye artış gösterdiğinin görmekteyiz. Ayrıca Katar, Libya ve Lübnan gibi ülkelerden ilk senelerde hiç kayıt olmadığı ama son üç sene de bu

ülkelerden de gelenlerin, 1-2 öğrenci arası olsa bile, olduğu farklı Arap ülkelerinin de ilgisin arttığını göstermektedir. TÖMER'deki kayıt sayısı bilgilerine göre 2018-2019 yılında ana dili Arapça olan öğrencilerin sayısı 217, toplam kayıtlı öğrencilerin sayısı ise 505 öğrenciydi. Demek ki kayıtların yarısından fazlası ana dili Arapça olanlardandır. Öğrenci sayılarının hangi ülkeden geldiğinde bakıldığında daha çok Irak, Suriye ve Yemen ülkelerden gelenlerin sayısının yüksek olduğu görülmektedir. Bunun nedeninin ise ülkelerin yaşadığı siyasi huzursuzluk, iç savaş, terör gibi durumlar olduğunu söylemek mümkündür.

Beş sene içinde Ana dili Arapça olanların sayısını fazla artış gösterildiğini görmekteyiz. Bu artışın gelecekteki senelerde devam edeceğini düşünmekteyim. Dolayısıyla öğrencilerin kendi ana dillerine göre Türkçe dil becerilerini nasıl kazanabileceğine dair çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Ana dili Arapça olanlar üniversitelerde ve Yunus Emre gibi dil merkezlerinde öğrenciler Türkçe öğrenme sürecinde pek çok sorun ile karşı karşıya gelebilmektedir. Başta gelen sorunlarından biri konuşma becerisi ile ilgilidir. Bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların, makalelerin ve tezlerin kâfi olduğu söylenemez. Arapların Türkçe öğrenirken yaşadığı sorunları ve güçlükleri bilmek de yetmemekte bu sorunları bilip ona göre ana dili Arapça olanlara Türkçe konuşma becerisinde nasıl bu sorunları telafi edebileceklerini ve çözebileceklerine yönelik çalışmalar yapılması gerekmektedir. Buna istinaden öğrencilerin ana diline göre bir eğitim planı hazırlanması gerektiğini düşünmekteyim. Çünkü Arap dili Türk dilinden çok farklıdır. Bu farklılık söz dizimi yapısı, yazma şekli, sesbilgisi ve alfabe açısından kaynaklamaktadır. Yabancılar için Türkçe öğretiminde öğretmenler hedef kitlenin dilini hâkim bir şekilde bilmeseyse bile en azından bu dilin ana özellikleri ve yapısını bilgili olmaları gerekmektedir. Bu şekilde öğretmenler, öğrencilerin dili öğrendikleri süreçte ne tür hatalar yapabileceklerine dair çıkarımda bulunup ona önlem olarak hataların azalmasını sağlarlar.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada nitel yöntem kullanılacaktır. Nitel araştırma, Altunışık, Coşkun, Yıldırım ve Bayraktaroğlu'ya "Herhangi bir şekilde istatistiksel prosedürler ya da başka bir sayısal araç olmaksızın bulguların üretildiği araştırma anlaşılabilir" (Altunışık, Coşkun, Yıldırım, & Bayraktaroğlu, 2002, s. 200) tanımı yapılmıştır. Sakarya Üniversitesinde okuyan 15 öğrenci seçilecektir. Öğrencilerin Türkçe konuşma becerisini öğrenirken yaptıkları hataları belirlemek ve hataların nedenini ispat etmek amacıyla yapılacaktır. Bu araştırma öğrencilerle birer görüşme yaparak gerçekleştirilecektir. Görüşmelerin ikinci kısmında cümle seslendirme bölümünün kaydı alınıp analizi yapılacaktır.

3.2 Araştırmanın Evreni ve Örnekleme \ Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Sakarya Üniversitesinde ana dili Arapça olanlardan 15 öğrenci seçilecektir. Bu ankete katılan öğrencilerin sınıfları şöyledir: birinci ile ikinci sınıfta okuyan öğrenciler 7, üçüncü ile dördüncü sınıfta okuyan öğrenciler 4 öğrenci ve yüksek lisans okuyan öğrencilerden 4 öğrenci katılmaktadır. Öğrenciler 6 farklı Arap ülkesinden gelmektedir. Bu ülkeler: Yemen, Sudan, Suudi Arabistan, Mısır, Irak ve Cezayir'dir.

3.3 Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama Süreçleri

Araştırmanın kapsamında Sakarya Üniversitesinde farklı bölümlerde okuyan 15 öğrenci seçilmiştir. Bu çalışmada seçilen öğrenciler belli ilkelere göre seçilmiştir. Kaçınıcı sınıf oldukları, ikinci edinen dil ve hangi bölgeden geldikleri göz önünde bulundurulmuştur. Öğrencilerin çoğu TÖMER'de ve benzer dil merkezlerinde Türkçe eğitimi almıştır. Bu araştırmada bütün öğrenciler ilk 30 cümleyi okuyup kelime seçimi yapmıştır. Anketin ikinci bölümünde öğrencilerden 60 cümle seslendirmeleri istenmiştir. Sonra Arapçadan Türkçeye 60 cümleyi çevirmeleri istenmiştir. Anketin son bölümünde ise Arapça ile Türkçe arasındaki 15 ortak kelime Arapça olarak yazılmıştır. Her kelime için bir cümle kurmaları istenmiştir. Anketteki cümleler son derece anlaşılır ve basit cümlelerdir. TÖMER'de B1 ve B2 seviyeli öğrencilere uygun cümlelerdir. Öğrencilerin günlük hayatta ve sürekli duydukları cümlelerdir.

3.4 Verilerin Analizi

Bu araştırmada ieril bitimsel analizi kullanılmıştır. Ana dili Arapça olan öğrencilerin anketin dört bölümünde hangi hataları yaptıkları belirlenmiştir. Anketin ilk bölümünde kelime seçimi konusunda öğrencilerin hangi kelimeleri seçtiklerine bakılmıştır. Seçilen kelimeler ile ana ve ikinci edinen dil arasında bir bağ olup olmadığı görülmüştür. Anketin ikinci bölümünde Arapçadan Türkçeye aynı 60 cümleyi çevirdikten sonra ne tür hatalar yaptıklarına bakılmıştır. Bu hataların türlerine göre sınıflandırma yapılmıştır. Anketin nc bölümü ise, aynı 60 cümleyi seslenmelerinin kaydı alınmıştır. Türkçe cmleri telaffuz ederken yapılan hatalar tespit edilmiştir. Öğrenciler hangi harflerin ve kelimelerin telaffuzunda daha çok zorluluk çekmişse bu hataların türlerine göre sınıflandırma yapılmıştır. Çeviri bölümü ile seslenme bölümü arasında karşılaştırma yapılmıştır. Bunun amacı ise yazılış ile söyleyiş arasındaki bağı net bir şekilde görmektir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1 Örnekleme/Çalışma Grubuna İlişkin Bulgular

4.1.1 Öğrencilerin Kelime Seçme Bölümünde Yaptıkları Tercihler

Kelime seçme bölümü 30 cümleden oluşmaktadır. Her cümle için en çok iki ve en az üç kelime seçeneği vardır. Cümlelerde yazılan tüm kelime seçenekleri anlam ve gramer açısından doğrudur. Bu bölümdeki kelimelerin seçiminde köken açısından Türk, Arap ve bazen Latin kökenli kelimeler seçilirken anlam açısından ise eş anlamlı ya da birbirine yakın anlamlı kelimeler seçilmektedir. Bu kelimeler Türk dilinde bugüne dek kullanılan kelimelerdir. Aşağıdaki tabloda öğrencilerin 30 cümle içinde yaptıkları kelime tercihleri gösterilmektedir.

Tablo 9.

Kelime Seçme Bölümünde Öğrencilerin Tercihleri

Kelime	Öğrenci Sayısı
Yanıt	-
Cevap	15
Haber	9
Bilgi	6
Valiz	2
Çanta	12
Bagaj	1
Neden	3
Sebep	12

Uygun	12
Münasip	3
Fikir	14
Görüş	1
İlgili	9
Alakalı	6
Mevzu	1
Konu	14
Sözcük	-
Kelime	15
Yalın	-
Basit	15
Muhtelif	2
Farklı	9
Değişik	4
Özçekim	1
Selfie	14
Müddet	3
Süre	12
Part time	8
Yarım zamanlı	7
Ful olmak	1

Dolmak	14
Mülakat	6
Görüşme	9
Mağrur	5
Kibirli	10
Mesuliyet	4
Sorumluluk	11
Sorun	3
Mesela	5
Problem	7
Önemli	15
Mühim	-
Mevcut	9
Var olan	6
Hikâye	15
Öykü	-
Sınav	14
İmtihan	1
Düş	2
Rüya	13
Tahlil	8
İnceleme	4

Analiz	3
Komik	12
Gülünç	3
Hoşgörü	10
Tolerans	1
Müsamaha	4
Duyur	14
Anons	1
Tercümanlık	13
Çevirmenlik	2
Gülümseme	9
Tebessüm	6

4.1.2 Öğrencilerin Çeviri Bölümünde Yaptıkları Hatalar

Bu bölümde öğrencilerin seslendirdikleri 60 cümleyi Arapçadan Türkçeye çevirmeleri istenmiştir. Bu bölümde yapılan hatalar aşağıda gösterilmektedir.

4.1.2.1 Sesler ile ilgili yapılan hatalar

- Siyah (syah)
- Düğme (duma,döğüm, doğma, döme, dome)
- Bugün (bugun)
- Manzara (Manzare, menzara)
- Çeşme (çışma)
- Kardeş (kardiş, kardes)
- Abla (able)
- Çocuk (çüçük, çucuk)
- Çekmece (çıkmaçı, çıkmacı)

- Bıçak (bucak, bıaak, pıak, bak)
- Kelime (kalime, kilme, kelme)
-  (uc)
- Sıfat (sıfa, sefit)
- Tarafından (tarafenden, tarefinden, tarfinden)
- Erzurum (Arzurum)
- Yağıyor (yağuyor)
- Benzin (panzin, pinzin, Banzın)
- İstasyon (stasyon)
- Kuş (Koş, küşü)
- Lezzetli (leztli, lizzet, lezztli, lizet)
- Cüzdan (cuzdan)
- Ağaç (ağ)
- Kaza (casa)
- Keman (kaman, kiman, kiman)
- Gitar (kitar, cetar, getar)
- Teşekkür (teşekkur, teşkr, Őukr)
- Kırıldı (kerildi)
- Demektedir (demektadır)
- Kedi (kide, kidi)
- Girdi (gerdi)
- Hürriyet (hrya, hureye)
- Aynı (ayna)
- Koltuk (kultuk)
- Vakit (fakit, wakit)
- Harika (Harıka)
- Rzgrlı (rzgrl)
- Pencere (bencere)
- Kampüs (kampus)
- Kitap (kitab)
- Gideceğim (gidecem)
- st (ustu)

- Sıcak (sicak)
- Meydan (miydan)
- Yemekler (yemeklar)
- Türkçe (Türkşe)
- Rüya (roya, rüye, ruye)
- Müthiş (mudehiş)
- Çeşme (şişme, çişme)
- Sakin (sakın)
- Lâle (lali)
- Murat (Morad)
- Mehmet (Mohamed, Muhamed)
- Feth (Fath, fatih)
- Şehir (sehir)
- Sarı(seri)
- Kum (kom, köm)
- İkinci (ikiñçe)
- Staj (stac)
- Ağrıyor (aglıyor)
- Birinci (birince, birinca)
- Dikkat (diket)
- Parti (partı)
- Rolü (rolu)
- Sapanca (sabanca)
- Bahçe (bahça)
- Fikriniz (Fıkrınız)
- Abim (abım)
- Nisan (naysan, nısan)
- Mevsim (mavsım)
- Nasihat (nasihat)
- Getireceğim (getireceğim)
- Proje (proce, broje)
- Plaj (bılce)

- Kıymet (gemet)
- Sınav (sinav)
- Ayşe (Ayşa)
- Kütüphane (ktubhane)
- Kayıp (kayp)
- Adı (adi)
- Çok (çok)
- Tıp (tip)
- Kontenjan (kontenjen)
- Resim (rasım)
- Bilmek (belmek)
- Lazım (lazım)
- Tane (tene)
- Kışın (Kışın)
- Boyun (poyun)
- Yemek (emek)
- Beğendim (beyendim)

4.1.2.2 Gramer ile ilgili yapılan hatalar

- İsim tamlaması ile ilgili hatalar
- Sapanca gölü çok güzel bir manzare var.
- Türk yemeği beğendim
- Kapı anahtarı kayıp.
- Bu film üç baskıdır.
- Bu çocuğu adı Murat.
- Fakit değeri bilmemiz lazım.
- Kultuk rengi beğendim.
- Ali partideki performans çok harıkaydı.
- Bu çocuk adı Murat.
- Bu film üç bölüm var.
- Sandalye renkini beğendim.
- Vakit değerini bilmemiz.
- Partide Ali muhteşem rolü vardı.

- Hazinenin ikinci çekmecesinde bıçağı bulacaksın.
- Zaman değerini bilmeliyiz.
- Param üstü almayı unuttum.
- Vakit kıymeti bilmeliyiz.
- Parkta çam ağaçlar ve güzel çiçekler var.
- Ayşe oğlusu birince sınıfta.
- Dolap ikinci çekme bıçak bulacaksın.
- Vakit gemetı bilmeliyiz.
- Dün bir güzel rüya gördüm.
- Bu sene tip kontenjensi azdır.
- Okulun yolusunda kaza oldu.
- Koltuk renki beğendim.

4.1.2.3 Fiiller ile ilgili hatalar

- Türkçe dilinde Büyük kadişye able diyor.
- Param almaya unutmuşum.
- Evde cüzdanım unutmuşum.
- Bugün sınavda konsantre olabiliyormum.
- Benim cüzdanım evde unuttum.
- Ağaçtaki sar kuşu kim görüyor.
- Bana bakıp guluyor.
- Türk yemekleri beğeniyorum.
- Kapının kolu kırdım.
- Kapı anahtarı kaybetmiş.
- İstanbul şehri Sultan Mehmet Fatih tarafından feth edilmiş.
- Ağaçtaki sarı kuşu kim görmüş?
- Okul yolunda kaza miyadana geldi.
- Pencerenin kilidi kırılmış.
- Dün gece çok güzel bir rüya görmüştüm.
- Koltuğun rengi beğendi.
- Param üstü almayı unuttum.
- İkinci çekmecedeki bıçak bulunacaksın.
- Kapı anahtarı kayıp oldu.

- Türkçe’de büyük kız kardeş abla diyor.
- Ali resim yarışmasına girecekti ama hala gelmedi.
- Pencerenin kolunu kırıldım.
- Kapının anahtarı kayp olmuş.
- Muhamed Alfatih tarafından İstanbul fatih etti.
- Bu mekan daha önce geldim.
- İstanbul Muhamed fatih tarafından açtırdı.

4.1.2.4 Ekler ile ilgili hatalar

- Çarşı kampüsten yakın değil.
- Bugün sınavda konsantre olamadım.
- Türkçe dilinde Büyük kadişye able diyor.
- Kışta Arzurumda çok yağuyor.
- Param almaya unutmuşum.
- Öğrenciler onun hocaları saygı göstermeli.
- İnsanlar teşekkür etmeyi onlara saygi gösteriyorsun demektadır.
- Her sabahta spor yapıyorum.
- Tıp okumayı amacımdı.
- Kultuk rengi beğendim.
- Ali partideki performans çok harikaydı.
- Türkçe’te büyük kız kardeşe abla söylenir.
- Sakarya sakin bir şehir ama İstanbul’da yaşaması daha güzel.
- Türk yemekleri beğeniyorum.
- Öğrenciler öğretmenlerini saygı göstermeliler.
- Sandalye renkini beğendim.
- Vakit değerini bilmemiz.
- İnsanları teşekkür ediyorsa insanlarına saygı gösteriyorsun.
- Çarşı kampustan yakın değil.
- Bugün sınavta odaklayamadım.
- İstanbul şehri Sultan Mehmet Fatih tarafından feth edilmiş.
- Dün gece hava çok rüzgarlıdı.
- Boyunum çok ağrıyor.
- Çarşı kampüste yakın değil.

- Bazı öğrenciler sınıfa girdi.
- Ali çizgi yarışı katılacak.
- Türk mutfağı lizzetli yemekler var.
- Gecede panceardan kedi odame girdi.
- Parkta çam ağaçları ile güzel çiçekler var.
- Kimanla gitarı çalabiliyorum.
- Pazar kampüsa yakın değil.
- Kapının anahtarı kayp olmuş.
- Ali rasım yarışmasına katılıyacak ama hala gelmedi.
- Yaz tatilinde kumlu plajlara gitmeye tercih ediyorum.
- Yaz tatilinde kumlu resortlere gitmek tercih ediyorum.
- Ali resim yarışmasında katılacak ama hala gelmedi.
- Bu mekan daha önce geldim.
- Koltuk renki beğendim.

4.1.2.5 Kelime dağarcığının eksikliğinden yapılan hatalar

- İstanbul, Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedildi. Fethedildi yerinde açılmıştır ve açtırdı kullanılmaktadır.
- Paramın üstünü almayı unutmuşum. Üstünü yerinde pozuk paramı, kalan parayı ve kaldığını param kullanılmaktadır.
- Konserde Ali'nin performansı çok müthişti. Performansı yerinde yaptıkları ve rolü kullanılmaktadır.
- Bu filmin üç versiyonu var. Versiyonu yerinde baskı, bölüm, yayını, sezon, kısmi ve mevsimi kullanılmaktadır.
- Keman ve gitar çalgılarını çalabilirim. Çalgıları yerinde alası kelimesi kullanılmaktadır.
- Pencerenin kolu kırıldı. Kolu yerinde eli kullanılmaktadır.
- Bu işten çok kâr ettim. Kâr ettim yerinde kazandım, faydalandım kullanılmaktadır.
- Dün hava rüzgârlıydı. Rüzgârlıydı yerinde rüzgâr oldu.
- Tıp okumak benim hayalimdi. Hayalimdi yerinde amacımdı kullanılmaktadır.
- Mutluluktan kalbim küt küt attı. Küt küt attı yerinde hızlı atıştı, çarpıyor, hızlandırmış, hızlıca vurdu ve kalbim atması hızlandı kullanılmaktadır.

- Türkçede hürriyet ve özgürlük eşanlamlı kelimeler. Eşanlamlı yerinde aynı anlama geliyor kullanılmaktadır.
- Bu sene doktora kontenjanı sınırlı. Sınırlı yerinde limeti ve azdı kullanılmaktadır.
- İkinci düğmeye basmalısın. Düğme yerinde bastan ve tuş kullanılmaktadır.
- Parkta çam ağaçları ve güzel çiçekler var. Çiçekler yerinde güller kullanılmaktadır.
- Bu konuda fikriniz nedir?. Nedir yerinde nasıl kullanılmaktadır.
- Kaza okulun yolunda meydana gelmiş. Meydana gelmiş yerinde oldu kullanılmaktadır.
- Tıp okumak benim hayalimdi. Okumak yerinde öğrenmek kullanılmaktadır.
- İnsanlara teşekkür etmek onları takdir etmek demektir. Takdir etmek yerinde saygı göstermek kullanılmaktadır.
- Siyah üzümü sevmiyorum. Siyah yerinde kara kullanılmaktadır.
- Dolabın ikinci çekmecesinde bıçak bulacaksınız. Dolabın yerinde hazinenin kullanılmaktadır.
- Kışın Erzurum'da kar lapa lapa yağıyor. Lapa lapa yerinde çok, şiddetli ve bol bol kullanılmaktadır.
- Öğrenciler öğretmenlerine saygı göstermeli. Saygı göstermeli yerinde saygı vermeliler kullanılmaktadır.
- Bugünkü sınava konsantre olamadım. Konsantre olamadım yerinde dikkat olmadım, önem veremedim kullanılmaktadır.
- Parkta çam ağaçları ve güzel çiçekler var. Çam yerinde sinuber kullanılmaktadır.
- Ali resim yarışmasına katılacak ama hala gelmedi. Resim yerinde çizim kullanılmaktadır.
- Sakarya sakın bir şehir ama İstanbul'da yaşamak daha güzel. Sakın yerinde sessiz kullanılmaktadır.

4.1.3 Öğrencilerin Cümle Kurma Bölümünde Yaptıkları Hatalar

Bu bölüm 15 kelimelerden oluşmaktadır. Bu kelimeler ise Arapça ile Türkçe ortak kelimelerdir. Zira bazıları fonetik ve anlam değişikliğine uğramaktadır. Öğrencilerin her kelime için birer cümle kurmaları istenmiştir. Öğrencilerin her kelime için kurdukları cümleler gösterilmektedir. Bazı öğrenciler ise bazı kelimelerle cümle kuramamaktaydı.

- Öğrencilerin Fayda فائدة kelimesi ile ilgili kurduğu cümleler:
- Okuduğum kitap çok faydalı.

- B  katıpta çok fayda var.
- Kitab okumak çok faydalı.
- Elma faydası çok.
- Su içmek çok faydalı.
- Her Şeyin bir faydası var.
- İnternet çok faydalar var.
- Brokolinin faydaları çok fazla.
- YurtdıŐında okumak çok faydalı.
- Kitab okumakta fayda var.
- Kitab okumakta fayda var.
- Bugünkü ders çok faydalıydı.
- Sabah zamanı spor yapmayı çok faydalı.
- Bu kitap çok faydası var.
- Bu kitap çok faydası var.
- Öğrencilerin Cumhuriyet جمهورية kelimesi ile ilgili kurduğu c mler:
- Turk cumhureyti musleman bir ülkedir.
- Türkiye cumhiyeti, güzel bir  lke.
- Türkiye cumhuriyeti 1924 yılında kurulmuş.
- Yemen c mhh ryet milli günü.
- Turkiye c mhuriyeti beğendim.
- Türkiye c mh riyeti büyüktür.
- Mısır cumhuriyet 1952 kruldu.
- Atatürk' n tarafından Türkiye Cumhuriyeti kuruldu.
- Peramitler mısır cumhuryetinde.
- Cezayir c mh riyetten geliyorum.
- Öğretmenin cemh riyeti yıllar önce kuruldu.
- T rkiy cumhuriyeti yardım sever bir  lke.
- Türk cumhuriyeti yaŐa.
- Öğrencilerin nasihat نصيحة kelimesi ile ilgili kurduğu c mler:
- Senin tavsiye takip ediyorum
- Babam her zaman bana nizhet veriyor.
- Ablam her zaman bana nasihat veriyor.

- Bana tavsiye eder misin?
- Babam bana nasihat etti
- Herkes nasihat vermeye çalışır.
- Babam bana nasihat verdi.
- Ablam bana nasihat verdi.
- Din nasihat etmektedir.
- Babam bana hep nasihat verir.
- Öğretmenin nasihati ebevelerin nasihati eşittir.
- Arkadaşım bana bir nasihat verdi.
- Annemden sözü denlemeliyiz.
- Sana her gün tavsiye ediyorum.
- Sana her gün tavsiye ediyorum.
- Öğrencilerin kitap کتاب kelimesi ile ilgili kurduğu cümleler:
- Bu kitap sana tavsiye ediyorum
- “The denial of death” en son katıp okudum.
- Yarın çarşıya gidip bir kitap alacağım.
- Kütüphanede kitaplar var.
- Bu kitabı çok pahalı.
- Kitap okumak iyidir.
- Bu kitap çok iyi.
- Yeni bir kitap aldım.
- Fizik kitabı zor ama önemlidir.
- Tarihi kitapları seviyorum.
- Kitap okumayı seviyorum.
- Ben kitap okumayı çok seviyorum.
- Her akşamda kitap okuyorum.
- Bu güzel bir kitap.
- Bu güzel bir kitap.
- Öğrencilerin Ramazan رمضان kelimesi ile ilgili kurduğu cümleler:
- Ramadanda herkes oruç tutuyor.
- Ramazan bayramı çok güzel geçti.
- Ramazan ayında müslimanlar içecek yiyecek kötü söylemek uzak dururlar.

- Ramazanda insan oruç tütüyor.
- Rmazan'da istanbul'a gidecegim.
- Ramazan mübarek aydır.
- Ramazan 10 ay sonra.
- Ramazan ayında oruç tutuyoruz.
- Ramazanda her gün farklı yemekler yeyiyoruz.
- Ramazan ayında ülkemi gittim.
- Yıldaki en sevdiğim ay Ramazandır.
- Ramazan ayı gelince çok mutlu olurum.
- Ramazan zamanı çok güzel.
- Ramazan güzel bir ay.
- Ramazan güzel bir ay.
- Öğrencilerin fen فن kelimesi ile ilgili kurduğu cümleler:
- Fen edebiyet okuyordu.
- Türkiye'de çok fiin vardır.
- Amcamın çocuğu fen edebiyat fakültesinde okuyor.
- Fen ilgili şeyleri seviyorum.
- Bu fin çok güzel.
- Fen tasarım fakültesi.
- Arkdaşım fen bölümünde okuyor.
- Arkadaşım fen edebiyat fakültesinde okuyor.
- Arkadım fen ve edebiyat fakültesinde okuyor.
- Arkadaşım fen edebiyat fakültesinde okuyor.
- Hat sanatı önemli bir sanat dalıdır.
- Tiyatro sanatı güzeldir.
- Tiyatro sanatı güzeldir.
- Öğrencilerin mütevazı متواضع kelimesi ile ilgili kurduğu cümleler:
- Ali mutavaza bir insan.
- Benim arkadaşım çok mutavazi bir insan.
- Mütövazi insanları seviyorum.
- Ali mutavazı bir kişi.
- Mütavazi insansın.

- Ben çok müteveziyim.
- Hocamız çok mütvazi.
- Ali mutavadi bir insan.
- Bu adam çok mütevazidir.
- Ayşe çok mutavazi bir kız.
- İnsan her zaman mütevazi olmalıdır.
- Bizim hocamız çok mütevazi birisi.
- Bu adam çok mütevazi.
- Bu adam çok mütevazi.
- Öğrencilerin meçhul مجهول kelimesi ile ilgili kurduğu cümleler:
- Mechul yola girdik.
- Hayatımız çok machul.
- Dünyada çocuğu olmamış ölenler mechuldur.
- Mechül şeyleri sevmem.
- Mohammed kim? Machul bir kişi.
- Mechul insana sattı.
- Bu kişi Sakarya'da mechul.
- Geleceğimiz hâla mechul.
- Biz machuldan korkuyoruz.
- Babamın arkadaşının mesleği mechuldur.
- Kardeşimi bulamıyorum mechul bir yere gitmiş.
- Bu cinayetin faili mechulmuç.
- Öğrencilerin zülüm ظلم kelimesi ile ilgili kurduğu cümleler:
- Zulum bizim dünyamız zarar veriyor.
- Zalim kötü bir şey.
- Başkaların eşyalarını izinsizce almak zulumdur.
- Arap ülkesinde zülm var.
- Sen zalım bir insansin.
- Zolüm kötüdür.
- Zülüm kötü bir şey ve haramdır.
- Dünyada çok zolom var.
- Zulm azalması gerekiyor.

- Kimseye zülüm etmeyin.
- Zulumdan nefret ediyorum.
- Zulm etmek muslumana yakışmaz.
- Öğrencilerin basit بسيط kelimesi ile ilgili kurduğu cümleler:
- Basit bir cümle konuşabilirim.
- Spor yapması basit bir şey.
- Sakarya şehrinde herkes basit bir şekilde yaşabilir.
- Basit sınavlar tercih ediyorum.
- Bu kelime basit bir kelime.
- Basit olmak bazen iyidir.
- Sakarya basit bir şehir.
- Basit bir çözüm bulamadım.
- Leneer cebir dersi çok basit.
- Türkçe basit bir dildir.
- Basit hediyeleri seviyorum.
- Bu anketi doldurmak basit değildir.
- Bizim dereslerimiz çok basit.
- Bu hikaye çok basit.
- Bu hikaye çok basit.
- Öğrencilerin zan ظن kelimesi ile ilgili kurduğu cümleler:
- Gelmeyeceğini zan ettim.
- Bu anket kolayca geçirmeyi zan ettim.
- Bu çocuk hirsiz yaptığını sanmıyorum\ zan etmiyorum.
- İnsanlar hakkında kötü zan etmem.
- Yanlış cevap verdim zannediyorum.
- Maça gelmemi zan etmiyorum.
- Gitmeni zannedtim ben.
- Bu bölüm kolay olduğunu zannedtim.
- Türk millit hakkında ne zan ediyorsun?
- Oraya gitmeyeceğim zannedti.
- Üniversite kolay olduğunu zannedtim.
- Öğrencilerin içtimai اجتماعي kelimesi ile ilgili kurduğu cümleler:

Öğrenciler bu kelime yerine sosyal kelimesini kullanmayı tercih etmektedir. Ayrıca içtimai kelimesini hiç duymadıklarını ifade etmektedir.

- Ali çok sosyal bir kişidir.
- Emal sosyal bir öğrenci.
- Benim sınıf arkadaşlarım sosyal insanlardır.
- Ben sosyal biriyim.
- Sosyal medya kullanmıyorum.
- Sosyal bir insan olmak güzeldir.
- Hasan içtimai bir kişi.
- Çok sosyal biri değilim.
- Pazar günde sosyal faaliyetimiz vardır.
- Kardeşim çok sosyal biri.
- Sosyal medyayı çok kullanmıyorum.
- İnsan sosyal bir varlıktır.
- Benim kardeşim çok sosyal birisi.
- Bu çocuk çok sosyal birisi.
- Bu çocuk çok sosyal birisi.
- Öğrencilerin rakip رقيب kelimesi ile ilgili kurduğu cümleler:
- Allah bize rakiptir.
- Ali rakiptir.
- Sen bana rakib olmazsınız.
- Her insanların rakibi var.
- Ahmed rakib çalışıyor.
- Galatasaray rakibi güçlüdür.
- Allah bizim rakibimiz.
- Rakibimize güldük.
- Rakıp takım çok güçlüdür.
- Anneler çocuklara rakibdir.
- Anne çocuklarını gözetendir.
- Öğrencilerin aile عائلة kelimesi ile ilgili kurduğu cümleler:
- Ailem ile senin hakkında konuştuk.
- Benim için ailem çok önemli.

- Sakaryada arkadaşlarıma o kadar alıştımki sanki bir aileyiz.
- Ailemi çok özledim.
- Aile çok küçük.
- Aile her şeydir.
- Ailem her şey.
- Ailemi özleyorum.
- Her tatilde ben ve ailem ile mısırda gidiyoruz.
- Hayatta en önemli şey ailedir.
- Ailenle otururken çok mutlu oluyorum.
- Biz mutlu bir aileyiz.
- Sakaryadaki ailemle yaşıyorum.
- Bu aileyi seviyorum.
- Bu aileyi seviyorum.
- Öğrenciler gayet غاية kelimesi ile ilgili kurduğu cümleler
- Sınavlar başarı gayyatım.
- Dünya ve ahirette Allahın rızası kazanmak gayetimdir.
- Burada yaşamak benim gayetim değil.
- Bu gayet çok iyi.
- Seni gayet iyi anlıyorum.
- Senin gayıtın nedir?
- Hayatım gayet iyi.
- Önemli bir gayet için okuyoruz.
- Gayet güzel bir filmdi.
- Onun sesi gayet iyi.
- Gayemiz insan olabilmektir.

4.1.4 Öğrencilerin Cümle Seslenme Bölümünde Yaptıkları Hatalar

Bu bölüm 60 cümleden oluşmaktadır. Bu cümleler ana dil ile hedef dil olan Türkçe arasında bulunmayan ünlü ve ünsüz harfler göz önünde bulundurularak seçilmiştir. Bu bölümde yapılan hatalar bu şekilde sınıflandırılmıştır.

- (Ö ve Ü) harfleri içeren kelimeler ile ilgili yapılan hatalar

Tablo 10.

Öğrencilerin Ü Ve Ö Harflerin Telaffuz Edışı

Kelime	Öğrencilerin telaffuz edışı
Üzüm	Uzum
Güzel	Guzel
Kampüs	Kambus
Bugün	Bugun
Düğme	Duğme-dume
Türkçe	Turkçe-Turkşe
Büyük	Buyuk
Kütüphane	Kutubhane
Yüzme	Yuzme
Güldü	Guldu
Küçüklüğmden	Kuçukluğumdan- kucukluğumden
Türk	Turk
Düzenlemektedir	Duzenlemektedir
Bütün	Butun
Günü	Gunu
Dün	Dun
Üç	Uç
Sürü	Suru-süre
Küt	Kut
Özgürlük	Ozgurluk

Göl	gol
Söylenir	Soylenir
Gördü	Gordu-Gordü-Gürdü
Tömer	Tomer
Öğrenciler	Öğrenciler
Öğreniyor	Öğreniyor
Öğretmenler	Öğretmenler
Önce	Once

- (O ve U) harfleri içeren kelimeler ile ilgili yapılan hatalar

Tablo 11.

Öğrencilerin O ve U harflerin Telaffuz Edişi

Kelime	Öğrencilerin Telaffuz edişi
Okul	Ukul
Konu	Kunu
Oldukça	Uldukça
Kol	Kul
Dosya	Dusya

- (I ve İ) harfleri içeren kelimeler ile ilgili yapılan hatalar

Tablo 12.

Öğrencilerin I ve İ harflerin Telaffuz Edişi

Kelime	Öğrencilerin Telaffuz Edişi
Kırmızı	kırmızı
İkinci	Ekinci
Basmalısın	Basmalisin
Olacak	Olacak
Ağır	Ağır
Ağrıyor	Ağrıyor
Çarşı	Çarşı
Olamadım	Olamadım
Performansı	Performansi
Manzarası	Manzarasi
Yakın	Yakin
Sınıfta	Sinifta
Sınavda	Sinavda
Fikriniz	Fekriniz
Kız	Kiz
Baktı	Bakti
Alışveriş	Alışveriş
Kalabalık	Kalabalik

Ayında	Ayinde
Bıçak	Biçak-Bçak
Bulacaksın	Bulacaksın
Kapının	Kabinin
Anahtarı	Anahtari
Kayıp	Kayıp
Ekmek	İkmek-ekmek açık e
Sıcak	Sicak
Kışın	Kişin
Sarı	Sari
Yabancılar	Yabancılar-yabanjılar
Saygı	Saygi
Gelmiş	Gelmeş
Çalgıları	Çalgaları
Kırıldı	Kirildi
Küt attı	Küt atti

- (Açık E ve kapalı E) sesleri içeren kelimeler ile ilgili yapılan hatalar

Tablo 13.

Açık Ve Kapalı E Seslerin Telaffuz Edişi

Kelime	Öğrencilerin Telaffuz Edişi
Benim	Binim-Benim kapalı e

Kampüse	Kambusa
Konsantré	Konsantra
Konserde	Konserde açık e
Bahçesinde	Bahçesinde açık e
Kardeşe	Kardeşe açık e-Kardesi
Denir	Dinir
Yemekler	Yemeklar
Beğendim	Beğenadım
Tarafından	Tarafinden açık e
Çekmecesinde	Çekmecesinde açık e
Ekmek	Ekmek açık e
Erzurum	Arzurum
Benzin	Benzin açık e- binzin
Teşekkür etmek	Teşekkür itmek
Takdir etmek	Takdir itmek
Gece	Gece açık e
Kedi	Kedi açık e-kidi
Pencere	Bencere açık e
Tatilinde	Tatilinde açık e

- A harfi içeren kelimeler ile ilgili yapılan hatalar

Tablo 14.

A Harfin Telaffuzu Edişi

Kelime	Öğrencinin Telaffuz Edişi
Ali	Ali uzun a
Daha	Deha
Havuzuna	Havuzune
Lâle	Lale
İstanbulda	İstanbulde açık e
Rüzgârlıydı	Rüzgarlıydı-rüzgarliydi
Kâr ettim	Kar ettim
Hâlâ	Hala-Hâla
Pazar	Pazar uzun a
Kaza	Kaza uzun a
Babam	Babam uzun a

- (P) harfi içeren kelimeler ile ilgili yapılan hatalar

Tablo 15.

P Harfin Telaffuz Edilişi

Kelime	Öğrencinin Telaffuz Edişi
Parkta	Barkta
Kampüse	Kambuse

Performansı	Berformansı
Sapanca	Sabanca
Paramın	Baramın
Kapının	Kabının
Lapa lapa	Laba laba
Pencerenin	Bencerenin
Hep	Heb
Proje	Broje
Spor	Sbor
Yapıyorum	Yabıyorum
Proje	Broje

- (K) harfin ince ve kalın sesi ile ilgili yapılan hatalar

Tablo 16.

İnce ve Kalın K Sesin Telaffuz Edışı

Kelime	Öğrencinin Telaffuz Edışı
Ankara	Ankara ince k
Kâr etmek	Kar etmek
Bugünkü	Bugünkü kalın k
Sakarya	Sakarya kalın k

- (Ç) harfi içeren kelime ile ilgili yapılan hatlar

Tablo 17.

Ç Harfin Telaffuz Edişi

Kelime	Öğrencinin Telaffuz Edişi
Bahçesinde	Bahcesinde
Çam	Şam
Ağaçları	Ağaşları
Çiçekler	Şişekler-Çişekler
Çeşme	Şişme
Çarşı	Şarşı
Türkçe	Turkşe
Oldukça	Oldukşa-Oldukca
Çekmecesinde	Şekmecesinde
Çocuğun	Şocuğun

- (Ğ yumuşak g) harfi ile ilgili yapılan hatalar

Tablo 18.

Öğrencilerin Ğ Harfin Telaffuz Edişi

Kelime	Öğrencinin Telaffuz Edişi
Düğmeyi	Dumeyi
Ağır	Ayır-Ağır
Ağaçlar	Ağçlar
Oğlu	Olu

Gideceğiz	Gidecez
Çocuğın	Çocuyun
Yağıyor	Yayor
Mutfağında	Mutfayında
Hazırlayaçağım	Hazırlaycam
Koltuğın	Koltuyun

- (J ve C) harfi içeren kelimeler ile ilgili yapılan hatalar

Tablo 19.

Öğrencilerin J ve C Harfin Telaffuz Edişi

Kelime	Öğrencinin Telaffuz Edişi
Stajım	Stacım-
Sapanca	Sapanja
Gideceğiz	Gidejeğiz
İngilizce	İngilizje
İkinci	İkinji
Çekmecesinde	Çekmejesinde
Bulacaksın	Bulajaksın
Sıcak	Sıjak
Yabancılar	Yabanjlar
Pencerenin	Penjerenin
Kontenjani	Kontencanı

Öğrencilerin	Öğrenjilerin
Katılacak	Katılajak

- (V ve F) harfleri içeren kelimeler ile ilgili yapılan hatalar

Tablo 20.

Öğrencilerin V ve F harflerin Telaffuz Edişi

Kelime	Öğrencilerin Telaffuz Edişi
Sımfa	Sınıva
Festival	Festifal

- (R) harfleri ilgili yapılan hatalar

Tablo 21.

Öğrencilerin R Harfin Telaffuz Edişi

Kelime	Öğrencilerin Telaffuz Edişi
Var	Var ince r, kalın r vurgulu
Denir	Denir ince r
Onları	Onları ince r

- Öğrencilerin Latin kökenli kelimelerinde yaptıkları hatalar

Tablo 22.

Öğrencilerin Latin Kökenli Kelimelerde Türettikleri Ünlülerin Yeri

Kelime	Öğrencilerin Telaffuz Edişı
Staj	Sıtaj (1 ince uzun)
Parkta	Parıkta
Spor	Supor

- Öğrenciler Arapça ile Türkçe ortak kelimelerinde yaptıkları hatalar

Tablo 23.

Öğrencilerin Ortak Kelimelerinde Telaffuz Edişı

Kelime	Öğrencilerin Telaffuz Edişı
Çanta	Şanta
Kütüphane	Kütühane-Kutubhane
Nisan	Niysan
İsmi	İsim
Kelime	Kelme
Mehmet	Mahmat
Feth	Fath
Sıfat	Sıfa
Cüzdan	Cüzdan
Meydana	Maydana

Keman	Kemen
Teşekkür etmek	Teşekkur etmek-Teşekur etmek
Nasihat	Nasihet
Rüya	Roya-Ruya
Sene	Sana
Doktora	Duktora
Hürriyet	Hurriyat-Hurriyet
Bazıları	Bazilari
Vaktin	Waktin
Mekân	Mekan
Resim	Resm

4.2 Problem Cümlesine İlişkin Bulgular

4.2.1 Ana Dilin Etkisi

4.2.1.1 Kelime seçiminde etkisi

Anketin birinci bölümünde öğrenciler bazı cümlelerde Arap kökenli bazı cümlelerde ise Türk kökenli kelimeleri tercih etmektedir. Hatta bazı durumlarda daha çok Türk kökenli kelimeler seçilmiştir. Öğrenciler 30 cümle içinden 14 cümleyi Türk kökenli kelimelerden seçilmiştir. Uygun kelimesi münasip kelimesinden daha çok seçtiler, ilgili kelimesi alakalı kelimesinden, konu kelimesi mevzu kelimesinden, farklı kelimesi muhtelif ve değişik kelimesinden önemli kelimesi mühim kelimesinden, sınav kelimesi imtihan kelimesinden, süre kelimesi müddet kelimesinden, dolamak kelimesi ful olmak kelimesinden, görüşme kelimesi mülakat kelimesinden, kibirli kelimesi mağrur kelimesinden, sorumluluk kelimesi mesuliyet kelimesinden, hoşgörü kelimesi tolerans ve müsamaha kelimelerinden, duyur kelimesi anons kelimesinden ve gülümseme kelimesi tebessüm kelimesinden seçilmiştir. Öğrenciler 30 cümlelerinden 11 cümlede Arap kökenli kelimeleri tercih etmektedir. Cevap kelimesi yanıt kelimesinden, haber kelimesi bilgi kelimesinden, çanta kelimesi bagaj ve valiz

kelimelerinden, sebep kelimesi neden kelimesinden, fikir kelimesi görüş kelimesinden, kelime kelimesi sözcük kelimesinden, mevcut kelimesi var olan kelimesinden, hikâye kelimesi öykü kelimesinden, rüya kelimesi düş kelimesinden, tahlil kelimesi inceleme ve analiz kelimelerinden ve tercüme kelimesi çevirmen kelimesinden seçilmiştir. Diğer cümlelerde öğrenciler daha çok Latin kökenli kelimeleri kullanmayı tercih etmektedir. Bu kelimeler ise selfi, part time, problem ve komik kelimelerdir. Anketin birinci bölümünde öğrenciler tarafından hiç seçilmeyen kelimeler vardır. Örneğin; yanıt, sözcük, yalın, mühim ve öykü kelimeleri. Anketin birinci bölümünde ana dilin etkisinin olmadığı görülmektedir. Öğrenciler hem Türk hem de Arap kökenli kelimeleri seçmiştir. Güncel Türkçede daha çok kullanılan kelimeyi seçmişlerdir. Anket esnasında pek çok öğrenci Türkçe öğrendiklerinde ilk temas ettikleri kelime Türkçe kökenli olduğu için onu kullanmayı tercih ettiklerini açıklamışlardır.

4.2.1.2 Ses bilgisi Etkisi

Arapça ses bilgisi Türkçeden farklı olduğu için anketin çeviri, seslenme ve cümle kurma bölümünde kaçınılmaz bir etki bırakmaktadır. Ve bazı sorunların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Ünlü harflerde (Ö, O, I, İ, U, Ü, A, E) öğrencilerin çoğu ciddi sorunlar yaşamaktadır. Arapça ile Türkçe arasında bazı ünsüz harflerde (P, Ç, J, Ğ, K) gibi sorunlar yaşanmaktadır. Bu yüzden öğrenciler bu harfler konusunda farklı boyutlarda sorunlar yaşamaktadır. Bu sorunlar ise çıkış noktaları benzeyen harfler ile ilgilidir. (P,B), (Ç, Ş) ve (J, C)

- (O,Ö) ve (U,Ü)

Arapça ünlüler konusunda Türkçe gibi zengin değildir. Arapçada 6 ünlü harf vardır. Bunlar uzun ve kısa ünlüler olarak iki gruba ayrılmaktadır. Türkçede 8 ünlü harf vardır ama bazen ünlü bir harfi iki farklı ses temsil edebilmektedir. O harf konusunda Arap öğrenciler pek sorun yaşamamakta çünkü O harf ikinci edindikleri dilde bulunmaktadır. Öğrenciler Ö harfi ile O harfi arasındaki farklılığı bilmediği için Ö harfi yerine her zaman O harfini telaffuz etmektedir. O harfi kalın, geniş ve yuvarlak özellikleri taşımaktadır. Ö harfi ise ince, geniş ve yuvarlak özellikleri taşımaktadır.

Bu durum U ve Ü harfleri için de geçerlidir. Öğrencilerin çoğu Ü harfi kendi ana dilinde bulunmadığı için her zaman U harfi olarak telaffuz etmektedir. Hâlbuki iki harfte dar ve yuvarlak nitelikleri taşımaktadır. Ama çıkış noktalarına göre U kalın Ü ise ince ünlüdür.

- (I,İ) ve (İ,E)

Arapçada I harfi bulunmadığı için çoğu zaman öğrenciler tarafından İ harfi olarak telaffuz edilmektedir. I ve İ harfleri dar ve düz harflerdir ama I harfi kalın niteliği taşıırken İ incedir. Bazen İ harfi içeren kelimeler e harfi olarak da telaffuz edilmektedir.

- (E)

Türkçede açık e ve kapalı é de vardır. Arap öğrenciler bu iki sesi birbirinden ayırt etmemektedir.

- (A)

Arap öğrenciler a ve â birbirine ayırt etmemektedir. Bu harfin Arapçada ĩ harfine tekabül ettiğini bilmektedir.

- (P,B)

P harfi her zaman B olarak telaffuz edilir. Öğrencilerin P ve B harflerinin ne tür özellikler taşıdığını bilmemeleri telaffuz esnasında yanlış bir şekilde telaffuz etmelerine neden olmaktadır. B harfleri “ B, p birer patlayıcı (stops, plosive) ses olarak nitelendirilir. Bu seslerin çıkarılışında dilin herhangi bir görevi yoktur. Dil, dinleme (repose) durumundadır. B gırtlaktaki titreşimi bakımından sesli (voiced) olup bu özelliğinden dolayı ötümlüdür. P ise, titreşimi bakımından sessiz (voiceless), dolayısıyla ötümsüzdür” (Zülfikar, 1995, s. 38). Bu iki harfin patlayıcı ve çift dudak sesi özellikleri taşarken P harfi titreşimsiz\ötümsüz iken B harfi aksine titreşimli\ ötümlü.

- (Ç,Ş)

Arapçada Ç harfi yoktur. Yalnızca bazı Arap lehçelerinde ve ağızlarda iki t ve ş harflerinin birleşmesiyle vardır. Buna rağmen Arap öğrenciler Ç harfini çoğu zaman Ş harfi olarak telaffuz etmektedir. Bu iki harf patlayıcı, sızıcı ve titreşimsiz ancak aralarında teşekkül olan farklı nokta boğumlanma yeri. Ç harfi dişeti sesi olurken Ş harfi “diş eti-damak sesidir” (Zülfikar, 1995, s. 58).

- (C,J)

J harfi aslında Türkçe kelimelerde bulunmaz. Daha çok yabancı kökenli kelimelerde bulunmaktadır. Özellikle “ Fransızca’dan ve Farsça’dan alınmış sözcüklerle Türkçeye girmiş ve Türkçe ses düzenindeki bir boşluğu doldurmuş görünmektedir” (Demircan, Türkçenin Ses Dizimi, 2001, s. 50). Örneğin Jeton, Jüri, Jandarma ve plaj gibi kelimelerdir.

Bu harf aynı zamanda Arapçada da bulunmamasına rağmen bazı Arap lehçelerinde ve ağızlarında vardır. Arap öğrenciler iki harfi sürekli birbirine karıştırmaktadır. C harfi patlayıcı, sızıcı, titreşimsiz ve dişeti sesi olarak bilinmektedir. J harfi ise sızıcı, titreşimli ve dişeti damak sesidir.

- (Ġ) yumuşak ğ

Bu harf Arapçada yoktur. Türkçede ise bu harf kelime başına gelmez kelime içinde bulunmaktadır. Arap öğrencilerden bazıları bu harfi Arapçadaki Ğ harfi olarak telaffuz etmektedir. Bu harfin Çevik'e göre farklı şekillerde telaffuz edilmektedir.

-Ġ harfi, arka ünlü harfler (a, ı, o, u) sonra geldiğinde yarım ses uzatılmasıyla telaffuz edilir. Örneğin yağmur- ya:mur, bağımsız -ba:msız gibi.

-Ġ harfi ön ünlü harfleri (e, i) sonra geldiğinde Y sesi olarak telaffuz edilir. Örneğin beğenmek- Beyenmek, değerlendirmek-deyerlendirmek gibi.

-Ġ harfi orta ünlü harfleri (ö, ü) sonra geldiğinde bazen yarım ses uzatmasıyla bazen Y sesi olarak telaffuz edilmektedir. Öyle ve düğme kelimeleri gibi (Çevik, 2002, s. 120).

- (K)

K harfi iki farklı şekilde telaffuz edilmektedir. Arap öğrenciler K harfinin sahip olduğu iki sesi birbirinden ayırt etme konusunda zorluluk çekmektedir. K harfi “Ötümsüz olan \k\, art ünlülerle bir araya geldiğinde (kadın, arka sözcüklerinde olduğu gibi) dilsirtinin yumuşak damağa doğru yükselmesi, ön ünlülerle birlikte de (keçi, ipek) dil önünün sertdamağa doğru tümsekleşmesiyle çıkarılır” (Doğan, 2000, s. 33).Bu harfin sesi ayırt edebilmek için ikiye ayrılmaktadır:

- -K harfi sonrasında ince ünlüler (â, e, i, ü, ö) geldiğinde damağın ön kısmında çıkar.
- -K harfi sonrasında kalın ünlüler (a, ı, u, o) geldiğinde damağın arka kısmında çıkar.

(R,F,V,k) harflerinde öğrencilerinden üç tanesi sorun yaşamaktadır. R harfinin ince telaffuz edilmesi gerekirken kalın ve vurgulu bir şekilde telaffuz edilmektedir. Bunu nedeni ise öğrencilerin kendi ülkelerinde kullandığı lehçeye dayandığını düşünmekteyim. F ve V harflerini birbirinden ayırt etmekte de sorun yaşanmaktadır. Ayrıca V harfi Arap dilinde bulunmadığı için ڤharfi olarak telaffuz edilmektedir. Vakit kelimesi vakit olarak yazılması buna bir örnektir. K harfinin ise g harfi yazılması kıymet kelimesinin de gymet olarak yazılması gibi.

4.2.1.3 Dilbilgisi Farklılığın Etkisi

Anketin üçüncü bölümü olan çeviri bölümünde öğrencilerin Arapçadan Türkçeye çevirdiği cümlelerde farklı boyutlarda sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bunlar: isim tamlaması, fiiller, ekler mevzu ve kelime dağarcığı eksiklikleridir. Bu bölümde yapılan hataların nedeni olarak Arapça dil bilgisinin Türk dil bilgisinden farklı olması gösterilebilir. Öğrencilerin isim tamlamasını gereksiz yerlerde kullanması, tamlayan ve tanımlanan eklerini bilmemesi ayrıca bazı harflerin k'nin g'ye gibi dönüşmesini bilmemesidir. Ayrıca zaman çekimi ile ilgili geçmiş ve şimdiki zamanlarını birbirine karıştırılmaktadır. Edilgen ve ettirgen yanlış bağlamlarda kullanılmaktadır. Öğrenciler edilgen fiilleri şimdiki zaman olarak algılamaktadır. Öğrenilen ve duyulan geçmiş zamanı birbirinden ayırt edememektedirler. Bazı durumlarda geçmiş zaman şimdiki zaman olarak algılanmaktadır. Fiilden yapılan sıfat “kayıp” kelimesi gibi “kayıp olmuş” haline ve fiil haline olarak dönüştürmektedir. Ekler mevzusunda ise öğrenciler yönelme, ayrılma ve bulunma ekleri –Dan, -Tan, -Da ve -Ta eklerini yanlış bir şekilde kullanmaktadır. Örneğin çarşı kampüse yakın olarak çeviri yapılması gerekirken öğrencilerin çoğu çarşı kampüsten yakın olarak yazmaktadır. Ayrıca gereksiz yerlerde ünlü türetmek ve düşürmek problemleri yaşanmaktadır. Siyah kelimesi syah, Nisan Naysan gibi yazılmaktadır. Bunun nedeni ise Arapçada ünlülerin bazıları kelimelerin üstünde ve altında işaret olarak” harake “ olduğu için telaffuz edilip kelime içinde yazılmayıp üzerinde belirtmektedir. Birleşik yazılması gereken kelimeler ayrı yazılmaktadır. Fethedilmek yerine feth edilmek gibi. Son olarak bu bölümde öğrencilerin Türkçe kelime hazinesi eksik olduğundan dolayı bazen cümlelerde kullanılması gereken kelimelerin yerine farklı ve yanlış bağlamlardaki kelimeleri kullandıkları görülmektedir.

4.2.1.4 Ortak Kelimelerin Etkisi

Arapça ile Türkçe arasındaki ortak kelimeler çalışmanın birinci bölümünde olumsuz bir etki bırakmamıştır ama ikinci, üçüncü ve dördüncü bölümlerinde açık bir şekilde olumsuz etki bıraktığı görülmektedir. İkinci bölümde en çok hatalı şekilde telaffuz edilen kelimeler Arap kökenli kelimeler ayrıca ğ, p, j, ü, ö, ı ve i harfleri gibi içeren kelimelerdir. Arap kökenli kelimeler Arapçada telaffuz edildiği gibi seslendirilip çeviri bölümüne de seslendirildiği gibi yazılmaktadır. Anketin üçüncü bölümünde ise öğrenciler ortak kelimelerin Arapçadan Türkçeye geçiş sürecinde hem fonetik hem de anlam değişikliği açısından ne tür değişikliklere uğradığından bihaber kalmaktadır. Cumhuriyet, Ramazan, nasihat kelimelerinin ne tür fonetik değişmelere uğradığı öğrenciler tarafından bilinmemektedir. Ayrıca fen, rakip ve gayet kelimelerinin de ne tür anlam değişmelere uğradığını bilmemektedirler. Mesela

Arapçadan Türkçeye geçen ve d harfi ile biten bazı isimler Türkçede t olarak dönüşmesi Mohamad ve Murad isimleri Türkçede Mehmet, Murat olarak yazılmaktadır. ض harfi içeren kelimeler Türkçede bu harf bulunmadığı için z harfine dönüşmektedir. Ramazan ve mütevazı kelimeleri gibi. Fen kelimesi ile ilgili kurulan cümleler daha çok fen edebiyat fakültesi ile ilgili kurulan cümlelerdir. Ya da fen kelimesinin Arapçada olduğu gibi sanat anlamı olarak cümleler kurmaktadır. Rakip kelimesi ise Arapçada kontrol eden ve askerlikte bir rütbe anlamı taşımaktadır. Bu yüzden öğrenciler, kelimenin Türkçede ne anlam taşıdığını bilmeyip yanlış bağlamlarda kullanmaktadır. Aynı zamanda fonetik olarak Arapçada yazıldığı gibi kullandıkları görülmektedir. Gayet kelimesini ise öğrencilerin bir kısmı amaç anlamı olarak anlamaktadır. Bu bölümde öğrencilerden içtimai kelimesi ile bir cümle kurmaları istenirken herkes sosyal kelimesini kullanmaktadır. Burada kelime kökene göre öğrencilerin tercihlerinde ana dilin bir etkisi bırakmadığına dair bir örnektir.

4.2.2 İkinci Dilin Etkisi

Bu çalışmada ana dili Arapça olan öğrencilerin anketin birinci bölümünde olan kelime seçimi Latin kökenli kelimeleri kullanmayı daha çok tercih etmişlerdir. Anketin ikinci bölümü olan çeviri bölümünde Ş, Ç ve Ğ harflerinin yerine S,C ve G harflerinin yazıldığı görülmektedir. Kardeş-kardes, şehir-sehir gibi. Ayrıca s harfi yerine c harfi yazılmaktadır. Nisan- nican, kaza-casa gibi. İngilizcede c harfi hem s hem de k sesini temsil etmektedir. İstasyon kelimesinin stasyon olarak yazılmasında Türkçe öğrenme sürecinde ikinci dilin etkisi açık bir şekilde görülmektedir. Bunun sebebini araştırırsak sömürgeci bahsetmemek imkânsızdır. Bir ülkede iki dillilik kavramının ortaya çıkmasının pek çok nedeni vardır elbette. Bunlar: göç etmek, emperyalizm (yayılmacılık) ve sömürgeci (kolonyalizim). Sömürgeci tarihte İngiliz ve Fransızların kendi iktidarını ve gücünü artırma düşüncesiyle başlamıştır. Orta Doğu ve Afrika bölgesi İngiliz ve Fransız sömürgeci altında kalmaktaydı. Bu ülkeler bağımsızlıklarına kavuştuktan sonra bile sömürgecinin izleri devam etmekteydi. Bu izlerin şimdiye kadar devam ettiğinin kanıtı net bir şekilde dilde görülebilmektedir. Sömürgeci kavramı, toplumu oluşturan ana temaların: kimlik, dil, kültür ve din vb. üzerinde yoğun faaliyetler uygulamaktaydı. Sömürgecinin amacı Aydın'a göre " ...Sömürülen halkların millî benliklerini tedrici olarak yıkmak, onları kültürlerinden, geçmişlerinden ve felsefelerinden uzaklaştırmak istiyorlardı" ifadesi ile açıklanmaktadır (Tahirhan, 2013, s. 54). Benkharafa'ya göre günümüzdeki dilbilimsel durumuna bütün Arap dünyasına göz atsak Arap ülkelere baktığımızda Fransız ve İngiliz sömürgecinin kurallarını İngilizce ve Fransızca dilleri bu bölgede empoze etme politikaları ve yayımlamasının konusunda aynı

zamanda Arapçaya boşverişi konusunda başarmıştır (Benkharafa, 2013, s. 204). Bu ülkelerin kendi bağımsızlığına kavuşmasına rağmen sömürgecinin etkileri dil gibi bazı alanlarda hala baskındır. Bu ülkelerde ana dilin yanında ikinci dil kullanılmaktadır. Hatta bu diller eğitim ve öğretim dilleri haline gelmektedir.

Anketin birinci ve ikinci bölümü olan kelime seçimi ve çeviri bölümünde sömürgecinin etkisi, ana dil üzerinde olumsuz bir etki bırakarak kalmayıp aynı zamanda ikinci dil edinme konusunda da olumsuz bir etki bıraktığı görülmektedir. Maalesef sömürge faaliyetlerinin uzun vadeli bir etki bıraktığı yadsınamaz bir gerçektir. Bu etki daha çok dilsel emperyalizm kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır ve çoğu zaman ikinci dilin ana dilden daha üstün olmasına sebep olmaktadır.

4.2.3 Söyleyiş ile Yazılış İlişkisi

Söyleyiş ile yazılış arasında ilişkisi var olup olmadığından anketin ikinci ve üçüncü bölümlerinde görülmesini çalışmıştır. Tabii ki dilin iki boyutu vardır. Bunlar yazma ve konuşmadır. Bu iki farklı boyut arasında bir bağ olması kaçınılmazdır. Dilin genel anlamı ile konuşma ve yazma boyutu arasında pek çok açıdan farklılık vardır. Konuşma ve yazmayı kıyaslayacak olursak konuşma basit ve anidir, gramer kurallarına uymayabilir. Yazma ise kurallı ve düzenlidir, planlı düşünme aşamasından geçmesi gerekir. Dünya dillerinden bazılarının yazılışı ve söylenişi aynı iken bazılarının ise yazılışı ve söylenişi arasında neredeyse hiçbir alaka yoktur. Türkçe Fransızca, İngilizce ve Rusça gibi bir dil değildir yazılan ve telaffuz edilmeyen açısından farklı. Genelde Hint-Avrupa dil ailesine mensup olan diller bu özelliği taşımaz. Bu dillerde yazılan ama telaffuz edilmeyen harfler vardır. Aynı zamanda farklı seslerden oluşan bir hece farklı harfin sesini verebilmektedir. Örneğin S harfinin İngilizce telaffuz edilişi üç farklı biçimde gerçekleşmektedir. Bunlar ise \s\, \z\, ve \Iz\'tir.

- Books kelimesinde s harfi normal S olarak telaffuz edilmektedir.
- Walls kelimesinde olan s harfi Z olarak telaffuz edilmektedir.
- Churches ve languages kelimelerinde olan s harfi IZ olarak telaffuz edilmektedir

Türkçenin en önemli özelliklerinden biri yazılışı ve söylenişinin çoğu zaman aynı olmasıdır. Bu konuda Türk dilinin kolay bir yöne sahip olduğunu söylemek mümkündür. Türk dili bu özelliğe sahip olduğu için yabancıların bu dili yazma konusunda çok sorun yaşamayacakları tahmin edilecektir. Buna rağmen Arap öğrenciler bu konuda sorun yaşamaktadır. Anketin ikinci, üçüncü ve dördüncü bölümleri de bunu göstermektedir. Öğrenciler kelimeleri

Arapçada telaffuz edildiği gibi yazmaktadır. Öğrencilerin ö ve ü harflerini içeren kelimelerin çoğunu u ve o bazen de ı harfi olarak yazdıkları görülmektedir. Ayrıca anketin dördüncü bölümünde öğrencilerin bazı kelimeleri farklı bağlamlarda kullandıkları ve Arapça olarak yazdıkları görülmektedir. Öğrenciler iki dili arasındaki ortak kelimelerin Arapçadan Türkçeye geçiş sürecinde ne tür fonetik değişimlere uğradığından ve hangi anlamları kazandıklarından bihaber kalmaktadır. Ama öğrencilerin günlük hayatta sürekli temas geldiği kelimelere göz aşinalığı olup kulak aşinalığı olmadığı görülmektedir. Öğrenciler karpüs, kitap, çay gibi kelimeleri telaffuz ederken yanlış bir şekilde telaffuz etmektedir. Çeviri bölümünde ise öğrencilerin çoğu bu kelimeleri doğru bir şekilde yazmaktadır.

4.2.4 Ana Dilin Hâkim Bir Şekilde Bilmemek

Arap öğrenciler anket uygulamasında özellikle çeviri bölümünde bazı Arapça kelimelerin anlamlarını sordular. Dolayısıyla öğrenciler fasih resmi Arapçada bazı kelimelerin bilmediklerini anlaşılmaktadır. Ayrıca az sayıda ortak kelimelerin kelimelerin Arap şivelerinde telaffuz edip aynı şekilde yazdıkları için ana dilinde hâkim bir şekilde bilmemelerinden kaynaklanmaktadır. Bu da k harfi konusunda açık bir şekilde görülmektedir. K harfi bazı Arap lehçelerinde g ve a sesi olarak telaffuz edilmektedir. Kıymet قيمة gamet olarak yazılması buna bir örnektir. Bu durum çeviri bölümünde de görülmektedir. Öğrencilerin Arapçadaki bazı zaman çekimlerini tam olarak algılayamamasının nedeni ana dillerini iyi bir şekilde bilmemeleridir. Örneğin, öğrenciler Arapçadaki gelecek zaman ekini şimdiki zaman eki olarak algılamaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç ve Tartışma

İnsanlar ana dillerini çocukluktan beri duydukları ve konuşmaya başladıkları için bu dile ait ses ve grameri hiç düşünmeden konuşabilmektedir. Ana dil bazen ikinci dil edinme konusunda hem olumlu hem de olumsuz bir etki bırakmaktadır. İkinci dil ise belirli bir kitle tarafından ana dilin dışında öğrenilmek istenen dildir. İkinci dil ve ana dil arasında dil ailesi, yapısı ve sesleri gibi farklılıklar vardır.

Anketin ikinci, üçüncü ve dördüncü bölümlerinde olan çeviri, cümle seslenme ve cümle kurma esnasında yapılan hataların ana dilin etkisinden kaynaklandığı görülmektedir. Ana dil ile hedef dil farklı dil ailelere mensup olduğu için dilin dört becerisi üzerinde olumsuz yönde bir etki bırakmaktadır. İlk kelime seçimi bölümünde öğrenciler daha çok Latin kökenli kelimelerin seçimi temayüldeler\eğilimindedir. Bunun nedeni ise öğrencilerin ikinci edindikleri dilin sözcüklerini kullanmada rahatlık ve yakınlık hissetmeleridir çünkü öğrencilerde bu kelimelere karşı kulak aşinalığı vardır. Aslında ana dil ile hedef dil arasındaki ortak kelimelerin öğrencinin öğrenme sürecini kolaylaştıracağı tahmin edilmektedir. Tabi ki Türkçe ile Arapça arasındaki dini bağ ve coğrafi yakınlık sebebiyle birçok ortak kelime vardır. Bu ortak kelimelerin içinde Arapçadan Türkçeye ödünç olarak verilen kelimeler varken Türkçeden Arap lehçelere geçen kelimeler de vardır. Örneğin efendi kelimesi Cezayir, Irak, Lübnan ve Mısır lehçelerinde kullanılmakta köprü kelimesi Irak, Libya ve Mısır lehçelerinde kullanılmaktadır. Ayrıca birçok meslek ismi Türkçeden Arapçaya geçmiştir. Özellikle içindeki -CI ve -ÇI eki flukacı teknelerin kaptanı ve hudarcı Arapçada manav anlamına gelen kelimeler gibi (Aytaç, 1994). Hâlbuki bu çalışmada iki dil arasında bulunan ortak kelimelerin hedef dil olan Türkçeyi öğrenme sürecini olumsuz bir yönde etkilediği görülmektedir. Bu kelimeler diziler sayesinde Arap öğrencileri Türkçe öğrenmeye teşvik etmeyi başarmıştır ama sonra bu ortak kelimeler yüzünden hem yazma hem de konuşma becerileri kötü yönde etkilenmiştir. Bunu da şu şekilde açıklamak mümkün: Öğrenciler kelime kullanma tercihi konusunda öncelikle ikinci edindikleri dildeki ortak kelimeyi tercih etmektedir. Anketin ikinci bölümünde Arapça ile Türkçe arasındaki ortak kelimelerin telaffuz edilmesinde öğrenciler tarafından Arapça kelimeler hep olduğu gibi

telaffuz edilmektedir. Anketin dördüncü bölümü olan çeviri bölümünde ise iki dilin arasındaki ortak kelimeler Arapça telaffuz edildiği gibi yazılmaktadır. Ayrıca bazı kelimelerin uydurularak Türkleştirildiği görülmektedir. Çalgı ala kullanması ayrıca çam ağacı senavber Arapçadaki çam ağacı kelimesi kullanılması bir örnek. Bu tür hatalardan dolayı öğrencilerin ileride yanlış aktarmadan kaynaklı hata yapma olasılıkları artmaktadır. Ayrıca öğrencilerin hedef dili olan Türkçedeki kelime hazinelerinin sınırlı olmasına yol açtığı inkâr edilmez bir gerçektir. Anketin son bölümünde ise Arapçadan Türkçeye geçen kelimelerin geçiş sürecinde hangi tür değişimlere uğradığını bilmedikleri için yanlış bağlamlarda kullanıp yanlış aktarmalar yapılmaktadır. Görüşmede ünlü ve ünsüz harfleri içeren kelimelerin telaffuz edilmesinde çoğu öğrenci hata yapmaktadır. Ünlü harfler konusunda Arap öğrenciler daha çok ana dillerinde bulunmayan ünlüler konusunda sorun çekmektedir. Ünlü harfleri doğru bir şekilde telaffuz etmede ciddi bir sorun yaşanmaktadır. Ayrıca Arap öğrenciler Ü, U, O, Ö, I, İ ve harfleri birbirinden ayırt etmemektedir. Ü harfi her zaman U olarak telaffuz edilmektedir. Ö harfi ise O olarak telaffuz edilmektedir. İ harfi ise öğrenciler tarafından e harfi olarak telaffuz edilir. İkinci-Ekinci vs. Ünsüz harflerde ise P, K, Ç, Ğ, J harflerinde sorun yaşanmaktadır. Bu sorunlar ise birbirine benzeyen ünsüz harfler C ve J, Ş ve Ç gibi. Ayrıca Ana dilinde hiç bulunmayan harfler Ğ (yumuşak Ğ), P ve J gibi ancak J bazı Arap lehçelerde bulunmaktadır. Sesler ile ilgili yapılan hatalar üç kelimesi uç, göl kelimesi gol, beri eki biri, çeşme kelimesi şişme kelimesi telaffuz edildiğinde yanlış ve farklı anlam kazandıran kelimeleri kullanmalarına neden olmaktadır.

Ana dilin etkisi çeviri bölümünde farklı bir boyutta ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerden bazıları Arapça olan ana dillerini hâkim bir şekilde bilmedikleri için hatalar yapmaktadır. Çünkü Orta Doğu ve Afrika bölgesinde resmi olan fasih Arapça halk arasında konuşulmaz her yöreye ait özgün bir lehçe vardır. Bu yüzden öğrenciler Fasih Arapçayı daha çok resmi faaliyetlerde kullanmaktadır. Konuşmada ise kendilerine ait lehçeleri kullanmaktadırlar. Ana dilin iyi bir şekilde öğrenilmesini sağlarsak ikinci dili öğrenme sürecini de sağlam ve verimli bir şekilde sağlamış oluruz. Ana dilin etkisi kapsadığı sorunlar sadece ortak kelimeler ve harfler ile ilgili değildir. İki dilin arasında sözdizimi ve dil bilgisi farklılığı olduğu için cümle sıralanışı ve bazı zaman çekimleri Arapçada farklı algılanmaktadır. Örneğin geçmiş zaman ve öğrenilen geçmiş zaman, şimdiki zaman ve geniş zaman gibi. Çünkü Arapçada fiil çekimleri üç zamana ayrılmaktadır. Türkçe ise pek çok zaman vardır. Bunun durumun ana dilin etkisinden kaynakladığını söylemek mümkündür. Ana dilin etkisi altında yer alan sorunlar kelime seçiminin etkisi, ses farklılığının etkisi, dilbilgisi

farklılığının etkisi ve ortak kelimelerin etkisi olarak dört grupta sınıflandırılmaktadır. Son olarak bazen yazılış ile söyleyiş arasında bir ilişki olmayabilir. Yazması güzel olan öğrenci konuşması güzel olmayabilir yâda öğrenciler bazı kelimeleri telaffuz ettiği gibi yazmayabilirler.

Araştırmadan elde edilen bulgular ve sonuçtan yola çıkarak bu konuda yapılan çalışmalarla karşılaştırmalar yapılmıştır. İlk bu konu üzerine yapılan çalışmalar daha çok Arap öğrencilerin yazma becerileriyle ilgili olmasına karşın elde edilen sonuçlar bu araştırmadaki sonuçlarla örtüşen kısımlar olmuştur. Alak ve Mercan Suudi öğrenciler üzerinde yaptıkları çalışmada “Türkçe öğrenen, anadili Arapça olan öğrencilerin telaffuz sıkıntısı yaşadıkları seslerin, kendi dillerinde olmayışı” (Dalak & Mercan, 2017, s. 17) ifadesiyle ana dilin etkisi yabancı dil edinme sürecinde göstermektedir. Kaya'nın Suriyeli öğrenciler üzerine yapılan bir diğer çalışmaya göre “ Anlamı aynı olan kelimelerin iki dilde farklı yazılması ve telaffuz edilmesi bu tarz hatalara sebep olabilmektedir” (Kaya, 2019, s. 91) da araştırmasında bahsettiği durumu sadece anadil ile hedef dilin telaffuz farkından çok bu dillerin farklı dil ailesine mensup olmalarından kaynaklı aksaklıkla neden olmaktadır.

Tuzlukaya'ya göre Filistinli öğrenciler üzerine yaptığı çalışmada “Arapçada bulunmayan ‘ç’ sesi ile ‘ş’ sesi, yine Arapçada olmayan ‘ğ’ sesi ile ‘g’ sesini telaffuz ederken ve yazarken hatalar yapılabilmektedir.” (Tuzlukaya, 2019, s. 40) burada Tuzlukaya bir bilgiyi es geçmektedir. Oda şudur ki Filistin Arapçasında harf olarak ç olmamasına karşılık ses olarak ç sesi mevcuttur. Bir diğer konuda Arapça bilen öğrenciler Türkçe öğrenme aşamasında zamanla göz aşinalığı sayesinde farklı telaffuzlar yapsalarda zamanla doğru yazmayı başarıyorlar. Örneğin çay kelimesi her ne kadar şay diyetelaffuz etseler yazarken çay diye yazıyorlar. Yani kısaca şunu diyebiliriz. Her ne kadar öğrenciler telaffuz hataları yapsalarda yazımda ve anlamda bir sorun yaşamamaktadırlar.

5.2 Öneriler

5.2.1 Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

- İyi bir şekilde ikinci ve üçüncü dil öğrenebilmek için öğrencilere ana dilinin verimli ve sağlam bir şekilde öğretilmesi gerekmektedir.
- Yurtdışındaki üniversitelerde Türk Dili ve Edebiyatı, Türkoloji, ve İngilizce ve Türkçe çift dil dalı bölümlerinde diksiyon ve konuşma derslerinin ağırlıkla verilmesi gerekmektedir.

- Yabancılara Türkçe öğretimi bölümünde çalışan öğretmenler, öğrencilerin ana dilleri ile ilgili temel özellikleri ve ana dil ile hedef dil arasındaki temel farklılıkları bilmelidir.
- Yurtdışındaki Türkçe eğitimi veren üniversitelerde hedef kitleye göre Türkçe ders kitapları hazırlanmasında fayda vardır. Ayrıca Öğrencilerin dil öğrenme sürecinde ne tür hatalar yapacaklarını bilip bu tür hatalar yapamamaları için önlemler alınmalıdır.
- Hedef kitleye göre hazırlanacak Türkçe ders kitaplarının ana dil ile hedef dil arasındaki farklılıklar göz önünde bulundurularak hazırlanması gerekmektedir.
- Hedef kitleye göre hazırlanacak kitaplarda ana dil ile hedef dildeki ortak kelimeler kitabın her ünitesinde öğretilip ve ne tür anlam ve fonetik değişimlere uğradığı gösterilmelidir.
- Ana dil ile hedef dil arasında bulunmayan ünlüler ve ünsüzlerin tekerleme ve şarkılarla öğretilmesinde fayda vardır.
- TÖMER gibi dil eğitim merkezlerinde okuyan öğrencilere akademik Türkçe derslerinde ses eğitimi verilmesi gerekmektedir. Türkçe ders kitaplarında sadece Türk alfabesi öğretilmekle kalmayıp aynı zamanda tablo halinde A1 ve A2 ders kitaplarında iki ya da üç sese sahip olan harfler de öğretilmelidir. A ve Â gibi harflerdir.
- Türkçe ders kitaplarında yabancı kökenli kelimelerin öğretilmesinin yanı sıra daha çok Türk kökenli kelimelerin öğretilmesi gerekmektedir.
- Konuşma becerisi yazma becerisi ile birlikte geliştirilmelidir.
- İki dil arasındaki ortak kelimeler için sözlük oluşturulmalıdır.
- Öğretmenin, öğrencilere konuşma konusunda özgüven ve cesaret verip konuşmaya güdülmesi gerekmektedir.
- Çeviri yolu ile ikinci dilin sisteminin Türkçe öğretiminde kullanılmasında fayda vardır.
- Telaffuz öğretmek için tekerleme uygulaması yapılmalıdır.

5.2.2 Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

Yabancılara Türkçe eğitimi verecek olan kurumlar ve dil merkezlerinin hedef kitlenin ana diline dair bilgileri olmalarında fayda vardır. Ayrıca öğretmenlerin hedef kitlenin diline dair zemini olursa Türkçe eğitiminin sağlam bir şekilde olacağını düşünmekteyim. Ayrıca bu konu ile ilgili çalışmaların yoğunlaşmasının Türkçe eğitimi konusunu da sağlam tutacağına inanmaktayım. Yabancı öğrencilerin konuşma becerisi üzerinde hangi hataları yaptıkları

konusunda araştırmalar yapılmasının gerektiğini gormekteyim. Arapça, Farsça, Rusça ve her hangi bir dili konuşan ğrencilerin Türkçe konuşurken ne tür hatalar yaptıklarını belirtmek ve ğrencilerin ana dil farklı olmasına rağmen aynı hatalar ve yanlış aktarmalar yapıldığını karşıtsal çalışmalar ihtiyaç duymaktadır. Bu çalışmalara gore Türkçe dil sınıfları gruplara gore hazırlanmaktadır.

KAYNAKLAR

- Açık, F. (2008, Mart). Türkiye'de Yabancılara Türkçe Öğretilirken Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu*. Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitim Bölümü, Kuzey Kıbrıs.
- Ağca, H. (2001). *Türk Dili*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Akbayır, S. (2007). *Dil ve Diksiyon Yazılı ve Sözlü Anlatım Bozuklukları* (4 b.). Ankara: Akçağ.
- Akçay, Y. (2005). *Dil Atlası*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Akkaya, A., & Gün, M. (2016). Araplara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar: Ürdün Örneği. *Journal of Turkish Studies*, 11(19), 10-18. doi:10.7827/TurkishStudies.11231
- Aksan, D. (2000). *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle dilbilim)* (Cilt I.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2005). *Türkiye Türkçesinin Dünü, Bugünü, Yarını* (4 b.). Ankara: Bilgi.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E., & Bayraktaroğlu, S. (2002). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS UYGULAMALI*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Amayreh, İ. A. (1996). *Buhus fei Alesteşrak w allugah* (1. b.). Beyrut: Dar Albeşir.
- Ateş, A., Yazıcı, T., & Çetin, N. M. (1964). *Arapça Dilbilgisi*. İstanbul: İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Aykaç, M. (1997). *Abbâsi Devleti'nin ilk dönemi idarî teşkilâtında dîvânlar (132-232/750-847)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Aytaç, B. (1994). *Arap Lehçelerindeki Türkçe Kelimeleri*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Bakır, S. (2015). Yabancı uyruklu öğrencilerin öğrenme yaklaşımlarının, yazma becerisi öz yeterliklerinin ve Türkçe yazma becerilerinin incelenmesi (Yüksek lisans Tezi). YÖK Tez Veri tabanından erişildi. (Tez No: 433808).
- Banguoğlu, T. (1959). *Türk Grameri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Banguoğlu, T. (1974). *Türkçenin Grameri*. İstanbul: Baha Matbaası.

- Benkharafa, M. (2013). The Present Situation of the Arabic Language and the Arab World Commitment to Arabization. *Theory and Practice in Language Studies*, 3(2), 201-208. doi:10.4304/tpls.3.2.201-208
- Bergsträsser, B. (2006). *Sami Dillerin Tarihi* (1 b.). (E. T. Hulusi Kılıç, Çev.) İstanbul: Anka.
- Caferoğlu, A. (1984). *Türk Dili Tarihi* (3 b., Cilt I- II). İstanbul: Enderun Yayınları.
- Coşkun, M. V. (2008). *Türkçenin Ses Bilgisi*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Çevik, N. (2002). *Konuşma Tekniği* (1. b.). Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Çilek, E. (2016). Bilişsel dinleme stratejilerine uygun olarak hazırlanan etkinliklerin Arapça dinleme becerisinin gelişimine etkileri(Yüksel Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi.(Tez No: 450243).
- Çotuksöken, Y. (2006). *Uygulamalı Türk Dili*. İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana: Papatya Yayıncılık Eğitimi.
- Çörtü, M. (1995). *Arapçada Cümle Ve Tercüme Teknikleri*. İstanbul: M.Ü İlahiyet Fakültesi Vakıf Yayınları.
- Demir, M. (2018). Arapça'dan Osmanlıca'ya Geçen Sözcüklerin Anlamsal Açından İncelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(19), 125-137. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/652608> adresinden alındı
- Demircan, Ö. (1988). *Dünden Bugüne Türkiye'de Yabancı Dil*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Demircan, Ö. (2001). *Türkçenin Ses Dizimi* (2. b.). İstanbul: DER Yayınevi.
- Demirel, Ö. (2010). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2014). *Yabancı Dil Öğretimi Dil Pasaportu Dil Biyografisi Dil Dosyası* (8 b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Deny, J. (2012). *Türk Dil Bilgisi* (1 b.). (A. U. Elöv, Çev.) İstanbul: Kabalcı.
- Derviş, M. (2017). *Atı Neden Yalnız Blraktın* (1. b.). (M. H. Suçın, Çev.) İstanbul: Ayrıntı.
- Dilber, N. Ç. (2018). Yabancılarla Türkçe Öğretimi Üzerine Yazılan Kaynak Kitaplara İlişkin Bir İnceleme. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(Özel Sayı), 111-128. doi:<https://doi.org/10.19171/uefad.430159>
- Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme*. (2009).

- Dmeral, İ. (2014). Tarihsel süreç içerisinde Irak'ta Türkçe eğitimi ve öğretimi (Yüksek Lisans Tezi).YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Tez No: 381478).
- Doğan, A. (1990). *Her Yönüyle Dil* (2 b., Cilt III). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Doğan, A. (2000). *Her Yönüyle Dil* (2. b., Cilt 1). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınlar.
- Ergin, M. (2002). *Üniversiteler İçin Türk Dili*. İstanbul: Bayrak.
- Erkoç, H. İ. (2018). Türklerin İslamiyete Geçiş Sürecinde Tenri ve Allah Algıları. *DTCF Dergisi*, 58(1), 301-336.
file:///C:/Users/Hp/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8b bwe/TempState/Downloads/5200-19753-1-PB%20(1).pdf adresinden alındı
- Ezherli, İ. (1969). *Açıklamalı ve Alistırmalı Arapça Grameri* (3. b.). İstanbul: Hikmet Yayınları.
- Göçer, A. (2009). Türkiye'de Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğreten Öğretmenlerin Uygulamalarına Yönelik Nitel Bir Araştırma. *Dil Dergisi*(145), 28-47.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/780190> adresinden alındı
- Güneş, S. (1999). *Türk Dili ve Anlatım Bilgisi*. İzmir: D.E.Ü. Rektörlük Matbaası.
- Hengirmen, M. (1998). *Türkçe Dilbilgisi* (3 b.). Ankara: Engin.
- İbn Haldun, A. b. (1984). *Almükadimeh*. Tunus: Aldar Altunisiyeh.
- İbn Hişam, C. B. (t.y). *Muin-u Labibu An Kutubi Alarib*. Kahire: BY.
- İnan, R., & Öztürk, M. (2015). Değişkenler Açısından Araplara Türkçe Öğretimi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(18), 377-392. doi:
<http://dx.doi.org/10.16992/ASOS.859>
- İnan, R., & Öztürk, M. (2015, Aralık). Değişkenler Açısından Araplara Türkçe Öğretimi(Üdün-Mısır Örneği). *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*(18), 377-392. doi:10.16992
- İşler, E. (1997). *Türkçede Anlam Kaymasına Uğrayan Arapça Kelime ve Kelime Grupları*. İstanbul: Türk Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- Kaplan, M. (2006). *Kültür ve Dil* (22. b.). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karagöz, M. (2016, Mart 16). *Türkiye Cumhuriyeti Amman Büyükelçeliği*.
<http://amman.be.mfa.gov.tr/Mission/ShowInfoNote/250566> adresinden alındı

- Karatay, H. (2007). Kelime Öğretimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 141-153.
<http://www.gefad.gazi.edu.tr/tr/download/article-file/77174> adresinden alındı
- Kaya, M. (2019). Eğitim Diploması: Kavramsal Bir Çerçeve. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 4(1), 1-12. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/740435> adresinden alındı
- Kayaalp, İ. (1998). *İletişim ve Dil*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Kıran, Z. (2002). *Dilbilime Giriş* (2 b.). Ankara: Seçkin.
- Kolaç, E. (2008). “Küresel Dil” Kavramının Düşündürdükleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(16), 61-82. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/115580> adresinden alındı
- Maksudoğlu, M. (1998). *Arapça Dilbilgisi* (7 b.). İstanbul: M.Ü.İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Nuroğlu, E. (2013). Dizi Turizimi: Orta Doğu ve Balkanlar'dan gelen Turistlerin Türkiye'ye Ziyaret Kararında Türk Dizileri Ne Kadar Etkili? 5. *Uluslararası İstanbul İktisatçılar Zirvesi*, (s. 1-13). İstanbul.
- Özbay, M., & Melanlıoğlu, D. (2008). Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, V(I), 30-45.
http://www.efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_V/10_m_ozbay.pdf adresinden alındı
- Özdemir, V., & Yazıcı, M. H. (2017). Araplara Türkçe Öğretiminde Alfabe Sorunu: İskenderiye Örneği. *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 2(1), 56-70. http://uluturkad.org/Makaleler/1075356429_55-70%20Vefa%20ÖZDEMİR.pdf adresinden alındı
- Özdemir, C., Temizyürek, F., & İltar, L. (2015). Lübnan'daki Türkçe Varlığı ve Türkçe Öğretimi. *International Journal of Languages Education and Teaching*, 3(3), 131-143. doi:10.18298
- Özkan, M. (2008). *İnsan İletişim ve Dil*. İstanbul: 3F Yayınevi.
- Öztürk, M., & Atık, A. (2016). Ulusal Pazardan Küresel Pazarlara Uzanan Süreçte Türk Dizilerinin Gelişimi. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 66-82. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/304424> adresinden alındı
- Róna-Tas, A. (2013). *Türkolojiye Giriş*. (İ. Sarı, Çev.) Ankara: Nobel.

- Sinkaya, B. (2011). Geçmişten Günümüze Türkiye'nin Ortadoğu Politikası ve Batı Etkisi. *Adam Akademi Sosyal Bilimler*, 1(1), 79-100. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/230532> adresinden alındı
- Tahirhan, A. (2013). Sömürgecilik ve Dil: Batı Sömürgesinin Arap Diline Yaklaşımına Dil-Kimlik İlişkisi Penceresinden Bakış. *Mukaddime Dergisi*(7), 47-68. <http://mukaddime.artuklu.edu.tr/tr/download/article-file/184085> adresinden alındı
- Taşer, S. (1996). Örneklerle Konuşma Eğitimi. İstanbul: Örgün.
- The Council Of Europe. (2009). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme* (1000 b.). (Ö. D. diğerleri, Çev.) MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Türkçe Sözlük. (2005). Ankara: TDK.
- Uzuntaş, A. (2013). Etkili İletişim: Anlatabilmek ve Anlayabilmek. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(1), 11-30. <https://docplayer.biz.tr/8142998-Etkili-iletisim-anlatabilmek-ve-anlayabilmek.html> adresinden alındı
- Warrad, M. A. (2019). Ürdün Üniversiteleri Öğrencilerinin Arapça Dublajlı Türk Dizilerini Kullanımları ve Doyuma Ulaşmaları: Anket Çalışması(Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Tez No:547862).
- Yaşar, Ş. (1993). *Yabancı Dilde Okuma Becerilerinin Geliştirilmesinde Küçük Gruplarla Öğretim Yönteminin Etkililiği*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Yaşar, Ş. (1993). *Yabancı Dilde Okuma Becerilerinin Geliştirilmesinde Küçük Gruplarla Öğretim Yöntemini Etkililiği*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Yule, G. (1996). *The Study of Language* (2. b.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Zaza, H. (1990). *Alisan ve Alinsan Medhal ila Marefet Allugaha* (2. b.). Dar alkalem ve Aldar Alşamiyyeh.
- Zülfikar, H. (1995). *Türkçedede Ses Yansımaları Kelimeler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

EKLER

Ek 1. Anket Formu

ANA DİLİ ARAPÇA OLAN ÖĞRENCİLERİN KONUŞMA BECERESİNİN ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

Ülke:

İkinci Dil:

Sınıf:

Kelime Seçme Bölümü

Aşağıdaki sorularda size yakın gelen ya da daha çok kullandığınız koyu renkle yazılmış kelimeyi yuvarlak içine alarak işaretleyiniz.

- 1-Hocanın sorduğu sorunun **yanıtını** –cevabını verdim.
- 2-Ondan bir **haberim** –bilgim yoktu.
- 3-Yanımda **valizim** –çantam -bagajım vardı.
- 4-İstanbul'a birçok **nedenden** -sebepten dolayı gidemedim.
- 5-Bu iş bana **uygun** -münasip değil.
- 6-Bu konuda benim düşüncelerim onun **fikirlerinden** -görüşlerinden çok farklı.
- 7-İsim Tamlaması konusu dilbilgisi ile **ilgili** –alakalıdır.
- 8-Sıfat fiili **mevzundan** -konusundan çok zorlandım.
- 9-Türkçede yeni **sözcük**–kelime öğrenmekte fayda var.
- 10-Türkçe öğretmenim bizimle çok **yalın** -basit bir dil ile konuşuyor.
- 11-Kudüsü ilk gördüğümde **muhtelif** –farklı -değişik hisler hissettim.
- 12- Ayşe ve Esra sürekli **özçekim** –selfi çekiyorlar.
- 13-Çok emek sarf etmediğin **müddetçe** –sürece nasıl başarılı olacaksın!
- 14-Üniversitedeyken **part time** -yarım zamanlı çalışıyordum.
- 15-Arabanın benzini **ful oldu** -doldu.
- 16-Yurtdışındaki şirket ile - **mülakat** –görüşme vardı.
- 17-Mağrur -kibirli insanlar ile konuşmaktan hoşlanmıyorum.
- 18- Mesuliyet -sorumluluk taşımak hem güzel hem de zor.
- 19 –İşsizlik sorunu –meselesi -problemi için çözüm üretmek lazım.

- 20-Türk edebiyatında Yaşar Kemal **önemli - mühim** isimlerinden biridir.
- 21-Türkiye’de **mevcut -var olan** kalıntıların çoğu Osmanlı İmparatorluğuna ait olandır.
- 22- Okuma derslerimizde Sait Faik’in **hikâyelerini -öykülerini** okuyorduk.
- 23- Türkçe seviye **sınavı -imtihanı** çok zor değildir.
- 24-**Düşümde -rüyamda** çok güzel Türkçe konuştuğumu gördüm.
- 25-Namık Kemal’in Hürriyet kasidesinin **tahlilini –incelemesini –analizini** yaptık.
- 26-**Komedi -gülünç** tiyatroları izlemeyi severim.
- 27-Farklı kültürlere **hoşgörü - tolerans -müsamaha** ile yaklaşmalıyız.
- 28-Bu haberin daha önce-**duyurusu -anonsu** yapıldı.
- 29- Yaz tatilinde **tercümanlık-çevirmenlik** yaptım.
- 30-Çocuğun **gülümsemesi -tebessümü** çok hoş.

Cümle Çeviri Bölümü

قم بترجمة الجمل التالية الى اللغة التركية

	أنا لا أحب العنب
	عليك ان تضغط على الزر الثاني
	سيكون تدريبي في أنقرة
	هذه الحقبة ثقيلة جدا

	يوجد في المنتزه أشجار صنوبر وأزهار الجميلة
	يؤلمني عني جدا
	السوق ليس قريب من الحرم الجامعي
	ابن عائشة في الصف الأول
	لم أستطع التركيز في الامتحان اليوم
	كان أداء علي في الحفلة مدهش جدا

	للبحيرة سبانجا إطلالة جميلة
	يوجد نافورة في حديقة المدرسة
	ما رأيكم في هذا الموضوع ؟
	يقال في اللغة التركية للأخت الكبيرة أبله
	أخذت كتابا جديدا من المكتبة

	سأذهب مع أخي إلى المسيح
	نظر إلي وضحك
	سكاريا مدينة هادئة لكن العيش في إسطنبول أجمل
	بدأت تعلم اللغة الانجليزية منذ صغري
	أعجبنى الطعام التركي
	مركز التسوق مزدحم جدا
	يعقد مهرجان التوليب في إسطنبول في شهر نيسان

	لقد نسيت أخذ باقي نقودي
	في درج الخزانة الثاني ستجد سكين
	مفتاح الباب مفقود
	اسم هذا الطفل مراد
	الخبز ساخن جدا
	اليوم هو الاحد
	كلمة ثابت هي صفة

	هذا الفيلم له ثلاث اصدارات
	فتحت اسطنبول من قبل السلطان محمد الفاتح في مدينة أروم يسقط الثلج بغزارة شتاء
	هل استطيع أن أخذ شاي؟
	يوجد الكثير من السيارات في محطة الوقود
	من رأى العصفور الاصفر على الشجرة؟
	يوجد اطعمة لذينة في المطبخ التركي

	يتعلم الاجانب اللغة التركية في التومر
	لقد نسيت جزداني في البيت يجب ان يحترم الطلاب معلمهم
	حدث الحادث في طريق المدرسة
	أستطيع العزف على آلة الكمان والجيتار
	أن تشكر الناس يعني أن تقدرهم
	كسرت يد النافذة

	ينصحنى أبى دائماً
	كان الجو عاصفاً البارحة ربحت الكثير من هذه العمل
	سأحضر ملف جديد للمشروع
	أمارس الرياضة في كل يوم صباح
	دخلت القطة الى غرفتنا ليلاً من النافذة
	البارحة رأيت حلماً جميلاً
	كان حلمي دراسة الطب

	تسارعت دقات قلبي من الفرح
	مقاعد الدكتوراة في هذه السنة محدودة
	في العطلة الصيفية افضل الذهاب إلى المنتجعات الرملية
	في اللغة التركية كلمة حرية واز غولوك مترادفة
	أعجبني لون المقعد
	دخل بعض الطلاب الى الصف
	يجب علينا معرفة قيمة الوقت

	<p>كنت قد أتيت الى هذا المكان من قبل</p> <p>سيشترك علي في مسابقة الرسم لكنه لم يأتي بعد</p>
--	---

Cümle Seslenme Bölümü

Aşağıdaki cümleleri seslendiriniz.

- 1-Ben siyah üzümü sevmiyorum.
- 2-İkinci düğmeye basmalısın.
- 3- Benim stajım Ankara'da olacak.
- 4- Bu çanta çok ağır.
- 5-Parkta çam ağaçları ve güzel çiçekler var.
- 6-Benim boynum çok ağrıyor.
- 7-Çarşı, kampüse yakın değil.
- 8- Ayşe'nin oğlu birinci sınıfta.
- 9- Bugünkü sınava konsantre olamadım.
- 10-Konserde Ali'nin performansı çok müthişti.
- 11-Sapanca Gölünün güzel bir manzarası var
- 12- Okulun bahçesinde çeşme var.
- 13-Bu konuda fikriniz nedir?
- 14-Türkçede büyük kız kardeşe abla denir.
- 15-Kütüphaneden yeni bir kitap aldım.
- 16-Erkek kardeşimle yüzme havuzuna gideceğiz.
- 17-O bana baktı ve güldü.
- 18-Sakarya sakin bir şehirdir ama İstanbul'da yaşamak daha güzel.
- 19-İngilizceyi küçüklüğümden itibaren öğrenmeye başladım.
- 20-Türk yemeklerini beğendim.
- 21-Alışveriş merkezi oldukça kalabalık.

- 22- Nisan ayında İstanbul'da lâle festivali düzenlenmektedir.
- 23-Paramın üstünü almayı unutmuşum.
- 24-Dolabın ikinci çekmecesinde bıçak bulacaksın.
- 25-Kapının anahtarı kayıp.
- 26-Bu çocuğun ismi Murat'tır.
- 27-Ekmek çok sıcaktı.
- 28-Bugün Pazar günü.
- 29-Sabit kelimesi bir sıfattır.
- 30-Bu filmin üç versiyonu var.
- 31- İstanbul, Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedildi.
- 32- Kışın Erzurum'da kar lapa lapa yağıyor.
- 33-Bir tane çay alabilir miyim?
- 34-Benzin istasyonunda bir sürü araba var.
- 35-Ağaçtaki sarı kuşu kim gördü?
- 36-Türk mutfağında enfes yemekler vardır.
- 37-Yabancılar, TÖMER'de Türkçe öğreniyorlar.
- 38-Cüzdanımı evde unutmuşum.
- 39-Öğrenciler öğretmenlerine saygı göstermeli.
- 40-Kaza, okulun yolunda meydana gelmiş.
- 41-Ben gitar ve keman çalgıları çalabilirim.
- 42-İnsanlara teşekkür etmek onları takdir etmek demektir.
- 43-Pencerenin kolu kırıldı.
- 44-Babam hep bana nasihat eder.
- 45-Dün havalar çok rüzgârlıydı.
- 46-Bu işten çok kâr ettim.
- 47-Proje için yeni dosya hazırlayacağım.
- 48- Her gün sabah spor yapıyorum.
- 49-Gece kedi pencereden odaya girdi.
- 50-Dün güzel bir rüya gördüm.
- 51-Tıp okumak benim hayalimdi.
- 52- Mutluluktan kalbim küt küt attı.
- 53- Bu sene doktora kontenjanı sınırlı.
- 54- Yaz tatilinde kumlu plajlara gitmeyi tercih ediyorum.
- 55- Türkçede hürriyet ve özgürlük eşanlamlı kelimeler.
- 56- Koltuğun rengi hoşuma gitti.

- 57- Öğrencilerin bazıları sınıfa girdi.
58- Vaktin kıymetini bilmeliyiz.
59- Bu mekâna daha önce gelmişim.
60- Ali resim yarışmasına katılacak ama hala gelmedi.

Cümle kurma Bölümü

قم بانشاء جمل باللغة التركبية لكل كلمة ادناه

فائدة
جمهورية
نصيحة
كتاب
رمضان
فن
متواضع
مجهول
ظلم
بسيط
ظن
اجتماعي
رقيب
عائلة
غاية

ÖZGEÇMİŞ VE ESERLER LİSTESİ

Adı ve Soyadı: Haya Aldaraghmeh

E-postası: hayadaragmeh@hotmail.com

İletişim: 05531775493

ÖĞRENİM DURUMU

Doktora:

Yüksek Lisans: Yabancılara Türkçe Öğretimi

Lisans: Türkçe ve İngilizce Bölümü

ESERLER:

Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

Aldaraghmeh, H . (2020). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ana Dili Arapça Öğrencilere Yönelik Yapılan Çalışmaların Üzerinde Bir İnceleme . Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Dergisi 3 (1) , 21-42 .
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijotfl/issue/50307/653897>